

REFORMA SPRÁVY ECAV

Príspevok k diskusi

[Obsah](#)

Príspevok Asociácie slobodných zborov ECAV k reštrukturalizácii cirkvi

Vypracoval: Dušan Vagaský

Venovanie

S bážňou pred Hospodinom a s pokorou v srdci pred veriacimi našej cirkvi odovzdam Asociácii slobodných zborov ECAV a Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku svoje návrhy zamerané na reformu správy duchovných i hmotných statkov našej cirkvi. Na základe môjho viac ako desaťročného pôsobeniavo funkcii riaditeľa generálneho biskupského úradu v ústredí cirkvi, predsedu komisie pre prípravu ekonomickej samostatnosti a člena komisie pre zjednodušenie štruktúry cirkvi, ale aj práce v seniorálnom a zborovom presbyterstve našej cirkvi, považujem realizáciu zmien v správe ECAV za nevyhnutnú, ak chceme zostať aj naďalej dôveryhodní a rešpektovaní okolitým svetom, ktorému ponúkame naše kresťanské hodnoty.

Posila zo slova Božieho

Mojžiš odpovedal Hospodinovi: Ach, Pane, nebol som výrečným mužom, ani predtým, ani odvtedy, ako si hovoril so svojim služobníkom, lebo mám ťažkopádne ústa a ťažkopádny jazyk. Hospodin mu odpovedal: Kto dal ústa človeku, alebo kto robil nemým alebo hluchým, alebo vidiacim alebo slepým - či nie ja, Hospodin? Teraz choď, ja budem s tvojimi ústami a poučím ťa, čo máš hovoriť. On odpovedal: Ach, Pane, pošli niekoho iného, koho chceš poslať. Tu vzplanul Hospodinov hnev na Mojžiša a riekol: Všetak je tu tvoj brat Áron, Lévíjec? Viem, že on vie dobre hovoriť; hľa, vychádza ti oproti, a keď ťa uvidí, pocíti radosť v srdci.¹

Takto mi zaznelo slovo Hospodinovo: Skôr, ako som ťa utvoril v živote matky, poznal som ťa, skôr, ako si vyšiel z lona matky, posvätil som ťa; určil som ťa národom za proroka. Ja som však povedal: Ach, Pane, Hospodine, ved' neviem hovoriť, lebo som primladý. Nato mi riekol Hospodin: Nehovor: Som primladý. Ale choď, ku komukoľvek ťa pošlem, a hlásaj všetko, čo ti rozkážem! Neboj sa ich, lebo ja som s tebou, aby som ťa vyslobodil - znie výrok Hospodinov. Vtedy Hospodin vystrel ruku a dotkol sa mi úst. Potom mi Hospodin riekol: Ajhľa, dal som ti do úst svoje slová. Pozri sa: dnes som ťa ustanovil nad národmi a kráľovstvami, aby si vytŕhal a rúcal, hubil a búral, aby si staval a sadil.²

A keď vás povedú, aby vás vydali, nestarajte sa vopred, čo budete hovoriť; ale hovorte, čo vám bude dané v tú hodinu. Lebo nie vy ste to, ktorí hovoríte, ale Duch Svätý.³

Modlitba

Otče nebeský, dal si nám nekonečné dobrodenia, slovo o Kristovi a Duchu Svätého. V poznaní Krista je večný život. Duch Svätý pôsobí v nás slovami tých, čo vyučujú evanjelium, a našim srdciam svedčí o Tvojej otcovskej láske voči nám. Daj, aby sme Ti vzájomne vďaky vzdávali, Teba jediného Boha vyznávali, milovali, uctievali a oslavovali, Tvoje Sväté slovo neodhadzovali a Duchu Svätého od seba neodpuďovali. Daj tiež, aby každý horlivo konal svoju povinnosť, snažil sa o Tvoju, a nie svoju česť, aby nehľadal svoj prospech, ale čo osoží cirkvi. Amen.

Leonard Stöckel

¹ Druhá kniha Mojžišova, 4. kapitola, verše 10 – 15.

² Jeremiáš, 1. kapitola, verše 4 -10.

³ Evanjelium podľa Marka, 13. kapitola, verš 11.

Reforma správy ECAV na Slovensku

Obsah

POTREBA REFORMY SPRÁVY ECAV	1
ČASŤ A	3
NIEKTORÉ HISTORICKÉ VÝCHODISKÁ K REFORME CIRKEVNEJ SPRÁVY	3
Spoločná správa a rozdelenie moci v ECAV.....	3
Tri piliere moci v ECAV.....	3
Korporatívne výhody spoločnej správy.....	4
Analýza postavenia ústredných orgánov ECAV	5
Z histórie ústav slovenských evanjelikov.....	5
O štvrtej úrovni správy.....	6
O generálnom konvente a synode.....	7
O generálnom presbyterstve.....	8
O generálnom predsedníctve.....	8
O generálnom dozorcovi.....	9
O generálnom biskupovi.....	9
Generálny biskupský úrad.....	10
O generálnom biskupskom úrade v minulých ústavách.....	10
GBÚ ako štvrtá úroveň správy ECAV.....	11
GBÚ ako úrad generálneho biskupa.....	11
GBÚ a dozor nad nižšími COJ.....	11
GBÚ ako servisná organizácia ECAV.....	12
Úlohy ústredia ECAV	12
Celocirkevné úlohy.....	13
Celocirkevné programy.....	13
Účelové zariadenia cirkvi.....	14
Organizácie ECAV.....	14
ČASŤ B.....	15
REFORMA CIRKEVNEJ SPRÁVY V ECAV.....	15
Správa a riadenie cirkvi.....	15
Systém správy.....	15
Systém riadenia.....	16
Systém kontroly.....	17
MOC BISKUPSKÁ.....	17
VÝKONNÁ MOC.....	19
Cirkevný zbor ECAV na Slovensku	19
Zborový farár.....	20
Zbor ordinovaných cirkevného zboru.....	20
Zborový dozorca.....	21
Zborové presbyterstvo.....	21
Zborové predsedníctvo.....	21
Revízna komisia cirkevného zboru.....	21
Konvent cirkevného zboru.....	21
Seniorát - stredná úroveň správy ECAV.....	22
Sídla seniorátov.....	22
Územno-správne členenie regiónov.....	23
Senior (superintendent).....	28
Seniorálna pastorálna konferencia.....	29
Seniorálny dozorca.....	29
Seniorálne presbyterstvo.....	29
Seniorálne predsedníctvo.....	30
Revízna komisia seniorátu.....	30

Seniorálny konvent	30
Generálna cirkev (ústredie cirkvi)	30
(Generálny) biskup ECAV	30
Zbor biskupov ECAV	32
Generálny dozorca ECAV	32
Generálne presbyterstvo ECAV	33
Ústavné výbory	34
Generálne predsedníctvo	35
Revízná komisia generálnej cirkvi	35
Generálny konvent	35
Ústredná kancelária ECAV	36
Vlastná administratíva generálnej cirkvi	36
Administratíva spojená s fungovaním výborov a orgánov ECAV	36
Kancelária (generálneho) biskupa	37
Servisné služby pre ostatné COJ	37
Správa nehnuteľného majetku	37
Reforma financovania	37
Štátna legislatíva k odmeňovaniu duchovných	37
Reforma financovania cirkví a náboženských spoločností	38
Príprava ECAV na reformu svojho financovania	40
Sprehľadnenie príjmu duchovného	41
Reforma finančných tokov	43
Manažment finančných tokov v budúcnosti	44
Solidarita v cirkvi	46
Zmeny v rokovacom poriadku	48
Zvolanie zasadnutia orgánu	49
Príprava materiálov na rokovanie	50
Priebeh rokovania grémia	51
Vyhotovenie zápisnice	52
Volebná reforma	53
Význam priamych volieb	53
Voľba prvého medzi rovnými	53
Funkčné obdobia	54
Volebné obdobia	55
Kandidačné porady a udeľovanie súhlasu k voľbe	55
Prehľad volených predstaviteľov cirkvi	55
Postavenie duchovného v ECAV	59
Pod pôsobnosťou Zákonníka práce	59
Od Zákonníka práce k výlučnej kompetencii cirkvi	59
Duchovný v pracovnom pomere	60
Cieľové riešenie	62
SÚDNA MOC	62
Organizácia súdov	62
Disciplína	63
Disciplinárne previnenia vieroučného charakteru	64
Morálne previnenia	64
Hospodárske delikty	65
Zanedbanie služobných povinností	65
Disciplinárne konania vedené proti neordinovaným	66
ZÁKONODARNÁ MOC	66
REKAPITULÁCIA NA ZÁVER	69
DOSLOV	71

POTREBA REFORMY SPRÁVY ECAV

Zo sčítania obyvateľov, domov a bytov, ktoré sa konalo v roku 2011, možno zistiť, že k Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku sa prihlásilo 316 250 obyvateľov našej krajiny. Oproti roku 2001 je nás, ktorí sme si kolónke „Náboženské vyznanie“ označili Evanjelickú cirkev augsburského vyznania, o 15 % menej. Oproti 372 858 v roku 2001 sme teda stratili 55 608 členov.

V kartotékach našich cirkevných zborov sme k 31.12.2015 evidovali nie 316 250, ale len 223 055 členov. Teda 93-tisíc evanjelikov a. v. je stratených v anonymite najmä našich miest - mimo našich cirkevných zborov. My o týchto evanjelikoch vlastne nič nevieme.

Napriek tomu, že počet obyvateľov SR rastie, počet registrovaných a. v. evanjelikov ochotných identifikovať sa s konkrétnym cirkevným zborom z roka na rok klesá. Od roku 1993 do roku 2015 „vymrelo“ z našich kartoték na Slovensku 51 121 evanjelikov. To je pomaly pätina počtu spred pár rokov. Ak by sme mali definované priemerné veľkosti seniorátov a priemerné veľkosti cirkevných zborov a štruktúru prispôbovali počtu veriaciach, ktorých tieto cirkevné zbory a senioráty združujú, mali sme už mať štruktúru „ľahšiu“ o 3 senioráty a o 60 cirkevných zborov. Zatiaľ čo iné denominácie pracujúna teóriách rastu, my nie sme schopní zrušiť ani cirkevný zbor, ktorý už má 0 členov.

Pri sčítaní obyvateľstva alebo pri platení cirkevných príspevkov je nás stále menej a menej. Trápiť by nás mal však najmä fakt, že tých, ktorí prídu do chrámu Božieho vypočuť si zvesť slova Božieho, je omnoho menej než tých, ktorí si platia cirkevný príspevok. Naše štatistiky hovoria o 10% návštevnosti služieb Božích. Ak by to bola pravda, je to len 22 306 ľudí. Predsedajúci biskup z Evanjelickej luteránskej cirkvi z Tanzánie Alex Malasusa pri nedávnej návšteve Slovenska v diskusii ochotne vysvetľoval otázku fungovania luteránskej cirkvi v jeho krajine. Táto cirkev vykazuje 6 miliónov veriaciach. Nie sú to však údaje zo sčítania obyvateľov a ani nie údaje z kartoték, ale sú to počty veriaciach reálne navštevujúcich každonedelne služby Božie! Ak by sme vzali tanzánijskú optiku a pozreli sa na našu ECAV, potom

- generálna cirkev - GBÚ a predsedníctvo, presbyterstvo, synoda a rad rôznych synodálnych i ostatných výborov a komisií,
- dva dištrikty – teda dvabiskupské úrady, dve predsedníctva, dištriktuálne presbyterstvá, dva konventy a rad rôznych výborov a komisií,
- 14 seniorských úradov a ich predsedníctva, presbyterstvá, konventy a rôzne ďalšie výbory
- a 323 cirkevných zborov – teda 323 predsedníctiev, 323 presbyterstiev, 323 konventov a nepočítané množstvo ďalších výborov a komisií na úrovni zboru

výlučne alebo v prevažnej miere zaopatrujú 22 306 obyvateľov tejto krajiny! Z 5 397 036 obyvateľov tejto krajiny je to 0,4 %. Obrovská štruktúra ECAV má praktický vplyv na maximálne 0,4 % obyvateľov. To je obraz „kresťanského“ Slovenska na prahu 21. storočia a je to aj obraz nášho pôsobenia v spoločnosti.

Európa ako celok (a Slovensko s ňou) nábožensky ochladla. Radosť zo stretnutia s Pánom Ježišom Kristom sa z kolísky kresťanstva - z Európy - „odsťahovala“ možno do Afriky, do Južnej Ameriky, alebo do Ázie. Môžeme sa síce tešiť z toho, že Európa a Slovensko s ňou dnes už nie sú protikresťanské, no, žiaľ, nie sú ani prokresťanské. Európa a pomaly aj Slovensko sú voči náboženstvu jednoducho ľahostajné.

A naša cirkev? Tá je preadministrovaná, príliš formálna, úradnícka. Živú vieru a spoločenstvo pri slove Božom nahradili viac alebo menej formálne výbory, komisie, zasadnutia, tabuľky, hlásenia.

Naša cirkev v takmer 500 ročnej histórii nikdy nepracovala v takej vonkajšej slobode ako teraz. Vytratilo sa vonkajšie ohrozenie a, žiaľ, s ním sa vytratila aj svornosť. Cirkev je dnes dusená malichernými svármi a takmer sa chce konštatovať, že našej cirkvi sloboda nesvedčí.

Už takmer dve desaťročia sa východisko hľadá v reštrukturalizácii. Žiaľ, aj táto téma sa stala nie impulzom na diskusiu a hľadanie, na argumentovanie a protiargumentovanie, ale na boj kto z koho. Navzájom sa nepočúvame. Celá diskusia sa tak pomaly zúžila do otázky, či v cirkvi budú tri dištrikty, dva dištrikty alebo postačí nám jeden dištrikt.

V cirkvi občas počúvame kritiku súčasného vedenia cirkvi, ktorému vraj chýbajú „vízie“ do budúcnosti. Hovoriť o nejakej človekom definovanej vízii cirkvi sa mi však zdá trúfalé a možno až bohorúhačské, pretože Pán Ježiš Kristus dal cirkvi jasné poslanie: „*Chodte teda, čiňte mi učeníkmi všetky národy, krstiac ich v meno Otca i Syna i Ducha Svätého a učiac ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám prikázal. Ajhľa, ja som s vami po všetky dni, až do konca sveta.*“⁴ Toto vyslanie je dnes také aktuálne, ako bolo pred 2000 rokmi. Učeníkmi Kristatotíž medzitým prestali byť naši blížni, a možno aj naši najbližší.

V súlade s poslaním cirkvi (aj vzhľadom na vyššie uvedenú štatistiku o členstve ECAV v 21. storočí) máme pred sebou v najbližších rokoch aktualizovanú úlohu – znovu christianizovať Európu ľahostajnú k otázkam viery ako aj Slovensko, ktoré je jej súčasťou. Cesta vedie cez misiu. A my musíme aj v našej cirkvi urobiť všetko preto, aby sme uvoľnili skrytý a ťažkopádnou štruktúrou poviazaný ľudský potenciál práve na túto misiu.

Ak pod reštrukturalizáciou rozumieme „iba“ zmenu počtu dištriktov, potom to čo potrebujeme v našej ECAV, nie je prioritne reštrukturalizácia, ale reforma celej správy ECAV, zjednodušenie a optimalizovanie procesov riadenia. Jedine tak sa budeme môcť odpútať od vlastných svárov a aktívne ponúkať okolitému svetu naše skutočné kresťanské hodnoty.

⁴ Evanjelium podľa Matúša, 28. kapitola, verše 19-20.

ČASŤ A

NEKTORÉ HISTORICKÉ VÝCHODISKÁ K REFORME CIRKEVNEJ SPRÁVY

Spoločná správa a rozdelenie moci v ECAV

Oddelenie výkonnej, zákonodarnej a súdnej moci je znakom demokracie. V našej cirkvi sa zvykneme „hrdiť“ tým, že to takto u nás máme zavedené, a že sme „demokratická“ cirkev. No nie je to celkom pravda. Už len to, že zákonodarný orgán (synoda) je súčasne najvyšším správny orgánom našej cirkvi, je popretím nezávislosti týchto dvoch zložiek. A to, že neexistuje cirkevný zákon o konflikte záujmov, umožňuje personálne prepojenie skrz naskrz všetkými tromi zložkami moci. Senior alebo seniorálny dozorca ako člen seniorálneho presbyterstva je nositeľom výkonnej moci, a býva často aj členom generálneho presbyterstva, čo je koniec koncom žiadúce. Zároveň ale je i členom synody, teda má zákonodarnú moc. A nič nebráni tomu, aby senior bol zvolený za predsedu či podpredsedu generálneho súdu. To nie sú teórie, ale prax z nedávnej doby, ale i súčasnosti. Občas to vyzerá tak, ako keby sme v ECAV trpeli akútnym nedostatkom členov vhodných zastávať cirkevné funkcie. Kumulácia funkcií v konečnom dôsledku deformuje cirkevné prostredie a brzdí rozvoj cirkvi.

Tri piliere moci v ECAV

Správna moc

Správna (výkonná) moc v ECAV sa na všetkých úrovniach správy

- cirkevný zbor
- seniorát
- dištrikt
- ECAV

realizuje v dvoch stupňoch riadenia, a to:

- prvý stupeň riadenia – presbyterstvo,
- druhý stupeň riadenia – konvent.

Súdna moc v ECAV

Súdna právomoc v našej cirkvi by mala byť oddelená od správnej (výkonnej) a zákonodarnej právomoci. Teda cirkevné súdnictvo v našej cirkvi by malo byť nezávislé od biskupov a dozorcov, od presbyterstiev a konventov. Toto treba zachovávať a opatrovať ako významný pilier demokracie v štruktúre riadenia našej cirkvi a robiť príslušné opatrenia na posilnenie nezávislosti cirkevného súdnictva.

Zákonodarná moc v ECAV

Z pohľadu dneška treba nanovo otvoriť otázku postavenia Synody ECAV na Slovensku. Podľa Ústavy ECAV z roku 1993 je synoda najvyšším orgánom Evanjelickej cirkvi (čl. 29, odsek (1), pričom plní aj funkciu zákonodarného orgánu (čl. 30, odsek (1) písmeno b).

Všetky predchádzajúce ústavy (*Ústava Cirkve evanjelickej augšpurského vyznania na Slovensku /Synoda: Trenčianske Teplice, 25. mája 1922/, Ústava Slovenskej evanjelicko-kresťanskej augšpurského vyznania cirkvi v Slovenskej republike /Synoda: Tatranská Lomnica, 2 marca 1940/, ako aj Cirkevná ústava Slovenskej evanjelickej cirkvi augšpurského vyznania v Československej republike /Synoda: Modra, 9. októbra 1951)* poznali generálny konvent ako najvyšší správny orgán generálnej cirkvi a synodu ako zákonodarný zbor cirkvi. Je pochopiteľné, že po zmene režimu v roku 1989 sa ústava a všetky cirkevné zákony museli meniť takpovediac za pochodu, ale dnes, po 26 rokoch je snáď čas zmeniť štýl a spôsob prijímania zákonov. Aj keď sa synoda schádza každoročne, nie je potrebné každoročne meniť aj balík zákonov. Dnes je situácia v našich cirkevných zákonoch dosť neprehľadná - aspoň také sú odozvy zo zborov. A vyspelosť akejkoľvek organizačnej štruktúry sa posudzuje aj

stabilitou právneho systému. Ak sa systém práva mení každý rok podľa toho, aký paragraf „vylobuje“ ten-ktorý synodál, tak o stabilite nemôže byť ani reči. Do štruktúry ECAV treba vrátiť každoročne konaný generálny konvent a synodu ponechať ako zákonodarný orgán zvolávaný len v prípade potreby meniť zákonodarstvo.

Korporatívne výhody spoločnej správy

Dôležitosť a nenahraditeľnosť cirkevného zboru vyplýva z našej evanjelickej a. v. náuky z Písma svätého, kde čítame: „*Lebo kde sa dvaja alebo traja zhromaždili v mojom mene, tam som medzi nimi.*“⁵ Cirkevný zbor je prirodzenou cirkevno-organizačnou jednotkou, všetky vyššie COJ – či už ide o seniorát, dištrikt alebo generálnu cirkev – boli vytvorené umelo, s cieľom, aby boli nápomocné cirkevným zborom a aby sa v cirkvi všetko dialo v jednote, slušnosti a poriadku.

Ústredné postavenie cirkevného zboru ako základnej organizačnej zložky našej cirkvi vyplýva aj z historického vývoja našej cirkvi, kde jednotlivé úrovne správy sa v našej cirkvi kreovali postupne, zdola nahor.

Výhody spoločnej správy ECAV si uvedomovali už naši predkovia, keď nad cirkevnými zbormi budovali jednotlivé stupne spoločnej správy.

Prvý stupeň cirkevnej správy ECAV – cirkevný zbor

V prvých cirkevných zboroch začali hlásať Lutherove myšlienky v 20-tych rokoch 16. storočia. V roku 1520 učiteľ Tomáš Preisner v Ľubici na Spiši ako prvý prečítal v kostole 95 Lutherových výpovedí.

Druhý stupeň cirkevnej správy ECAV – seniorát

Fraternity alebo bratstvá vznikali v prvej polovici 16. storočia. Prvý senior bol zvolený v roku 1546 na synode v Prešove.

Tretí stupeň cirkevnej správy ECAV - dištrikt

Superintendencie sa začali zriaďovať 70. rokoch 16. storočia. Ako prvá vznikla na južnom Slovensku Matúšovská superintendencia. Prví superintendenti nemali plné biskupské práva. Mali právo vizitovať, ale nie právo ordinovať. Právo ordinácie pririekla biskupom až Žilinská synoda v roku 1610.

Štvrtý stupeň cirkevnej správy ECAV – generálna cirkev

Návrh na voľbu generálneho dozorca podala už v roku 1707 Ružomberská synoda. Prvý generálny dozorca bol zvolený v roku 1735. Názov generálna cirkev bol zavedený v ústave z roku 1893. Podľa § 9 tejto ústavy bola *generálna cirkev zjednotením všetkých dištriktov v Uhorsku za účelom cirkevnej správy a riadenia.*

ECAV vznikla teda najprv v zboroch, ktoré veľmi skoro - už po zverejnení 95 výpovedí proti predávaniu odpustkov - začali prijímať pod spôsobom posväteného chleba a posväteného chleba. Autentická cirkev a autentický cirkevný život je v cirkevnom zbore. Túto skutočnosť do ešte nedávnej minulosti potvrdzovalo aj názvoslovie, keď práve konkrétne spoločenstvo v meste či obci sa aj formálne nazývalo nie cirkevným zborom ale napríklad Evanjelickou a. v. cirkvou v Ružomberku či Ružomberskou evanjelicou a. v. cirkvou.

To, že sa cirkevné zbory neskôr združovali v seniorátoch (fraternitách), potom v dištriktoch (superintendenciách) a napokon v generálnej cirkvi, nijako neznižuje význam cirkevného zboru. Všetko, čo je budované nad cirkevným zborom je nadstavba, ktorú máme právo a povinnosť organizovať tak, aby bola funkčná, efektívna a racionálna, aby sa na ňu neplýtvali ani finančné, ani ľudské kapacity.

⁵ Evanjelium podľa Matúša. 18. kapitola, verš 20.

Ak chceme na Slovensku naďalej prezentovať jednotnú Evanjelickú cirkev augsburského vyznania a ak sa nechceme zmeniť svoju formu na kongregáciu cirkevných zborov, je nutné, aby fungovala aj tzv. generálna cirkev⁶ (alebo ústredie; na názve nezáleží).

Z praktického hľadiska je medzi ústrednou správou a cirkevným zborom nutné zriadenie (regionálnej) úrovne správy. Existencia dvoch úrovní správ v regiónoch, ako je to teraz v dištriktoch a seniorátoch, evokuje princíp fungovania bývalých národných výborov, ktoré za socializmu zabezpečovali výkon štátnej správy na úrovni krajov a okresov. Z pohľadu dnešnej cirkvi je existencia dvoch regionálnych úrovní správy nielen nadbytočná ale aj kontraproduktívna, lebo je príčinou zbytočných kompetenčných sporov.

V Písme svätom čítame: „*A nepripodobňujte sa tomuto svetu, ale premeňte sa obnovením mysle, aby ste vedeli rozpoznať, čo je vôľa Božia, totiž, čo je dobré, milé a dokonalé.*“⁷ Neznamená to však, že by sme sa my ako kresťania nemali inšpirovať vo svete dobrými príkladmi. To bolo vlastne zmyslom uznesenia synody z roku 1998⁸, ktoré bolo prijaté v nadväznosti na zrušenie okresov a zriadenie 8 krajov v Slovenskej republike. A tak ako dnes existuje miestna samospráva v obciach a mestách, regionálna samospráva 8 vyšších územných celkov a potom už „len“ štát (Slovenská republika) so svojou štátnou správou, mohla by byť aj cirkev spravovaná (samospravovaná) na úrovni cirkevných zborov v obciach a mestách, potom na úrovni regiónov (seniorátov, dištriktov či superintendencií) a napokon už len na celorepublikovej úrovni (generálna cirkev ako ústredná správa cirkvi).

Uznesenie synody z roku 1998 však namiesto zefektívnenia správy cirkvi prinieslo 18 rokov sporov, ktoré nie raz vyústili do urážok a osočovaní, a jalové diskusie na oficiálnych rokovaníach synody, ale aj na stránkach časopisov a internetových diskusiách nepriniesli žiadny efekt. Nemohol sa ten čas využiť ináč? Veď je to takmer polovica produktívneho života človeka.

Analýza postavenia ústredných orgánov ECAV

Prebiehajúca diskusia o reštrukturalizácii ECAV sa po 18 rokoch zúžila do otázky zrušiť alebo nezrušiť funkciu generálneho biskupa a generálny biskupský úrad.

Funkcia generálneho biskupa a celý generálny biskupský úrad sú vyhlasované za produkt socializmu. To je najčastejší argument tých, ktorí to takto predostierajú. A ako „bolestné“ sa ponúka - keďže už máme v Bratislave vybudované sídlo - zriadiť v Bratislave tretí dištrikt a pre cirkev ustanoviť funkciu rotujúceho predsedajúceho biskupa.

Vrátíme sa k tomu, ale predtým sa pozrieme trochu bližšie do histórie na postavenie generálnej cirkvi a jej orgánov.

Z histórie ústav slovenských evanjelikov

Žilinská synoda, ktorá sa konala 28. až 30. marca 1610, bola prvou zákonodarnou synodou Evanjelickej cirkvi na Slovensku. Uzákonomila prvé zákony ústavného života, a tým položila pevné základy na vytvorenie samostatnej právnej cirkevnej organizácie evanjelikov na území dnešného Slovenska.

⁶ Samozrejme, ak sa na tom dohodne, môžu na Slovensku fungovať aj dve či tri evanjelické a. v. cirkvi rozdelené na územnom princípe alebo na princípe rozdielných prejavov zbožnosti, alebo na rôznych iných princípoch. V histórii aj v súčasnosti poznáme príklady, že sa cirkev rozštiepi na základe rozdielneho prístupu napríklad k ordinácii žien, vo vzťahu k GLBTI komunite a pod.

⁷ List apoštola Pavla Rímskym, 12. kapitola, verš 2.

⁸ Synoda ECAV, konaná 25. – 27. júna 1998 v Martine, uložila v uznesení č. C/8 Generálnemu presbyterstvu ECAV preskúmať možnosť zjednodušenia organizačnej štruktúry na Slovensku po roku 2000 s prihliadnutím na súčasné usporiadanie Slovenskej republiky

Súčasný názov „ústava“ pre súbor zásad alebo pravidiel, ktorými sa cirkev riadi, sa začal používať až oveľa neskôr. Z tohto pohľadu sa evanjelici augsburského vyznania na území dnešného Slovenska dopracovali - historicky vzaté - k piatim ústavám.

Prvú *Ústavu cirkve kresťansko-evanjelickej a. v. krajiny Uhorskej* prijala synoda, ktorá zasadala v Pešti v roku 1893. Ústava podliehala schváleniu uhorským kráľom a rakúsky cisár a uhorský kráľ František Jozef I. tak urobil 18. marca 1893.

Druhú *Ústavu cirkve evanjelickej augsburského vyznania na Slovensku* prijala synoda na svojich schôdkach konaných od 19. januára do 4. februára a 24. - 25. mája 1921 v Trenčianskych Tepliciach, a schvaľovala ju vláda Republiky Česko-slovenskej, čo sa udialo uznesením ministerskej rady zo dňa 10. mája 1922.

Tretia *Ústava Slovenskej evanjelicko-kresťanskej augsburského vyznania cirkvi v Slovenskej republike* bola prijatá synodou v Tatranskej Lomnici 2. marca 1940. V podmienkach vojnového Slovenského štátu však došlo k jej schváleniu vládou Slovenskej republiky až pred koncom vojny a v zmenených podmienkach po vojne už nikdy nenadobudla účinnosť.

Na štvrtej *Cirkevnej ústave Slovenskej evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Československej republike* sa uzniesla synoda na svojom zasadnutí 9. októbra 1951 v Modre, keď predtým, 5. októbra 1951, jej vyhlásenie odobril výmerom č. 2141/1951-dôv. leg. Slovenský úrad pre veci cirkevné.

Ostatná *Ústava Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku* bola prijatá 22. júna 1993 synodou na zasadnutí, ktoré sa konalo v Uhrovci, s tým, že účinnosť nadobudla 1. januára 1994.

Úplnú autonómiu (i keď finančná odluka ešte nastala), a teda právnu nezávislosť od štátu, ktorej sa teraz tešíme, získala naša cirkev až po zmene politického a spoločenského systému po roku 1989. Ústava z roku 1993 bola prvou ústavou v 500 ročnej histórii evanjelikov na území dnešného Slovenska, ktorú neodsúhlasoval štát – či už predstavovaný kráľom, vládou, parlamentom, alebo iným štátnym orgánom.

Možno aj to – obava, že by sa zrazu zbory mali samy riadiť a rozhodovať o sebe - bolo dôvodom, že sa do ústavy v roku 1993 nepremietli predtým bežné samosprávne kompetencie cirkevného zboru. Mnohé kompetencie, ktorých sa štát po 89-tom roku vzdal, prevzal na seba generálny biskupský úrad. V mnohých oblastiach tak došlo skôr k opačnému procesu - namiesto posilnenia samosprávy došlo k jej oslabeniu. Dobrým príkladom nepochopenia samosprávy cirkevných zborov po roku 1989 je uzatváranie pracovných zmlúv farárov s ústredím cirkvi.

„Centralizácia“ je však mýtus – a to tak na strane tých, ktorí by ju chceli zaviesť, ako aj na strane tých, ktorí proti nej bojujú. Nikdy sa nerealizovala a prakticky sa ani realizovať nemohla, pretože je v bytostnom rozpore so samou podstatou Evanjelickej cirkvi.

Ústava z roku 1921 prevzala systém správy cirkvi z Uhorskej ústavy z roku 1893 a tento systém štvorúrovňovej správy cirkvi (cirkevný zbor – seniorát – dištrikt – generálna cirkev) sa zachovával aj vo všetkých nasledujúcich ústavách. Zároveň platil a platí systém dvojstupňového riadenia (prebyterstvo – konvent), ako aj paritný systém zastúpenia v orgánoch cirkvi (duchovní – laici). Je zaujímavé sledovať, ako sa tieto zásady prenášajú celé desaťročia vždy do nových a nových ústavných zákonov, a to nielen v našej, ale vo všetkých evanjelických cirkvách v tejto oblasti. Je zaujímavé sledovať, ako sú si systémy správy podobné, či už ide o slovenskú, sliezsku alebo maďarskú či rakúsku ECAV.

O štvrtej úrovni správy

O existencii generálnej cirkvi ako štvrtej úrovni správy ECAV ani predtým, ako komunistická strana prevzala v krajine moc, nebola pochybnosť.

Súčasná spochybňovanie generálneho biskupského úradu nemá historické opodstatnenie a patrí do kategórie ľudového folklóru. Generálna cirkev de jure sa v našej cirkvi vytvorila už v roku 1791 na

synode v Pešti ako jej vrcholná organizácia⁹. Tento model prevzala aj samostatná evanjelická cirkev na Slovensku po rozpade Rakúsko-Uhorska a generálna cirkev a jej orgány boli jasne definované aj Ústave z roku 1921, kde sa v jednoznačne hovorí:

§ 164. *Generálna cirkev je združenie dištriktov na spoločné pestovanie kresťanského života, na vzdelávanie, na spoločnú správu a udržiavanie poriadku.*

§ 165. *Spravujúce orgány generálnej cirkve sú: generálny konvent, generálne presbyterium a generálne predsedníctvo.*

Podobné formulácie nájdeme aj v Ústave z roku 1940:

§ 157 *Generálna cirkev je združenie dištriktov na spoločné pestovanie kresťanskej viery, života a vzdelávania, na spoločnú zprávu a na udržiavanie poriadku.*

§ 158 *Správnymi orgánmi generálnej cirkvi sú: generálny konvent, generálne presbyterium a generálne predsedníctvo.*

Ak sa teda pod nepochybným nátlakom štátu dospelo v roku 1951 k takým zásahom do ústavy, že ešte aj dnes sa volá po návrate do právnej situácie, aká bola pred nástupom komunizmu, treba presne definovať, v čom ostatná ústava z roku 1993 tieto ciele nenaplnila. Existencia štyroch úrovní správy a príslušných správnych orgánov to rozhodne nie je. Skôr si možno všimnúť iné momenty, ktoré nová ústava nanovo a nie najvýstižnejšie definovala.

Ústava z roku 1993 nie najšťastnejšie stotožnila ECAV s jej štvrtou úrovňou správy, čo môže nesprávne budiť dojem, že jedine generálna cirkev reprezentuje ECAV. Takýchto navonok malých rozdielov si možno všimnúť aj inde. V ostatnej ústave sa vytratil formulácie deklarujúce budovanie cirkvi zdola. Už sa neakcentuje, že generálna cirkev je združenie dištriktov, dištrikt združením seniorátov, seniorát združením cirkevných zborov, ale v terajšej ústave čítame, že cirkev sa delí na dištrikty, senioráty a cirkevné zbory. Teda nie nižšie cirkevnoorganizačné jednotky delegujú časť svojich kompetencií na vyššie jednotky, ale navodzuje sa tu dojem, že vyššia jednotka rozhoduje o tom, v čom smie a v čom nesmie nižšia jednotka konať samostatne.

Iste je toho viacej, čo by sme mohli v ostatnej ústave pociťovať ako nedostatok. Najväčším nedostatkom však je, že samotná cirkev sa v ústave definuje viac menej len ako právne spoločenstvo a takmer úplne absentuje definícia skutočnej podstaty cirkvi, cirkvi ako spoločenstva veriacich. V sekularizovanom svete sami seba vnímame tak, ako keby sme boli nie v cirkvi, ale v ktorejkoľvek inej organizácii, spolku či v obchodnej spoločnosti. A podľa toho sa aj správame. Všetky predchádzajúce ústavy, dokonca ešte aj ústava z doby socializmu, v samostatnej časti ústavy hneď po úvodných ustanoveniach prioritne zdôrazňovali túto stránku Evanjelickej cirkvi ako viditeľného prejavu tej neviditeľnej cirkvi, ktorá sa blíži či mala by sa blížitiť „...skutočnému ideálu svojho určenia, byť svätým a nepoškvrneným údom Kristovým“¹⁰.

Ak máme potrebu pripravovať novú ústavu, venujme sa týmto otázkam. Sú ďaleko dôležitejšie ako ploché diskusie o úlohe generálnej cirkvi a jej orgánov alebo diskusie o počte dištriktov.

O generálnom konvente a synode

Ústava z roku 1921 presne definovala, ktorý orgán je najvyšším správnym orgánom, keď v § 166 formulovala: *Najvyššou spravujúcou vrchnosťou cirkve ev. a. v. na Slovensku je generálny konvent.* V cirkvi existovala aj synoda; jej funkcia bola definovaná v § 184: *„Synoda je zákonodarnýmsboromcirkve ev. a. v. na Slovensku.“* A podobné ustanovenia boli aj v Ústave z roku 1940 a aj v Ústave z roku 1951.

Vo všetkých ústavách bola teda správna a zákonodarná moc rozdelená. Cirkev sa mohla spravovať len podľa zákonov, na ktorých sa na synode dohodli „*vyslanci seniorátov*“. Spojením týchto dvoch orgánov do jedného v terajšej ústave sme vytvorili situáciu, že správny orgán si sám určuje, podľa

⁹Adamiš, Reorganizácia seniorátov. Cirkevné listy, č. 8, ročník LXV, (r. 1952), str. 109.

¹⁰Ústavacirkve evanjelickej augšpurského vyznania na Slovensku, §11, 1921.

akých pravidiel cirkiev riadi, a podľa aktuálnej situácie zákony aj mení s obvyklým odôvodnením: však synoda je najvyšší orgán ECAV, synoda môže všetko! A na dôvažok: naša súčasná ústava nielenže spojila správnu a zákonodarnú moc, ale nezamedzuje k týmto dvom právomociam pridať u konkrétnych osôb aj právomoc súdnu. A to je skutočné nebezpečie centralizácie moci.

Ústava - ako každé iné ľudské dielo - je nedokonalá. Máme však výhodu, že ju nemusíme nanovo tvoriť od začiatku, ale môžeme nadviazať na generáciami našich otcov overené skúsenosti. Čerpajme z tohto bohatstva. Mňa zaujalo, že v spomínanom § 166 z roku 1921 po texte *Najvyššou spravujúcou vrchnosťou cirkve ev. a. v. na Slovensku je generálny konvent* nasleduje: *Proti jeho rozhodnutiu niet odvolania.* V dnešnej legislatíve takéto ustanovenie chýba, a ak sa niekto proti uzneseniu synody odvolá, stávame sa svedkami ďalšieho zbytočného hádania sa – z obviňovania „z účelovosti“ či naopak z obhajoby „princiálnosti“. Obvykle pritom nejde ani o účelovosť ani o principiálnosť, ale iba o zneužitie nedostatku terajšej ústavy. Takého konanie je v rozpore s tým, že sa máme bližieť vyššie uvedenému „...skutočnému ideálu svojho určenia, byť svätým a nepoškrveným údom Kristovým“.

O generálnom presbyterstve

Tento orgán generálnej cirkvi prešiel v priebehu 90 rokov snád' najmenšími zmenami. Aspoň po formálnej stránke by sa to tak mohlo zdať. V roku 1921 bolo v ústave v § 171 definované: *Údami generálneho presbyteria sú: generálny biskup a generálny dozorca, biskupi, dištriktuálni dozorcovia, právny zástupca generálnej cirkve, generálny pokladník a deväť volení údovia (štyria duchovní, štyria svetskí a jeden učiteľ).* Takmer rovnako je generálne presbyterstvo definované aj v článku 31 odsek (1) terajšej ústavy: *...Generálne presbyterstvo tvoria generálny biskup, generálny dozorca, členovia predsedníctiev dištriktov, generálny právny zástupca, predseda ZED a ôsmi volení presbyteri (štyria v každého dištriktu), z nich polovica sú duchovní. Riaditeľ generálneho biskupského úradu sa zúčastňuje rokovania s hlasom poradným... Zo zoznamu vypadol len jeden učiteľ a pribudol predseda Združenia evanjelických duchovných a generálneho pokladníka nahradil riaditeľ generálneho biskupského úradu s poradným hlasom.*

Dôležitejšie než štruktúra generálneho presbyterstva sú však kompetencie a úlohy generálneho presbyterstva. V Ústave z roku 1921 v § 175 nájdeme: *Generálne presbyterium zasadne prvý raz za osem dní po generálnom konvente, na ktorom bolo vyvolené. V tomto zasadnutí sa sriadi, podelí prácu medzi údov dl'a jednotlivých odborov. Toto podelenie predsedníctvo oznámi dištriktom a seniorátom.* Ostatná ústava rozdelenie úloh, a teda aj zodpovednosti medzi jednotlivých členov generálneho presbyterstva, nenariaďuje, a tak jediným zodpovedným je generálny biskup a generálny dozorca. Generálne presbyterstvo je síce podľa zákona aj dnes správnym orgánom, ktorý spravuje cirkve medzi synodami, ale fakticky cirkve nespravuje a stalo sa iba akýmsi kontrolným orgánom činnosti predsedníctva. Na otázky synodálov (ale aj evanjelickej verejnosti), prečo bolo na generálnom presbyterstve prijaté také alebo onaké uznesenie, nemá kto odpovedať a často jedinou „logickou“ odpoveďou je: Lebo takéto uznesenie získalo nadpolovičnú väčšinu hlasov. Ak treba niečo v novej ústave zmeniť, potom by to malo byť *topodelenie* práce a zodpovednosti medzi členov generálneho presbyterstva a nahradenie kolektívnej nezodpovednosti adresnou zodpovednosťou.

O generálnom predsedníctve

Ostatná ústava z generálneho predsedníctva, ktoré predsedalo generálnemu konventu a generálnemu presbyteriu urobila Predsedníctvo ECAV. V § 178 ústavy z roku 1921 sa hovorí: *Najhlavnejšou povinnosťou generálneho predsedníctva je zastupovať celú cirkve ev. a. v. na Slovensku na vonok, voči štátu a iným cirkvám.* Táto nezrušiteľná funkcia predsedníctva zostala predsedníctvu aj naďalej, v terajšej ústave z roku 1993 v článku 32 v odseku (2) je to však vyjadrené inými slovami: „*Predsedníctvo ECAV plní najmä tieto úlohy: a) zastupuje Evanjelickú cirkve.*“ To evokuje, že predsedníctvo zastupuje cirkve aj dovnútra cirkvi, čo je v samozrejme v rozpore so synodálno-presbyteriálnym riadením. V texte chýbajúce slovo „navonok“ sa premietlo do druhej časti vety spomenutého odseku ústavy „*a koná navonok v jej mene*“. To boli zrejme dostačujúce dôvody, prečo registračný orgán cirkví, ktorým je Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, zaregistroval

Predsedníctvo ECAV ako štatutárny orgán ECAV. A taknamiesto generálneho predsedníctva, ktoré predsedalo generálnemu presbyterstvu a generálnemu konventu, máme Predsedníctvo ECAV, ktoré síce už synode vo funkcii „generálneho konventu“ nepredsedá, ale je štatutárnym orgánom ECAV. A to je zlé riešenie tak pre predsedníctvo, ako aj pre cirkev.

O generálnom dozorcovi

Pokiaľ budeme v našej cirkvi verní paritnému zastúpeniu ordinovaných a neordinovaných v správnych orgánoch, bude v cirkvi existovať aj funkcia generálneho dozorca (i keď o názve funkcie sa bude diskutovať zrejme aj ďalej). Rozdielne však môžu byť názory na povinnosti generálneho dozorca. V ústave z roku 1921 aj v terajšej ústave generálny dozorca má hlavnú pôsobnosť *v ochrane práv, záujmov a majetku cirkve*; nanovo formulované sú však úlohy týkajúce sa ochrany jednoty cirkvi, starostlivosti o duchovný rast cirkvi, usmerňovanie cirkevných dozorcov, dohliadanie na dodržiavanie cirkevných predpisov a zabezpečovanie cirkevnej disciplíny.

Podľa § 113 Ústavy z roku 1921 *Hodnosť dozorca je čestná*. I keď súčasná ústava to explicitne neprikazuje, táto tradícia sa donedávna zachovala. Až parlamentné voľby v roku 2015 vyplavili ako nechcený produkt na svetlo Božie a pred zraky členov ECAV fakt, že dnes je funkcia dozorca – aspoň na tých najvyšších úrovniach správy – zamestnaním, za ktoré dozorca poberá plat. Je to ďalšie z nešťastných nedorozumení, ktoré vyplýva z povrchného uvažovania tých, čo o tom rozhodli. Nejde tu ani tak o odmenu, ale o fakt, že dozorcovia majú príjem zo závislej činnosti. Teda aj pôsobenie dozorca v cirkvi sa riadi Zákoníkom práce so všetkým ostatným, čo z toho vyplýva.

Funkcia generálneho dozorca bola od začiatku vždy samostatná. Na rozdiel od generálneho biskupa nebola personálne prepojená s inou funkciou, napríklad funkciou dištriktuálneho dozorca. Prvý generálny dozorca na Slovensku bol zvolený už v roku 1922, hneď ako vláda potvrdila Ústavu. Za generálneho dozorca bol zvolený Dr. Ján Vanovič, za dištriktuálneho dozorca Východného dištriktu Ján Ružiak a Západného dištriktu Dr. Ľudovít Šimko. Prvý generálny dozorca bol inštalovaný 29. novembra 1922.¹¹

O generálnom biskupovi

Ako jeden z „dôvodov“ potreby reštrukturalizácie je uvádzaný argument, že je nutné zrušiť samostatnú funkciu generálneho biskupa, rovnako ako aj zriadenie generálneho biskupského úradu, pretože ich priniesol až socializmus ako nástroj ovládania cirkvi - a tak to pretrváva vďaka doposiaľ.

Nuž, predovšetkým, by sme mali viac reflektovať vlastnú minulosť. Cirkevnú ústavu Slovenskej evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Československej republike prijala Synoda Slovenskej evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Československej republike na svojom zasadnutí, konanom 9. októbra 1951 v Modre. Prijali ju naši synodáli a k tomu sa musíme v dobrom - a ak je v nej niečo zlé, tak aj v zlom - priznávať. Možno už nadišiel čas, aby sa pôsobenie našej cirkvi v čase socializmu podrobne zmapovalo a reálne zhodnotilo. V žiadnom prípade však hodnosť generálneho biskupa nie je produktom socializmu. Treba sa pozrieť do Ústavy (1921), kde v §§ 176, 181 je jasne formulované:

„§ 176 *Predsedníctvo generálnej cirkve je: generálny biskup a generálny dozorca, ktorí rovným právom a rovnou zodpovednosťou spravujú a zastupujú generálnu cirkev.*“

„§ 181 *Generálneho biskupa volia sbory z kňazov ev. a. v. na Slovensku.*“

Čiže dnes je to presne tak, ako to bolo aj v minulosti.

Ďalším často emotívne uvádzaným cieľom zmeny organizačnej štruktúry je snaha o zrušenie funkcie generálneho biskupa s tvrdením, že z historického hľadiska má byť funkcia generálneho biskupa obsadzovaná služobne starším biskupom v úrade. Fakty uvedené v Ústave (1921) a potom aj v Ústave (1940) však hovoria o niečom inom. Vykonávanie povinností generálneho biskupa dištriktuálnym biskupom starším v úrade je formulované ako dočasné opatrenie. Čítajme z Ústavy (1921):

¹¹ Ruppeldt, Fedor a kol. Almanach Cirkvi evanjelickej a.v. na Slovensku. Martin, 1930, str. 29.

„§ 182 *Dokiaľ generálneho biskupa niet, za ten čas koná jeho povinnosti v úrade starší biskup. O zaplnení hodnosti generálneho biskupa rozhoduje generálny konvent, ktorý sa stará i o jeho plat.*“
To, že hodnosť generálneho biskupa až do obdobia socializmu nebola zaplnená a že obsadzovanie funkcie generálneho biskupa bolo „ľudovodemokratickým“ zriadením politicky zneužitým, je iná otázka.

Generálny biskupský úrad

O generálnom biskupskom úrade v minulých ústavách

V rôznych obmenách na rôznych fórach sa zvykne tvrdiť: „Pred nástupom bývalého režimu existovali iba dva dištrikty. Generálny biskupský úrad bol vytvorený na podnet nastupujúcej komunistickej diktatúry v podstate ako nástroj efektívnejšej kontroly.“¹² Vďaka takýmto a podobným tvrdeniam sa generálny biskupský úrad potom vníma ako nadbytočná administratívna jednotka.

Možno je potrebné hneď na začiatku si vysvetliť, čo pojem „generálny biskupský úrad“ predstavuje. Pod generálnym biskupským úradom si môžeme predstaviť budovu Lutherhaus na Palisádach 46, môžeme si predstaviť 22 ľudí, pracujúcich v administratíve nazvanej generálny biskupský úrad, a môžeme si pod tým predstaviť aj funkciu - hodnosť a z nej vyplývajúce povinnosti generálneho biskupa. Všetky tieto veci spolu súvisia. Generálny biskupský úrad však nie je len úrad generálneho biskupa. Jeho štatút v §2 hovorí: „Generálny biskupský úrad je výkonným zariadením ústredných orgánov cirkvi, a to synody, generálneho presbyterstva, predsedníctva cirkvi a zboru biskupov...“¹³ S výkonom uznesení ústredných orgánov ECAV súvisí určitá administratíva, a teda je potrebný aj určitý personál - a pre personál je potrebné zabezpečiť aj určité priestory. Rovnako dobre by sa tento útvar mohol menovať Cirkevný krajinský úrad (ako je to v Maďarsku či nemeckých cirkvách) alebo Ústredná cirkevná kancelária (ako je to v Prahe u Českobratskej cirkvi).

O úradníkoch generálnej cirkvi hovoria všetky prijaté ústavy z minulosti. Ústava (1921) definuje v § 183, akých úradníkov generálna cirkev má mať: „*Riadni úradníci generálnej cirkve sú: generálni zapisovatelia, pokladník, kontrolór, archivár, právny zástupca a správca generálneho penzijného ústavu. Krom týchto môže generálny konvent štatútom stanoviť i iných riadnych a mimoriadnych úradníkov.*“¹⁴ A aj keď táto ústava nepoužíva názov generálny biskupský úrad, nepriamo z iných archívnych a knižničných zdrojov vieme, že úrad de facto existoval a fungoval. Fedor Ruppeldt v *Predmluve k Almanachu cirkvi evanjelickej a. v. na Slovensku*, ktorý bol vydaný v roku 1930, píše: „*Generálny biskupský úrad 7. mája 1929 vydal zvláštny tlačený dotazník na všetky farské úrady.*“¹⁵ Teda pojem generálny biskupský úrad sa používal, a tento už dávno pred nástupom komunistov a vykonával obdobnú činnosť, akú vykonáva aj ten dnešný úrad.

Paradoxom je, že generálny biskupský úrad je vnímaný ako produkt komunistov, ale „komunistická“ Ústava (1951) nehovorí o generálnom biskupskom úrade, ale o kancelárii. V § 130 sa píše: „*Práce, spojené s administrovaním generálnej cirkvi, koná generálny biskup pomocou svojej kancelárie. Jej vedúceho ustanovuje na návrh generálneho predsedníctva generálny konvent, ostatných zamestnancov ustanovuje a prepúšťa na návrh generálneho predsedníctva generálna rada.*“

Rozhodnutia vedúce k zriadeniu generálneho biskupského úradu aj de jure boli prijaté na generálnom presbyterstve v roku 1948 a zriadením úradu sa zaoberal aj generálny konvent v roku 1949. Súhlas Slovenského úradu pre veci cirkevné so zriadením generálneho biskupského úradu ako budovy bol

¹² Cirkevné listy 4/2009, ročník CXXXIII, str. 9.

¹³ Oznámenie č.1/1995 Organizačný poriadok Generálneho biskupského úradu ECAV na Slovensku.

¹⁴ Podobne pri tvorbe Ústavy (1940) sa synodáli v § 170 zhodli na takejto definícii predchodcu dnešného GBÚ: „*Riadni úradníci a zamestnanci generálnej cirkvi sú: generálny tajomník, generálny právny zástupca, zapisovatelia, pokladník, predseda generálneho hospodárskeho výboru, archivár a správca generálneho penzijného ústavu. Okrem nich môže generálny konvent štatútom určiť aj iných úradníkov a zamestnancov.*“

¹⁵ Ruppeldt, Fedor a kol. Almanach Cirkvi evanjelickej a.v. na Slovensku. Martin, 1930, str. 7.

daný výmerom č. 1525 zo 6. februára 1951. V sprievodnom liste žiadali: „... Žiadame, aby ste premiestňovanie ihneď začali prevádzať“¹⁶. Slávnostné otvorenie generálneho biskupského úradu sa konalo 15. apríla 1951 v nedeľu Jubilate – Radujte sa. Z oficiálnej cirkevnej tlače sa dozvedáme, že na slávnosti sa zúčastnilo „na 200 kňazov z celého Slovenska a vyše 5.000 cirkevníkov nielen z bližšieho okolia a i zo vzdialenejších sborov“¹⁷. Prvý štatút generálneho biskupského úradu potom prijal generálny konvent, ktorý zasadal v Bratislave 8. mája 1952¹⁸, a teda v roku 2012 sme si pripomenuli 60. výročie jeho vzniku aj de jure. Určite to mohla byť príležitosť aspoň v skromnejších podmienkach pripomenúť si toto výročie a poďakovať aj úradníkom generálnej cirkve za všetku prácu v pozadí veľkých celocirkevných akcií i za každodennú rutinnú prácu zabezpečujúcu spoľahlivý denný chod našej cirkvi.

GBÚ ako štvrtá úroveň správy ECAV

Najmä pri hospodárskych a majetkových diskusiách sa chýbajúci pojem generálnej cirkvi bežne veľmi často (no chybne) nahrádza pojmom generálny biskupský úrad. Generálny biskupský úrad však na rozdiel od cirkevných zborov, seniorátov a dištriktov nemá právnu subjektivitu, nemôže nadobúdať práva a vstupovať do majetkových vzťahov. GBÚ by mal byť len úradom neexistujúcej „generálnej cirkvi“ - rovnako, ako je farský úrad úradom cirkevného zboru, seniorálny úrad úradom seniorátu a biskupský úrad úradom dištriktu. Keďže generálna cirkev nie je zriadená, jej kompetencie podľa ústavy prevzala na seba Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku. Generálny biskupský úrad je útvarom Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku, útvarom bez právnej subjektivity.

GBÚ ako úrad generálneho biskupa

Podľa organizačného poriadku generálneho biskupského úradu, ktorý schválilo Generálne presbyterstvo ECAV na Slovensku uznesením č. 165/95 zo dňa 11. decembra 1995, „Generálny biskupský úrad je výkonným zariadením ústredných orgánov cirkvi, a to synody, generálneho presbyterstva, predsedníctva cirkvi a zboru biskupov“.¹⁹ I keď formulácia postavenia generálneho biskupského úradu je ťažkopádna, zrejme je jedno: GBÚ je úrad, ktorý vykonáva rozhodnutia synody, generálneho presbyterstva, predsedníctva a zboru biskupov. Nie je teda len úradom generálneho biskupa (a nemal by byť ani úradom len predsedníctva ECAV). Aby však GBÚ mohol plniť svoje povinnosti vo vzťahu k synode, generálnemu presbyterstvu či zboru biskupov, systém riadenia GBÚ bymal byť pozmenený. V súčasnosti platí: „Za vedenie GBÚ je zodpovedné predsedníctvo cirkvi... Riaditeľ GBÚ zodpovedá predsedníctvu cirkvi za plnenie úloh GBÚ... Pracovníci GBÚ zodpovedajú za plnenie svojich úloh riaditeľovi podľa svojej pracovnej náplne.“²⁰ Aby generálny biskupský úrad bol cirkevnopoliticky indiferentný, môže nám za model poslúžiť napríklad susedná Evanjelická cirkev v Maďarsku, kde „krajinský“ cirkevný úrad je podriadený synode, riaditeľ a úradu menuje a odvoláva synoda.

GBÚ a dozor nad nižšími COJ

(Generálny biskupský úrad) zabezpečuje metodickú a dohliadkovú účinnosť na nižších organizačných jednotkách cirkvi.“²¹ Odhliadnuc od zjavného preklepu, možno z celkového znenia len ťažko tušiť, o čo legislatívcom v prípade GBÚ šlo – či teda GBÚ je úradom, ktorý vykonáva rozhodnutia synody, generálneho presbyterstva, predsedníctva a zboru biskupov, alebo či naozaj dohliada (dozerá) na činnosť dištriktov, seniorátov a cirkevných zborov. Správna odpoveď je zrejme tá prvá. Generálny

¹⁶Chabada, J. Dobudujeme organizačne svoju cirkev. Cirkevné listy, č. 9, ročník LXIV, (r. 1951), str. 83.

¹⁷ Valent, P. Slávnosť otvorenia Generálneho biskupského úradu v Modre. Cirkevné listy, č. 9, ročník LXIV, (r. 1951), str. 134.

¹⁸ Zápisnica z generálneho konventu konaného 8. mája 1952 v Bratislave, str. 17.

¹⁹ Oznámenie č. 1/95 Zb.CPP Organizačný poriadok GBÚ, §2 – prvá veta.

²⁰ Oznámenie č. 1/95 Zb.CPP Organizačný poriadok GBÚ, §9.

²¹ Oznámenie č. 1/95 Zb.CPP Organizačný poriadok GBÚ, §2 – druhá veta.

biskupský nijakým spôsobom nevstupuje do správy nižších organizačných zložiek, nie je žiadnym mocenským nástrojom na svojvoľné presadzovanie iných rozhodnutí ako rozhodnutí ústavou definovaných orgánov cirkvi. GBÚ nemá kompetencie vstupovať do rozhodovania dištriktov, seniorátov a cirkevných zborov. GBÚ nemôže zabezpečovať ani metodickú činnosť vo vzťahu k nižším COJ. Akékoľvek metodické usmernenia môže v rámci svojich kompetencií vydať iba generálne presbyterstvo a synoda.

GBÚ ako servisná organizácia ECAV

Viacerí „reštrukturalizátori“ by chceli vidieť v GBÚ iba organizáciu, ktorá poskytuje servis pre ostatné COJ. Iste, cirkev si môže zriadiť takúto organizáciu, ale touto organizáciou nemôže byť generálny biskupský úrad. Súčasnú cirkevno-právnu predpisujú takúto pôsobnosť GBÚ ani nedefinujú. Skôr, naopak, servis pre nižšie COJ by bolo treba z činnosti úradu vyčleniť do samostatnej organizácie a servisné činnosti pre COJ by mali byť poskytované za úhradu. Pravda je však taká, že už dnes – nad rámec organizačného poriadku - sa „navešali“ na GBÚ viaceré činnosti, ktoré pri ich nevyjasnenom financovaní sú predmetom sporov a hádok.

Pred časom bol do našich kín uvedený film Martina Šulíka Cigán. V jednej epizóde sa v osade mladého Róma pýtajú na vajdu. Odpovedal im: My nemáme vajdu, však je demokracia a každý si robí, čo chce. Občas mám pocit, že podobné predstavy o demokracii v našej cirkvi máme aj my. „Generálna“ cirkev, jej orgány a ich kompetencie v demokracii, na ktorej si naša cirkev tak zakladá, sú ako produkt socializmu vyhlasované za nepotrebné, ktoré vlastne len brzdia cirkevné zbory, senioráty a dištrikty v ich misijnom pôsobení.

Bojíme sa episkopálneho systému správy cirkvi, ako je zavedený v katolíckej cirkvi, a poškľubujeme po kongregačných modeloch typických pre evanjelické cirkvi. Pritom *samotné evanjelické zbory na Západe už objavili vzájomnú závislosť a korporatívnosť. Tá zvyčajne stojí nad lokálnymi záujmami zboru.*²² Aj tieto cirkvi zriaďujú senioráty a stále viac pociťujú potrebu biskupa s presne stanovenými duchovnými právomocami.

V našej ECAV by poniektorí radi otočili kormidlo inam a sú ochotní dať generálnej cirkvi maximálne právo radieť, ale už vôbec nie riadiť. Domnievajú sa, že takáto „reštrukturalizácia“, teda zrušenie generálnej úrovne správy ECAV, je všeliekom všade tam, kde sme vlastne sami zlyhali.

Poznámka: Citácie v kurzíve sú prevzaté z ústav:

- *Ústava cirkve evanjelickej augsburského vyznania na Slovensku, Trenčianske Teplice, 24. - 25. mája 1921,*
- *Ústava Slovenskej evanjelicko-kresťanskej augsburského vyznania cirkvi v Slovenskej republike, Tatranská Lomnica, 2. marca 1940,*
- *Cirkevná ústava Slovenskej evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Československej republike, Modra, 9. októbra 1951,*
- *Ústava Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, Uhrovec, 22. júna 1993,*

Citácie sú uvádzané v dobovom pravopise.

Odvodávky na ďalšie dokumenty a literatúru sú uvádzané v poznámkach pod textom.

Úlohy ústredia ECAV

Dnes sme zaplavení informáciami. Ľudský mozog zrejme nemá kapacitu vnímať, prijímať a spracovávať všetky informačné podnety, ktorým je vystavený. Zamýšľať sa nad niečím, analyzovať problém, je luxus, na ktorý nie je čas. Vnímame tak už len „nápisy“, akceptujeme jednoduché

²² Kam kráčaš, Cirkev bratská. Záznam z diskusie. Kresťanský diskusný mesačník Dialóg, č. 4/2011.

riešenia a nevieme identifikovať nebezpečie populizmu. Tak aj v cirkvi sa vďaka na problémy stali stručné vyjadrenia o potrebe zrušiť generálny biskupský úrad, zrušiť pozíciu generálneho biskupa a nahradiť ho rotujúcim biskupom, a to všetko pod heslom decentralizácie. Iste, je veľa vecí, ktoré treba decentralizovať. Sám sa hlásim o prinavrátenie úplnej alebo najvyššej možnej samosprávy cirkevnoorganizačným jednotkám. Rovnako však treba samosprávu ponechať aj ústrediu, a to vo všetkých otázkach, ktoré sa ústrediu zveria do správy ústavou a cirkevnými zákonmi.

Úlohy ústredia cirkvi možno odvodiť z doteraz platných cirkevných zákonov – okrem Ústavy ECAV je to napríklad cirkevný zákon č. 7/97 o celocirkevných úlohách, programoch, účelových zariadeniach. Požiadavka zrušenia ústredia cirkvi nie je snahou o decentralizáciu, ale pokusom o nastolenie chaosu. Spomínaný cirkevný zákon netreba rušiť, ale, naopak, dôsledne novelizovať, aby boli kompetencie ústredia v oblasti riadenia celocirkevných úloh, celocirkevných programov, účelových zariadení a celocirkevných organizácií jasne vysvetlené. V nasledujúcich častiach je uvedená náplň jednotlivých činností, čo už samo o sebe dokumentuje dôvody, pre ktoré je existencia ústredia nevyhnutná.

Celocirkevné úlohy

Celocirkevné úlohy by sme mali vnímať ako úlohy trvalého charakteru. Ústredné orgány cirkvi majú dnes

úlohy vo výlučnej kompetencii, kam patria otázky:

- vieroučné,
- bohoslužobné,
- cirkevnoprávne,
- hospodárske, pokiaľ ide o financovanie ústredia („generálnej cirkvi“),

úlohy v zdieľanej kompetencii (s ostatnými COJ):

misijné,

úlohy delegované (z ostatných COJ):

cirkevného školstva,

reprezentačné úlohy:

- zahraničné vzťahy,
- oficiálne mediálne výstupy,
- ekumenické styky,
- styky s ústrednými orgánmi štátnej správy a inštitúciami celoštátneho charakteru.

V dnešnej štruktúre zabezpečuje tieto úlohy Predsedníctvo ECAV, Zbor biskupov ECAV, Generálne presbyterstvo ECAV a Synoda ECAV. V definícii platného zákona chýba spresnenie a taxatívne vymenovanie, v ktorých oblastiach kto tieto celocirkevné úlohy plní – teda absentuje určenie kompetencií pre predsedníctvo, zbor biskupov, generálne presbyterstvo respektíve synodu.

Na zabezpečenie odborného riešenia celocirkevných úloh podľa bodu 1, 2 a 3 zriaďuje Synoda ECAV svoje poradné orgány – synodálne výbory; administratívu a výkon rozhodnutí zabezpečuje generálny biskupský úrad.

Pokiaľ ide o reprezentačné úlohy ECAV, odborné podklady pre Predsedníctvo ECAV zabezpečuje generálny biskupský úrad, ktorý vedie aj príslušnú agendu.

Celocirkevné programy

Treba pripraviť celocirkevnú legislatívu, ktorá by upravovala tieto programy. Teraz sa to deje viacmenej náhodne, chýba systém - i keď intuitívne všetci cítime, čo sa pod tým pojmom chápe. Celocirkevné programy, ktoré vyhlasuje predsedníctvo, generálne presbyterstvo alebo synoda, majú spravidla časovo obmedzený charakter. Na zabezpečenie odborného vedenia vyhlásených programov zriaďuje vyhlasovateľ svoj poradný orgán, ktorým je príslušná komisia (alebo pracovná skupina, riešiteľský tím, organizačný štáb a pod.). Pod celocirkevnými programami sa môžu v súčasnom

legislatívnom chaose rozumieť aj všetky zariadenia cirkvi, ktoré nemajú právnu subjektivitu, ako napríklad generálna podporovňa, rôzne celocirkevné fondy, celocirkevné projekty a podobne.

Účelové zariadenia cirkvi

Cirkev podľa zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností § 6 odsek (1) má právo zriaďovať a prevádzkovať

- písmeno h) účelové zariadenia,
- písmeno i) nakladateľstvá, vydavateľstvá a tlačiarne,
- písmeno j) kultúrne inštitúcie a zariadenia,
- písmeno k) zdravotnícke zariadenia a zariadenia sociálnych služieb.

Účelové zariadenia ako ich definuje vyššie uvedený štátny zákon je v ECAV na Slovensku podľa CPP oprávnená zriaďovať a zrušiť jedine synoda. Príprava štatútov je v kompetencii generálneho presbyterstva. Nie každý štatút však umožňuje zriaďovateľovi (cirkvi) opätovne vstúpiť do znenia štatútu alebo vykonať personálnu zmenu v zložení správnych a kontrolných orgánov týchto zariadení. Niektoré dôležité účelové zariadenia sú tak zablokované a riadia sa v podstate neplatným alebo nevykonateľným štatútom. Nikde indeby takýto chaos nebol trpený – iba v cirkvi.

Organizácie ECAV

V praxi treba rozlišovať, či je organizácia založená Evanjelickou cirkvou a. v. na Slovensku, alebo členmi Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku.

Ak jediným zriaďovateľom organizácie je ECAV (ako napríklad obchodné spoločnosti podľa Obchodného zákonníka), stanovuje a aj ostatné kompetencie Valného zhromaždenia vykonáva štatutárny orgán cirkvi, pričom tento orgán sa musí riadiť vnútornými predpismi cirkvi.

Organizácie ECAV môžu byť založené aj členmi Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku (napríklad ako občianske združenia podľa zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov). Stanovy takéhoto typu cirkevnej organizácie schvaľuje valné zhromaždenie a vzťah s ECAV by mala upravovať Zmluva o spolupráci, ktorá na strane ECAV podlieha schváleniu generálnym presbyterstvom.

Nič z toho však nie je ošetrené cirkevným zákonom, čo je zdrojom častých nedorozumení a nekonečných hádok.

Každý typ celocirkevnej úlohy, programu, účelového zariadenia či cirkevnej organizácie má v našej cirkvi miesto a rôzne formy sa v praxi aj využívajú. Dve na prvý pohľad rovnaké organizácie, sa môžu riadiť rôznym právom. Napríklad Spoločenstvo evanjelických žien je zriadené a riadené ako účelové zariadenie podľa cirkevného práva; Spoločenstvo evanjelickej mládeže je zriadené a riadené ako občianske združenie podľa občianskeho práva. Cirkevné a občianske právo nemusia byť vzájomne kompatibilné. Preto je potrebná prepracovaná legislatíva, aby bolo jasné, ktorý cirkevný orgán má aké kompetencie pri zriaďovaní, riadení, rušení zariadenia, pri menovaní a odvolávaní členov orgánov, pri zmene štatútov a pod. Osobitne dôležité je to vtedy, ak ide o subjekt cirkvi s právnou subjektivitou. Ak by takéto predpisy boli v cirkvi k dispozícii, nemohlo by sa stať, že sa na dlhé roky zablokuje proces transformácie organizácie, ktorú cirkev sama zriadila.

ČASŤ B

REFORMA CIRKEVNEJ SPRÁVY V ECAV

Správa a riadenie cirkvi

Územnosprávne členenie našej cirkvi počet stupňov správy v ECAV je najčastejšou témou diskusií a viac-menej hlavnou otázkou, na ktorú má najst' odpoveď Komisia pre zjednodušenie štruktúry cirkvi. Nie je to jediný prvok v správe našej cirkvi, ktorý je zrelý na zmenu. Je čo naprávať aj v samotnom systéme riadenia, v systéme volieb a v spôsobe kreovania orgánov cirkvi, v postavení duchovných cirkvi a systéme ich odmeňovania, v definovaní zodpovednosti neordinovaných za svoj cirkevný zbor a jeho financovanie, v systéme vymáhania disciplíny. Na programe dňa je prehodnotenie všetkých obmedzení v princípoch samosprávy cirkevných zborov (a vyšších COJ) pri ustanovovaní svojich predstaviteľov a nakladaní s vlastným majetkom.

Systém správy

V cirkvi máme de jure štvorstupňovú správu cirkvi. Ak však berieme do úvahy, že mnohé cirkevné zbory majú ešte zriadené ako samostatné právne subjekty dcérocirkvi, potom de facto máme v mnohých prípadoch 5 stupňov správy.

Štvorstupňová správa ECAV na Slovensku je zbytočná minimálne z dvoch hľadísk:

- a) Štvorstupňová správa cirkvi nie je adekvátna počtu členov ECAV.
- b) Štvorstupňová správa cirkvi nie je adekvátna rozlohe územia, na ktorom ECAV pôsobí.

Súčasný technický a technologický prostriedky správy umožňujú správu cirkvi on line. Počítačové siete, e-mailové spojenie, elektronická pošta, on line konferencie cez internet zrejme nenahradia pastorálne zaopatrenie veriacich a cez ne sa ani nevytvorí spoločenstvo, o aké nám kresťanom ide, ale plne môžu byť využité pri správe vecí cirkevných. V prípade potreby osobného stretnutia dnešná infraštruktúra a dobudovávaná diaľničná sieť umožnia takéto stretnutie uskutočniť v podstate do pár hodín.²³

Počet stupňov správy by nemusel byť problémom, keby sa do systému riadenia cirkvi nebol zaviedol princíp akejsi podriadenosti nižšieho stupňa správy vyššiemu stupňu správy. Malo by platiť, že seniorát svojvoľne nezasahuje do riadenia cirkevného zboru, dištrikt nezasahuje do riadenia seniorátu či cirkevného zboru a generálna cirkev nezasahuje do riadenia dištriktu, seniorátu a cirkevného zboru, len ak to v nevyhnutných prípadoch určí cirkevný predpis.

V praxi často počujeme, že štvorstupňová správa cirkvi je komplikovaná, lebo kým žiadosť prejde z najnižšieho po najvyšší stupeň správy, trvá to „večnosť“. Je to často pravda, ale je to, žiaľ, dôsledok absolútneho nepochopenia cirkevnej samosprávy. Nemuselo by to byť, ak by sme každému stupňu správy priradili autonómiu v rozhodovaní a dobre zvažili, kedy treba žiadať súhlas vyššej alebo dokonca najvyššej COJ.

Uvediem tri príklady takejto nesprávne pochopenej správy.

Príklad 1. Nehnutelný majetok patrí cirkevnému zboru. Cirkevný zbor by chcel majetok predať, vymeniť alebo aj kúpiť. Zámer musí nechať schváliť zborovému presbyterstvu, potom zborovému konventu, potom seniorálnemu presbyterstvu, a ak je jeho hodnota vyššia ako 3 milióny (korún) ešte i generálnemu presbyterstvu. (Že z tohto kolotoča schvaľovacích orgánov vypadol dištrikt, je pravdepodobne len dôsledkom toho, že už aj pre zástancov úradovania bolo tohopriveľa). Potom sa pripraví kúpno-predajná zmluva, ktorá sa musí schvaľovať v zborovom presbyterstve, potom

²³ Z tohto pohľadu je treba namiesto budovania paralelných sídiel v Prešove v Bratislave a vo Zvolene orientovať sa na dobudovanie rokovacích priestorov vo Zvolene; teda na polceste z východu a západu krajiny.

v zborovom konvente a napokon ešte na seniorálnom presbyterstve. Tak to máme zakotvené v cirkevnom zákone. Pýtam sa: ktorý iný subjekt súkromného práva by si nechal takto obmedzovať svoje vlastnícke práva? A keby to malo aspoň nejaký význam! V konečnom dôsledku si cirkevné zbory tak či tak popredávali svoje budovy, či už všetky súhlasy mali, alebo nemali. Ak ich aj nemali, predaj sa nedal zvrátiť a nič na tom nezmenili ani kontroly, ani disciplinárne opatrenia – iba sa rozhnevali všetci so všetkými.

Aby bolo jasné, nepropagujem myšlienku, že by sme mali legalizovať právo predsedníctva nakladať s majetkom zboru bez vedomia zboru – teda konventu, ale v zbere by mali všetky kompetencie aj zostať. Nenamýšľajme si, že v zbere sú iba zloději a v nadriadených COJ samí slušní ľudia.

Príklad 2. Vezmime si iný príklad: rozdeľovanie zahraničnej pomoci. Projekt sa musí schváliť v zborovom presbyterstve; ak ide o nové investície, tak aj na zborovom konvente; potom v dištriktuálnom presbyterstve, potom v generálnom hospodárskom výbore a až napokon v generálnom presbyterstve. A výbor, ktorý si darca na rozdeľovanie pomoci vytvoril, sa môže, ale nemusí, našimi odporúčaniami riadiť. Pritom od darcu opakovane počujeme, že nechcú „rozomieľať“ pomoc do desiatok drobných projektov, ale že chcú podporiť jeden dva najvýznamnejšie projekty. To naozaj generálne presbyterstvo nevie určiť, aké priority cirkev má a čo chce podporiť? Musí sa na to pýtať skrz grémiá všetkých úrovní správy?

Príklad 3. Niekedy je naša posadnutosť nedôverou voči GBÚ a láska k byrokracii až smiešna. Sami sme si v generálnom presbyterstve schválili štatút sociálneho fondu, kde okrem iného prislúcha príspevok 100,- € farárovi, ktorému sa narodilo dieťa. Informáciu o narodení dieťaťa dostane mzdová učtáreň od rodičov dieťaťa, aby sa mohol správne určiť vymeriavací základ pre daň z príjmu. My sme si však vymysleli, že doklad, ktorý stačí daňovému úradu, je pre nás nehodnoverný. A tak si príslušný rodič musí podať žiadosť. Obvykle však rodič má iné starosti, a tak žiadosť za neho vypíše naša mzdárka, aby vyhovela predpisom, pošle túto žiadosť žiadateľovi na podpis. Ten zašle žiadosť na seniorát, odtiaľ žiadosť poputuje na zbor biskupov a napokon mzdové oddelenie spracuje materiál na rokovanie GP. Tí všetci skúmajú, či to dieťa sa naozaj narodilo. Keď sa o týchto schváleniach spracujú zápisnice, keď sa overia a podpíšu, keď sa na vymyslené formuláre získajú všetky pečiatky a všetky podpisy dvojčlenných predsedníctiev zo seniorátu, zboru biskupov a generálnej cirkvi, mzdárka konečne zaúčtuje a na výplatnej páske sa objaví 100 € v hrubom. Čo bráni tomu, aby mzdárka automaticky, keď dostane potvrdenie o narodení dieťaťa, rovno vyplatila príslušný príspevok zo sociálneho fondu rodičovi?

Toto sú niektoré príklady keď však zlyhala nie štvorstupňová správa, ale naše chápanie autonómie jednotlivých úrovní správ.

Systém riadenia

Vrávi sa, že riadenie našej cirkvi je založené na presbyteriálno-synodálnom princípe, teda malo by byť zásadne dvojstupňové – prvý stupeň presbyterstvo a druhý stupeň konvent (synoda). Tak by sa malo rozhovávať na každej úrovni správy: v presbyterstve a potom na druhom stupni, na konvente. Ostatná ústava však bez nejakého jasného zdôvodnenia zaviedla ešte jednu úroveň riadenia a to predsedníctvo. Navyše, za štatutárny orgán sme vyhlásili predsedníctvo, a tak vznikli neskutočné kompetenčné spory o tom, kdesa končia kompetencie predsedníctva, kde presbyterstva a kde konventu (synody). Ďalší dôvod na hádky.

Krásny príklad 20-ročných sporov nám ukázala Reformata. Odhliadnuc od iných absurdít týkajúcich sa Reformaty - jeden kľúčový spor sa týkal toho, kto vykonáva pôsobnosť Valného zhromaždenia (a teda kto rozhoduje o rozdelení zisku). Samozrejme, že podľa Obchodného zákonníka to vykonáva štatutár jediného spoločníka (ktorým je ECAV), teda Predsedníctvo ECAV; ale viacerí s tým nesúhlasili, lebo akosi podvedome cítili, že tým orgánom by malo byť generálne presbyterstvo.

Načo vlastne v cirkvi potrebujeme tri stupne riadenia? Veď v iných „svetských“ organizáciách máme dve: predstavenstvo a valné zhromaždenie v akciových spoločnostiach, alebo predstavenstvo a členskú schôdzu v družstvách.

Tak teda chcime zjednodušiť nielen organizáciu správy cirkvi, ale aj organizáciu riadenia cirkvi, kde je treba jeden orgán vypustiť. Buď zrušíme predsedníctvo, alebo zrušíme presbyterstvo. V záujme posilnenia kolektívnosti vedenia, ale aj s ohľadom na historické skúsenosti, by bolo treba definovať, že štatutárnym orgánom ECAV nie je Predsedníctvo ECAV, ale Presbyterstvo ECAV.

Na riadenie cirkevných organizačných jednotiek postačí dvojstupňové riadenie: presbyterstvo COJ – konvent COJ.

Pokiaľ ide najvyššiu úroveň správy, potom by *hodnosť* generálneho biskupa a generálneho dozorca zostala zachovaná a zostala by im ich reprezentačná funkcia. V orgánoch ECAV by mali rovnaké práva ako každý iný člen grémia; v povinnostiach oproti ostatným členom grémia by im pribudla úloha: generálnemu dozorcovi, abyby predsedal generálnemu presbyterstvu a (generálnemu) biskupovi, aby predsedal zboru biskupov. A spoločne by predsedali generálnemu konventu.

Samozrejme, ostáva ešte úloha podpisovania. Dnes za cirkev podpisujú spoločne generálny biskup a generálny dozorca. Máme síce nejaké výnimky (napríklad Generálna podporoveň), ale to sú výnimky, ktoré potvrdzujú toto pravidlo. Ak by štatutárnym orgánom bolo generálne presbyterstvo, potom by sa mohli rozšíriť podpisové možnosti a to tak, aby sa zachovala povinnosť, že jeden podpis musí byť od jedného z predsedníctva a druhý podpis podľa vecnosti od ďalšieho člena presbyterstva.

System kontrol

Na všetkých úrovniach správy treba posilniť systém kontroly. Ide najmä o kontrolu nakladania s finančnými zdrojmi a hmotnými statkami cirkevných organizačných jednotiek. Ide teda o kontrolu činnosti štatutárneho orgánu COJ – presbyterstva. Preto je potrebné posilniť nezávislosť kontrolného orgánu (revíznej komisie) tak, aby bol celkom nezávislý od presbyterstva. Dnes členov revíznej komisie volí a odvoláva príslušné presbyterstvo. To treba zmeniť a posunúť túto kompetenciu na konvent. Presbyterstvo sa zodpovedá konventu a preto konvent musí dostať nezávislú správu o posúdení hospodárenia kontrolným orgánom, na to ustanoveným. Preto revízna komisia ako kontrolný orgán ECAV sa musí dostať do Ústavy ECAV a do cirkevných zákonov ECAV s presne stanovenými kompetenciami. Dnes sú tieto kompetencie definované štatútom ktorý schvaľuje presbyterstvo – teda orgán, ktorý má byť kontrolovaný, sám určuje, kto a čo bude kontrolovať.

MOC BISKUPSKÁ

Ako dedičstvo našich otcov sme dostali presbyteriálno-synodálny systém riadenia a budovania správy zdola nahor – teda od cirkevného zboru po generálnu úroveň správy. Napriek všetkým ťažkostiam, ktorý so sebou tento systém prináša, sme presvedčení, že tento model má v sebe najlepší potenciál ako osloviť aj súčasného človeka.

Hovoriť preto o moci biskupskej sa zdá byť v týchto podmienkach veľmi háklivé. Oživovať episkopálny model riadenia je veľmi nepopulárne.

Základná téza, že zo zboru pochádza všetka moc, je zle interpretovaná, a to hneď z viacerých hľadísk.

1. Z cirkevného zboru nepochádza všetka moc, ako sa to dnes často pripomína aj generálnemu biskupskému úradu. Ak by sme mali byť presní, potom by sme mali hovoriť, písať, a najmä akceptovať, že z cirkevného zboru pochádza všetka moc v cirkevnom zbore. Uznesenia zborového konventu však už neplatia v inom cirkevnom zbore a nie sú záväzné ani v senioráte, ani v dištrikte, ani v generálnej cirkvi.
2. Je síce pravda, že vôľa predsedníctva či presbyterstva sa môže uplatniť len pri súhlase konventu, ale naopak to bez výhrad neplatí. Predsedníctvo vykonáva vôľu konventu len vtedy, ak uznesenia prijaté konventom sú v súlade cirkevnými a štátnymi predpismi. Bývalá ústava z roku 1922 v §28

priamo ukladala predsedníctvu rozpuštit' konvent, ak by to, čo chce konvent schváliť, presahovalo jeho právomoc. Nemôže teda platiť ani téza často uplatňovaná na terajších synodách, že „synoda môže všetko“.

3. Zabúdame - a aj naša súčasná ústava na to úplne zabudla - že moc v cirkvi netkvie v uzneseniach konventu, ale pochádza priamo z Biblie. Prameňom cirkevnej moci nie je cirkevný zbor, ale sú to ustanovenia Pána Ježiša Krista, ktoré vydal apoštolom, predstaveným zborov – teda všetkým tým, ktorí cirkev spravujú.
4. A ešte si treba pripomenúť, že naša cirkev prežila stáročia útlaku a prenasledovania nie preto, že by moc v našej cirkvi spočívala na cirkevnom zbore, ale preto, že moc cirkvi sa uplatňovala na najmenšej evanjelickej jednotke – na evanjelickej domácnosti. Až viacero evanjelických domácností tvorilo cirkevný zbor. Dnes sa zdá, že tie časy, keď rodina chodila spolu do chrámu Božieho, sú nenávratne preč.

Cirkevnoprávna prax odzrkadlená v presbyteriálno-synodálnom systéme riadenia mala a má svoj význam. Vznikla v časoch útlaku a bola vynikajúcim nástrojom obrany evanjelického a. v. učenia v časoch prenasledovania počas protireformácie, počas maďarizácie, počas politickej perzekúcie za Slovenského štátu i počas násilnej ateizácie za vlády komunistickej strany. Samospráva cirkevných zborov zachránila cirkev pred zánikom a podobnú funkciu môže plniť aj pri súčasnom tlaku konzumu, liberalizmu a chorobného individualizmu.

Ale ak chceme zostať evanjelickou a. v. cirkvou, nesmieme tento systém uplatňovať tam, kde nemá opodstatnenie. Všetka moc v cirkvi pochádza zo slova Božieho. A v slove Božom je moc biskupská definovaná a slovom Božím je podmienená. Treba teda jasne povedať, že všetka moc v cirkvi nepochádza zo zboru a z jeho uznesení. Toto by sa malo odzrkadliť napríklad aj vo výklade vierouky či v uplatňovaní cirkevnej disciplíny. My sme v našej ostatnej ústave „neluteránsky“ podriadili disciplínu rozhodnutiam presbyterstiev. Táto téma by preto mala byť podnetom pre reštrukturalizáciu celého disciplinárneho poriadku v cirkvi.

Našu ústavu stále viac pripodobňujeme ústavám a štatútom iných svetských telies, zabúdajúc, že cirkev má nielen právnu, ale predovšetkým duchovnú stránku. Teda cirkev nie je len „právne zriadené bratské spoločenstvo evanjelických veriacich augsburského vyznania na spoločné pestovanie kresťanskej viery, života a vzdelávania, na spoločnú správu a na udržiavanie poriadku“, ale po duchovnej stránke je to predovšetkým „spoločenstvo svätých a prave veriacich, v ktorom sa evanjelium Kristovo čistotne zvestuje a sviatosti podľa ustanovenia Pána Ježiša Krista prisluhujú“²⁴

Tieto dve stránky ECAV na Slovensku, jej generálnej cirkvi, seniorátov a cirkevných zborov, treba jasne definovať a rozlišovať. „Preto naši, aby upokojili svedomia, boli nútení poukázať na rozdiel medzi duchovnou a svetskou správou a učili, aby sa obe správy a moci pre Božie prikázanie s najväčšou úctou ctili a zachovávali... Preto tie dve správy duchovnú a telesnú neslobodno pomiešať a zameniť. Lebo duchovná moc má prikáz zvestovať evanjelium a prisluhovať sviatosti; a tak teda do cudzieho úradu sa nemá miešať...“²⁵

Dr. Martin Luther teda oddelil svetskú ríšu od ríše Božej. Augsburské vyznanie, ku ktorému sa v našej cirkvi tak hrdo hlásime, nehovorí nič o synodálno-presbyteriálnom riadení, ale nájdeme tam reformátormi vysvetlený článok o moci biskupskej a o oddelení moci svetskej od moci cirkevnej. Moc svetská biskupovi neprináleží, ale jeho kompetencie nesmú byť ukracované pri spravovaní duchovných záležitostí cirkvi. Ak v ECAV učíme, „že bez riadneho povolania nik nemôže v cirkvi

²⁴ Ústava Slovenskej evanjelicko-kresťanskej augsburského vyznania cirkvi v Slovenskej republike, § 2, 1940.

²⁵ Augsburská konfesia, XXVII. článok O biskupskej moci. (r. 1530).

verejne učiť, kázať alebo prisluhovať sviatosti“²⁶, potom je potrebné tomuto prispôsobiť aj znenie Ústavy a v otázkach duchovného života posilniť postavenie ordinovaných.

A naopak - otázky správy hmotných statkov cirkvi treba ponechať neordinovaným, medzi ktorými treba hľadať takých, ktorí na túto činnosť majú predpoklady – morálku, vzdelanie a prax. Toto rozdelenie právomocí je prospešné nielen samotnému duchovnému, ale aj celej cirkvi. Cirkev nepotrebuje farára ako manažéra, ale farára ako duchovného vodcu zboru. Farára tak uchránime pred mocou peňazí, kde pri troche nepozornosti môže ľahko dôjsť k sprenevere (ak aj vylúčime úmysel), a cirkevnému zboru vrátime jeho duchovnú atmosféru, kvôli strate ktorej naši veriaci často hľadajú košiar u iných denominácií.

VÝKONNÁ MOC

Ako už bolo povedané, cirkvi našej veľkosti, čo satýka počtu členov aj veľkosti parochiálneho územia, postačia tri úrovne správy. Ďalšia úroveň správy je nadbytočná. Každá úroveň správy má totiž svoje vlastné samosprávne orgány a cirkevné zbory či senioráty musia sa naučiť, pokiaľ ide o hospodárenie a správu majetku, žiť svojím vlastným životom.

Nová ústava ECAV na Slovensku by mala definovať tieto tri stupne správy:

1. cirkevný zbor
2. seniorát (superintendencia)
3. generálna cirkev

Aj keď nezáleží na názve, ale na obsahu, predsa je len dôležité v širšej diskusii nájsť ten najpriliehavější názov pre jednotlivé stupne správy. V tejto správe sú ponechané historicky overené a v súčasnosti dobre fungujúce označenie pre „cirkevný zbor“. Do pojmoslovía sa navracia výraz „generálna cirkev“, ktorý bol z cirkevnej legislatívy len nedávno pri ostatnej zmene ústavy vypustený. Najviac rozpakov vyvoláva stredný (regionálny) stupeň správy, ktorý nahrádza doterajšie senioráty a preberá do svojho portfólia práv a povinností aj časť kompetencií doterajších dištriktov. Možno by sme sa mohli vrátiť k superintendenciám. Tie sa v našej legislatíve už vyskytovali, ale postupne sa nahradili dištriktami a superintendenti dištriktuálnymi biskupmi. Superintendenti sa však dodnes nachádzajú v okolitých cirkvách, napríklad v Rakúsku alebo v Sasku.

Každá z týchto úrovní by mala mať právnu subjektivitu (aj keď to nie je nevyhnutné). Týka sa to aj generálnej cirkvi.

Evanjelická cirkev augsburského vyznania na Slovensku by potom bola definovaná ako združenie cirkevných zborov, seniorátov (superintendencií) a generálnej cirkvi.

Samotná Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku by pritom nemusela mať ani právnu subjektivitu (teda svoje IČO), podobne ako nemá právnu subjektivitu ani Rímsko-katolícka cirkev na Slovensku.

Cirkevný zbor ECAV na Slovensku

Základným problémom súčasných cirkevných zborov (až na výnimky) je odcudzenie veriacich od vlastného zboru. Spoločenstvo cirkevného zboru sa často spolieha výlučne na svojho farára, aj preto, lebo v ňom vidia „štátom“ plateného zamestnanca. Vedia, že v krízových situáciách je tu potom orgán vyššej COJ, ktorý určite zasiahne. A množstvo sťažností a žiadostí podávaných veriacimi zo

²⁶ Augsburgská konfesia, XIV. článok O cirkevnej správe. (r. 1530).

zborov na orgány vyšších a najčastejšie najvyšších COJ svedčia o tom, že systém samosprávy v našich cirkevných zboroch nefunguje najspolahlivejšie. Nahráva tomu aj fakt, že farár je platený cez generálny biskupský úrad a „zamestnávateľom“ duchovných je ECAV.

Z toho dôvodu treba zásadným spôsobom zmeniť postavenie duchovného v zbore. Platí totiž, že ani plné nasadenie farára, presahujúce jeho fyzické možnosti neprinesie želaný výsledok, ak sa neprelomí pasivita členov cirkevného zboru. Preto si treba osvojiť pár základných téz a tieto potom dôsledne uvádzať do praxe:

- a) Cirkevný zbor si pozýva svojho kazateľa, aby v cirkevnom zbore zvestoval slovo Božie. Teda nie farár má svoj cirkevný zbor, ale, naopak, cirkevný zbor má svojho farára. Farári sa môžu meniť, ale cirkevný zbor ostáva.
- b) Treba oslobodiť duchovného od hospodárskych úloh a starostí s financovaním cirkevného zboru – ináč povedané, treba ponechať duchovnému kompetencie v duchovnej sfére činnosti a o ostatné sa musia postarať veriaci sami. To predpokladá oddeliť a jednoznačne určiť kompetencie farára a presbyterstva.
- c) „Odstrihnúť“ duchovného od pracovnoprávneho záväzku s ústredím, od jeho financovania ústredím a ponechať kompetenciu určovania odmeny duchovnému cirkevnému zboru (konventu).
- d) Jasne odlíšiť postavenie zborového farára, ktorého si zbor vyvolil, od ostatných ordinovaných, ktorých so súhlasom zborového farára menuje do cirkevného zboru „cirkevná vrchnosť“. Predpokladáme, že v cirkevnom zbore by bol jediný zborový farár a ostatné kňazské stanice môžu byť v zmysle štatútu obsadené námestnými farármi, kaplánmi alebo diakonmi. Dvaja zboroví farári (ak sa nejde o manželov) sú zbytočným zdrojom častých nedorozumení. Východisko hľadané v rotácii farárov vo funkcii predsedajúcich farárov však nie je riešením. Často sa tak iba „rozrieduje“ zodpovednosť za duchovný stav zboru a znemožňuje vyvodenie zodpovednosti. Navyše v perspektíve najbližších tridsiatich rokoch sa stav duchovných zníži na polovicu prirodzeným odchodom početne najsilnejších porevolučných ročníkov do dôchodku.

Nová ústava ECAV by mala definovať zborových predstaviteľov a zborové orgány nasledovne:

Zborový farár

je duchovným predstaviteľom cirkevného zboru. Zborový farár:

- zvestuje slovo Božie a prisluguje sviatosti,
- vykonáva vnútromisijnú, pastorálnu a výchovnú činnosť,
- zabezpečuje výučbu náboženstva na štátnych a súkromných školách a na cirkevných školách iných cirkví a náboženských spoločenstiev v súlade so všeobecne záväznými štátnymi predpismi v územnom obvode cirkevného zboru,
- plní ďalšie úlohy, ktoré mu vyplývajú z ordinačného sľubu, vokátora, zborového štatútu, cirkevných predpisov a z funkcií, do ktorých bol ustanovený zborovým konventom alebo orgánmi vyšších COJ,
- v služobných záležitostiach vykonáva právomoci priameho nadriadeného všetkým ďalším ordinovaným, menovaným do cirkevného zboru,
- z titulu svojej funkcie je členom zborového presbyterstva a členom seniorálnej pastorálnej konferencie (vysvetlené nižšie).

Zbor ordinovaných cirkevného zboru

Ak sú v cirkevnom zbore okrem inštalovaného zborového farára ustanovení ďalší ordinovaní (námestní farári, kapláni, duchovní správcovia), je dobré zriadiť Zbor ordinovaných CZ ako duchovnú správu cirkevného zboru, kde by ako orgán pod predsedníctvom zborového farára viedli a organizovali duchovných život v cirkevnom zbore.

Zbor ordinovaných:

- zabezpečuje, aby sa evanjelium Kristovo zvestovalo v cirkevnom zbore podľa vieroučných zásad Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania,
- zodpovedá za výkon vnútromisijnej, pastorálnej a výchovnej činnosti,
- zodpovedá za výučbu náboženstva na štátnych a súkromných školách a na cirkevných školách iných cirkví a náboženských spoločenstiev v súlade so všeobecne záväznými štátnymi predpismi v územnom obvode cirkevného zboru.

Predpokladáme tendenciu zlučovania cirkevných zborov a pôsobenie viacerých ordinovaných v jednom cirkevnom zbore.

Zborový dozorca

- zvoláva zborové presbyterstvo a vedie jeho zasadnutia.

Zborové presbyterstvo

je štatutárnym orgánom cirkevného zboru. Funguje ako cirkevná rada zboru, teda ako správna rada akéhokoľvek iného svetského telesa - teda kolektívne. Počet členov zborového presbyterstva, jeho zloženie a náplň práce jednotlivých členov presbyterstva stanoví štatút cirkevného zboru.

Členmi zborového presbyterstva sú zo svojich funkcií ex offio zborový dozorca ako predseda zborového presbyterstva a zborový farár. Zborový farár by mal mať právo požadovať, aby sa niektorý z bodov rokovania zborového presbyterstva prerokovával len za jeho účasti.²⁷ Ostatných členov zborového presbyterstva v zmysle zborového štatútu by volil zborový konvent.

Zborové presbyterstvo plní najmä tieto funkcie:

- rozhoduje o organizačných a hospodárskych záležitostiach cirkevného zboru v rozsahu určenom štatútom,
- zodpovedá za vedenie účtovníctva cirkevného zboru a zodpovedá za plnenie všetkých povinností voči štátu a vyšším COJ,
- vykonáva povinnosti zamestnávateľa vo vzťahu k všetkým zamestnancom cirkevného zboru,
- vykonáva pôsobnosť valného zhromaždenia respektíve zriaďovateľa, vo všetkých ním zriadených účelových zariadeniach, organizáciách a školách,
- vykonáva rozhodnutia zborového konventu a plní ďalšie úlohy, ktorými ho poverí zborový konvent,
- zabezpečuje administratívnu činnosť, spravuje matriky, archív a kroniku cirkevného zboru,
- po dohode so zborovým farárom zvoláva konvent cirkevného zboru a pripravuje jeho zasadnutia.

Zborové predsedníctvo

je tvorené zborovým farárom a zborovým dozorcom. Jeho hlavnou úlohou je

- predsedáť zborovému konventu.

Revízna komisia cirkevného zboru

Revíznú komisiu cirkevného zboru volí zborový konvent, ktorý následne aj menuje predsedu revíznej komisie, a to spomedzi zvolených členov revíznej komisie.

Konvent cirkevného zboru

Dnes je konvent tvorený všetkými prítomnými členmi cirkevného zboru staršími ako 18 rokov. Túto vekovú hranicu by bolo dobre posunúť nižšie, a členmi konventu by mali byť všetci confirmovaní členovia cirkevného zboru, ktorí majú za predchádzajúci rok zaplatený cirkevný príspevok. Za týmto účelom by zborové presbyterstvo bolo povinné vyhotoviť pred každým zasadnutím zborového

²⁷ Podrobnosti stanoví rokovací poriadok.

konventu zoznamy členov konventu, ktorí majú právo hlasovať. Kompetencie zborového konventu by boli nasledovné:

- schvaľuje štatút cirkevného zboru,
- volí a odvoláva zborového farára a schvaľuje vokátor zborového farára,
- volí a odvoláva zborového dozorcú a ďalších členov cirkevnej rady zboru a schvaľuje podmienky výkonu ich funkcií,
- berie na vedomie výročnú správu zborového farára o duchovnom živote cirkevného zboru,
- schvaľuje správu o činnosti zborového presbyterstva,
- schvaľuje ročnú závierku cirkevného zboru a rozpočet na nasledujúci rok,
- zriaďuje a zrušuje účelové zariadenia cirkevného zboru, zborové organizácie a školy v zriaďovateľskej pôsobnosti cirkevného zboru,
- volí a odvoláva delegátov na seniorálny konvent.

Seniorát - stredná úroveň správy ECAV

Variantná terminológia: seniorát – superintendencia – dištrikt – oblasť – región - kraj

Strednou úrovňou správy ECAV je seniorát. Keďže seniorát preberá na seba viaceré kompetencie terajšieho dištriktu, možno by bolo dobré sa zamyslieť aj nad zmenou pomenovania tejto úrovne správy. Môže to byť superintendencia, kraj alebo aj dištrikt a podobne. Ako už bolo viackrát povedané, nezáleží však na názve, ale na obsahu.

Seniorát plní funkciu pastorálneho bratstva farárov regiónu. Samozrejme, že takéto bratstvá treba podporovať a skúsenosti z mnohých seniorátov ukazujú, že práve tam vzniká spoločenstvo nielen medzi ordinovanými, ale ak sa dobre organizujú misijné aktivity, tak aj rodinné spoločenstvá, spoločenstvá mládeže, spoločenstvá žien (a mohlo by byť viac aj spoločenstiev mužov), modlitebné spoločenstvá a podobne. Každé stretnutie na úrovni seniorátu môže byť vynikajúcou príležitosťou na oslavu Boha, na spoločné pestovanie viery, náboženského života a budovanie bratsko-sesterských vzťahov. Toto stáročiami preverené poslanie seniorátu je nenahraditeľné.

Sídla seniorátov

Zdvojená funkcia seniora a zborového farára

Problémom je pracovná vyťaženosť seniora. Senior je súčasne zborovým farárom. Výpomocou môže byť seniorálny kaplán, ale v praxi je to skôr tak, že s kaplánom dostane senior a zborový farár v jednej osobe len ďalšiu prácu navyše, a tostarosť o osobný rast kaplána. Samozrejme, že niektorá administratívne práce jednoducho musí senior vykonávať, a to tak vo vzťahu k cirkevnému ústrediu, ako aj vo vzťahu k štátu. Enormné vyťaženie seniora však treba riešiť a naporúdzi sú dve opatrenia – zredukovanie seniorálnej administratívy a uvoľnenie seniora z každodenných povinností v zbore. Jedno je realizovateľné ihneď, k druhému sa treba výhládovo uberať.

Zredukovanie seniorálnej administratívy

Čo môžeme urobiť ihneď, respektíve v krátkom čase, je audit potrebnosti súčasnej seniorálnej administratívy a jej následná redukcia. Požiadavky zo seniorátov v tomto ohľade sú stále nástojčivejšie. Treba vedieť, ktoré údaje sú potrebné a ktoré zbytočné.

Seniorát je takisto samosprávna cirkevná organizačná jednotka - seniorát má svoje predsedníctvo, presbyterstvo, výbory a komisie a má svoj konvent, ktorý schvaľuje výsledky práce. A podobne je na tom každý cirkevný zbor seniorátu. Cieľom vizitácií seniora v cirkevnom zbore by preto malo byť predovšetkým povzbudenie do ďalšej činnosti.

Pokiaľ ide o samotnú administratívu, je dobré, že v ECAV začala pracovať skupina, ktorá pripravila zadanie pre elektronický informačný systém. Po jeho dobudovaní odpadne veľká časť administratívy

z pliec seniora a seniorát, rovnako ako ústredie, bude mať potrebné údaje zosumarizované elektronickým systémom priamo od cirkevných zborov kedykoľvek k dispozícii.

Stále sídla seniorátov

Z ekonomických dôvodov je sídlo seniorátu spravidla v sídle farského úradu seniora – zborového farára. Pokiaľ by sa postavenie seniora redukovalo len na predsedu bratstva farárov v senioráte, mohlo by to tak ostať aj naďalej. Avšak, ako bolo uvedené vyššie, aj napriek predpokladanému odlivu administratívnej práce sa na seniora kladú a zrejme budú klásť čím ďalej početnejšie úlohy aj prenesením niektorých povinností zo zaniknutých dištriktov. Na to by mala nová štruktúra ECAV myslieť a postupne vytvárať podmienky na oslobodenie seniora z práce zborového farára, oslobodenie od závislosti od fary toho-ktorého cirkevného zboru a jeho plné uvoľnenie na prácu seniora. Súčasnosť to vyžaduje. Zároveň však by sa mali riešiť príslušnosť seniora k miestnemu cirkevnému zboru, jeho postavenie v cirkevnom zbore (napríklad ako čestného predsedajúceho farára bez akýchkoľvek kompetencií zasahovať do práce zborových orgánov) a oprávnenie vykonávať kazateľský úrad v miestnom kostole.²⁸

Hlavná pôsobnosť seniora (superintendenta) v senioráte (superintendencii) je v troch oblastiach:

1. Pastorálna zaopatrenie duchovných a ich rodinných príslušníkov
2. Vizitácia cirkevných zborov a kontrola ich činnosti
3. Misia

Pred 90 rokmi sa obdobne riešila otázka biskupských úradov: „*Iná významná otázka sa stavia do popredia, či by sa nemaly ustáliť fixné biskupské sídla ako centrá dištriktov. Isté je, že úzus v tejto veci, i v bývalej uhorskej cirkvi i v novom našom sriadení, to jest, že biskup musí byť farárom niektorého zboru, a tak so zmenou osoby biskupa mení sa i sídlo dištriktu, je z praktického pohľadu nijako nie dobrý: pri každej premene osoby úradu dištriktu prípadne musia meniť svoje miesto, obťažuje sa správa, zväčšujú sa výdavky, nevhodné je to pre úradníctvo dištriktu, nemohly sa doteraz a nemôžu sa vybudovať stálé cirkevné úradovne, netvorí sa nikde silné a dobré vystrojené sídla cirkevnej administrácie a tak ani miesta dôstojnej reprezentácie, biskupi sami sú obťažaní i prácou pri svojich sboroch, alebo im nemôžu venovať dostatočnej pozornosti.*“²⁹ Keby sme v texte vymenili dištrikt za seniorát a preložili text do súčasnej slovenčiny, presne by vystihoval situáciu, v ktorej sa seniori dnes nachádzajú. *Úzus v tejto veci je z praktického hľadiska ani dnes nijako nie dobrý.*

Územno-správne členenie regiónov

Súčasný stav, keď v regionálnej štruktúre ECAV máme v dvoch stupňoch správy 2 dištrikty a 14 seniorátov, je prežitok. Podľa nového by medzi cirkevným zborom a generálnou cirkvou bola už iba jediná úroveň správy. ECAV by malo tvoriť 6 až 8 seniorátov. Sú možné dva prístupy k reštrukturalizácii strednej (regionálnej) úrovne samosprávy:

Prispôbenie štruktúry hraniciam samosprávnych krajov

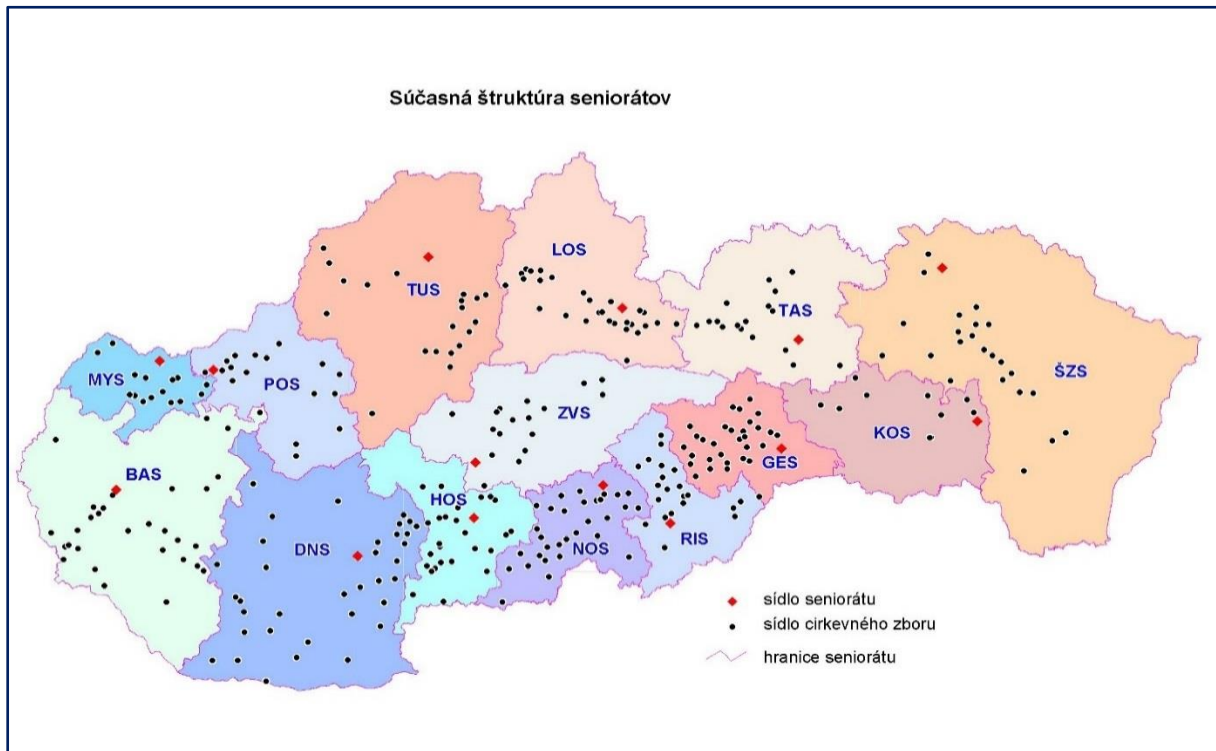
Podľa tohto modelu by cirkev mala mať v senioroch (superintendentov) a v seniorálnych presbyterstvách ECAV dôstojných (vznešených) reprezentantov cirkvi vo vyšších územných celkoch (VÚC). Senioráty by mali byť partnermi samosprávnych krajov. Záujem ECAV o rovnocenné partnerstvo s VÚC vyplýva z jeho originálnych alebo prenesených kompetencií (zo štátnej správy):

- regionálny rozvoj,
- územné plánovanie,
- školstvo,

²⁸Podobne treba riešiť postavenie biskupov v miestnom cirkevnom zbore s oprávnením vykonávať SB a kázať v miestnom kostole, ktoré dodnes nie je vyriešené.

²⁹Ruppeldt, Fedor a kol. Almanach cirkvi evanjelickej a.v. na Slovensku. Martin, 1930, str. 49.

- cestné komunikácie,
- cestná doprava, dráhy
- kultúra,
- sociálne veci,
- zdravotníctvo.

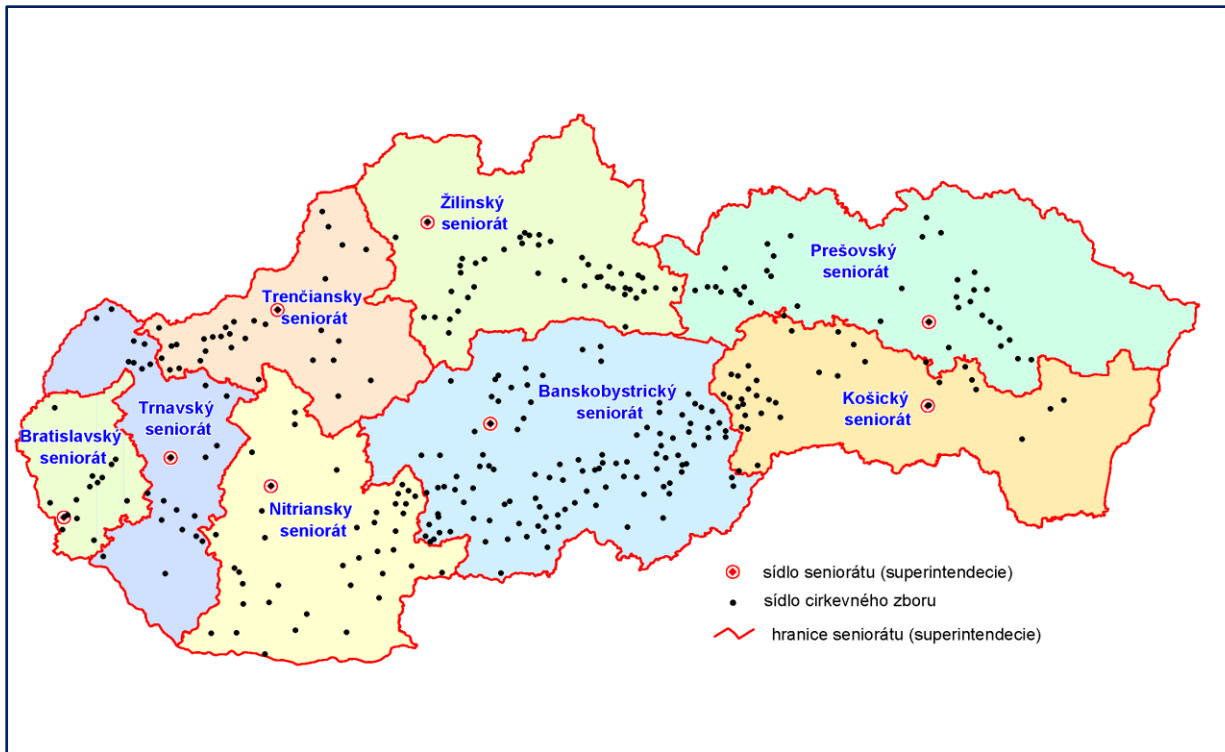

Obr. č. 1: Súčasná štruktúra seniorátov

Mnohé aktivity v týchto oblastiach sú predurčené, aby sa stali predmetom spoločného záujmu VÚC a seniorátu (superintendencie) ECAV. Sociálne veci a zdravotníctvo sú oblasti, kde sa angažuje aj evanjelická diakonia, v systéme školstva VÚC je aj evanjelické školstvo, cirkev je aktívna v oblasti kultúry, prostredníctvom ktorej chce presadzovať kresťanské hodnoty v spoločnosti, otázky regionálneho rozvoja a územného plánovania, cestnej a železničnej dopravy podmieňujú rozvoj samosprávneho kraja, rovnako ako aj cirkvi v senioráte (superintendencii).

Počty členov cirkevných zborov v jednotlivých seniorátoch nie sú rozhodujúce. Pre výkon funkcie seniora (superintendenta) má význam počet cirkevných zborov v príslušnom senioráte. Pri takomto rozdelení máme dva malé senioráty (Bratislavský a Trnavský) a jeden „enormne“ veľký Banskobystrický seniorát. Aj tam sa však počty cirkevných zborov pravdepodobne znížia, možno aj na polovicu, po ich prirodzenej reštrukturalizácii v nadväznosti na zmenu financovania.

Mohli by sme sa dopracovať k stálym sídlam seniorátov a napriek nevyváženosti, pokiaľ ide o počet členov i počet cirkevných zborov, stotožniť územie seniorátu (superintendencie) s územím samosprávneho kraja. Bolo by to do budúcnosti požehnané rozhodnutie. Cirkev musí „vyjsť“ z kostolov a svojimi špecifickými nástrojmi sa spolupodieľať na zlepšovaní praktického života občanov. V tomto prípade spolu s vyšším územným celkom.

Obr. č. 2: Prispôsobenie hraníc seniorátov hraniciam vyšších územných celkov

P.č.	Nový seniorát (superintendencia)	Počet členov /stav k 31. 12. 2014/	Počet súčasných cirkevných zborov
1	Banskobystrický	46 475	104
2	Bratislavský	16 040	15
3	Košický	16 420	35
4	Nitriansky	12 185	36
5	Prešovský	31 950	35
6	Trenčiansky	35 470	30
7	Trnavský	17 147	23
8	Žilinský	48 894	44
	Celkový súčet	224 581	322

Tab. č. 1: Veľkosť seniorátov v hraniciach vyšších územných celkov

Na druhej strane registrujeme súčasnú politickú diskusiu na tému zmyslu vyšších územných celkov. Uvažuje sa aj o zrušení terajších VÚC a ich nahradenie tromi samosprávnymi krajinami s prípadným osobitným postavením Bratislavy ako hlavného mesta SR. Aby sme nasilu neprispôbovali svoju štruktúru „neistej“ štruktúre a hraniciam terajších samosprávnych krajov, môžeme sa pokúsiť na pozadí bývalých historických žúp vytvoriť vlastné územné členenie.

Rešpektovanie historických hraníc žúp

Súčasná územnosprávna členenie ECAV dna 14 seniorátov viac alebo menej kopíruje historické hranice bývalých stolíc (žúp) z 19. storočia. Samozrejme, že kombinácií, ako vytvoriť nové – väčšie celky by bolo viacero. Nie je vylúčené ani spájanie súčasných seniorátov.

Obr. č. 3: Územnosprávne členenie ECAV v hraniciach zlúčených bývalých seniorátov

P. č.	Nový seniorát (superintendencia)	Pôvodné senioráty	Počet členov /stav 2015/	Počet cirkevných zborov
1	Bratislavský seniorát	BAS, MYS	42 440	45
2	Košický seniorát	GES, KOS, RIS	21 751	60
3	Nitriansky seniorát	DNS, POS	30 918	51
4	Prešovský seniorát	ŠZS, TAS	34 579	41
5	Žilinský seniorát	LOS, TUS	55 331	51
6	Zvolenský seniorát	ZVS, NOS, HOS	38 036	75
	Spolu		223 055	323

Tab. č. 2: Veľkosť seniorátov v hraniciach terajších seniorátov po ich zlúčení

Možné je však aj rozdelenie zborov súčasného seniorátu medzi dva novovzniknuté senioráty.

Tento proces stanovovania konečného počtu seniorátov a vytýčenia nových hraníc je nutné v diskusii podrobnejšie preskúmať s ohľadom na počet cirkevných zborov, dérocirkví a filiálok, počet veriaciach, ale aj s ohľadom na dopravné spojenie a podobne. Preto uvedený príklad je len ilustráciou.

Investície na zriadenie stálych sídiel seniorátov (superintendencií)

Zo šiestich nových cirkevných organizačných jednotiek na úrovni regiónov Slovenska minimálne tri by už mali vytvorené dostatočné materiálno-technické zázemie. V Prešove a vo Zvolene má ECAV v terajších dištriktuálnych biskupských úradoch dostatočné priestory, aby sa z nich vedeli vyčleniť priestory na úrad, seniorálne zasadnutia a byt. Problémom by nemala byť ani Bratislava, kde v majetku generálnej cirkvi sú vhodné nehnuteľnosti. Ďalšie tri úrady by sa museli zriadiť. Minimálne zázemie pre nový seniorát si vyžaduje zabezpečiť:

- 4 izbový byt pre seniora cca 100 m²
- malometrážny byt pre seniorálneho kaplána cca 30 m²
- pracovňa seniora cca 40 m²
- pracovňa kaplána a sekretárky (sekretariát) cca 20 m²
- rokovacia miestnosť cca 60 m²

Pri priemerných cenách nehnuteľnosti³⁰ 832 €/m² by to vyžadovalo počiatočné investície 208 tisíc €.

Náklady na prevádzku seniorátov (superintendencií)

Podľa výkazov za rok 2015³¹ bolina prevádzku 14 seniorátov a 2 dištriktov vyčíslené celkové náklady vo výške 962 680 €. Novo zriadené senioráty (superintendencie) by do svojej kompetencie prevzali tie právomoci z terajších dištriktov, ktoré sa týkajú koordinácie práce cirkevných zborov združených v senioráte (superintendencii), usmerňovania ich činnosti a vykonávania ich vizitácií. Ostatné činnosti dištriktov by prešli na ústrednú kanceláriu (generálnu cirkev). Predpokladáme nasledujúcepersonálne obsadenie seniorátu:

- senior (superintendent) - z radov duchovných, financovaný zo zdrojov zo štátneho rozpočtu. Na porovnanie so súčasným stavom seniorátov, respektíve dištriktov, osobné náklady nevyčíslujeme.
- seniorálny kaplán - z radov duchovných, financovaný zo zdrojov zo štátneho rozpočtu; náklady takisto nevyčíslujeme.
- Sekretárka - z radov neordinovaných; osobné náklady sú súčasťou rozpočtu seniorátu (superintendencie).

Pokiaľ ide o náklady na poskytovanie služieb (plyn, elektrina, voda a podobne), v rozpočte seniorátu (superintendencie) sú odhadnuté ročné náklady na chod kancelárie (seniorálneho úradu).

V reforme (ako je uvedené ďalej) počítame s tým, že náklady spojené s bývaním duchovných si - po ich zohľadnení do platu (odmeny) - bude uhrádzať každý duchovný sám.

Z nasledujúcej tabuľky vyplýva, že nahradením 14 seniorátov a dvoch dištriktov šiestimi novými seniorátmi (superintendenciami) by sa na prevádzkových nákladoch mohlo ušetriť ročne až 700 tisíc €. Treba však brať do úvahy, že v nákladoch terajších dištriktoch sú zahrnuté aj náklady súvisiace so správou a údržbou nehnuteľnosti, čo v prípade novo vzniknutých superintendencií nepredpokladáme.

³⁰ <http://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje>. Cena nehnuteľností v Žilinskom samosprávnom kraji za 3. štvrťrok 2016.

³¹ Údaje boli spracované na základe výsledkov z výkazov o hospodárení z 12 seniorátov (z celkového počtu 14) a na základe hlásení z oboch dištriktov.

	Priemerné výdavky v COJ	Súčasný stav		Stav po reforme
		Senioráty	Dištrikty	
1	Zásoby	0	0	0
2	Služby spolu	6 957	157 835	20 000
3	Mzdy	70	101 260	10 200
4	Poistné fondy	0	34 677	3 590
5	Prevádzková réžia	1 315	65 130	5 000
6	Sociálny fond	0	2 977	300
7	Ostatné výdavky	319	58 834	2 000
8	VÝDAVKY CELKOM	8 661	420 713	41 090
	Počet COJ	14	2	6
	PRÍJMY SPOLU ZA COJ	121 254	841 426	
	PRÍJMY (SENIORÁTY A DIŠTRIKTY)	962 680		246 542
	Úspora nákladov	716 138		

Tab. č. 3: Porovnanie nákladov na regionálnu správu ECAV

Hlavný prínos však nie je v úspore nákladov (a teda v lepšom využití financií na misiu), ale v tom, že aj na úrovni seniorátov (superintendencií) sa:

- posilňuje osobnú zodpovednosť konkrétnych funkcionárov seniorátu,
- zvyšuje sa dôraz na kolektívnosť rozhodovania, presadenie výhod tímovej práce,
- jasnejšie sa definuje sa podriadenosť a nadriadenosť v pracovnoprávných vzťahoch resp. služobných vzťahoch medzi duchovnými,
- oddeľuje sa zodpovednosť za duchovnú činnosť od zodpovednosti za hospodársku a administratívnu činnosť seniorátu,
- zvyšuje sa informovanosť zborových farárov prostredníctvom pravidelných zasadnutí seniorálnej pastorálnej konferencie.

Nová ústava ECAV by mala definovať týchto predstaviteľov a tieto orgány seniorátu:

Senior (superintendent)

Variantná terminológia: senior – superintendent – regionálny biskup – dištriktuálny biskup

Duchovným predstaviteľom seniorátu je senior. Senior:

- zvoláva seniorálnu pastorálnu konferenciu a predsedá jej,
- inštaluje zborových farárov,
- vymenúva po prerokovaní v Zbore biskupov ECAV námestných farárov, kaplánov a diakonov v senioráte a v cirkevných zboroch seniorátu,
- vykonáva posviacky v cirkevných zboroch okrem posviacky nových chrámov,
- udeľuje a odníma kanonickú misiu učiteľom náboženstva na stredných školách v dištrikte,
- plní ďalšie úlohy, ktoré mu vyplývajú z ordinačného sľubu, vokátora, seniorálneho štatútu, cirkevných predpisov a z funkcií, do ktorých bol ustanovený seniorálnym konventom alebo orgánmi ústredia,
- v pracovnoprávných vzťahoch vykonáva právomoci priameho nadriadeného všetkým

duchovným predstaviteľom cirkevných zborov v senioráte a duchovným v pracovnoprávnom alebo inom obdobnom vzťahu k seniorátu.

Seniorálna pastorálna konferencia

Variantná terminológia: seniorálna pastorálna konferencia – duchovná rada seniorátu

V senioráte fungujú seniorálne pastorálne konferencie, zvolávané seniorom a príslušným predsedom SPK. Účasť na SPK je viac-menej dobrovoľná. Úlohu terajších SPK nikto nespochybňuje, ale v senioráte chýba ústavou definovaný orgán, ktorý by združil všetkých zborových farárov seniorátu a ktorý by prevzal na seba zodpovednosť za úroveň duchovného života v senioráte (podobne ako teraz na úrovni ústredia funguje zbor biskupov). Pokiaľ by SPK nemohla prevziať na seba takúto kompetenciu, treba zriadiť nový orgán - duchovnú radu seniorátu. Posilní sa tým spoluzodpovednosť všetkých zborových farárov za duchovný život seniorátu, a zároveň sa posilní seniorálne bratstvo. Eliminujú sa tým aj prípadné spory medzi seniorom a jemu podriadenými farármi. Ak sú senior a všetci zboroví farári členmi toho istého orgánu, kde majú rovnaký hlas, stane sa senior skutočne (nielen proklamatívne) prvým medzi rovnými.

Úlohy seniorálnej pastorálnej konferencie ako seniorálneho orgánu by boli nasledovné:

- zabezpečuje, aby sa evanjelium Kristovo zvestovalo v senioráte podľa vieroučných zásad Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania,
- volí a odvoláva seniora (viac v časti voľby),
- schvaľuje študijné a iné neplatené voľno kňazom, diakonom a učiteľom náboženstva v senioráte,
- schvaľuje dišpenzy.

Seniorálny dozorca

Variantná terminológia: seniorálny dozorca – seniorálny inšpektor – dozorca superintendencie – inšpektor superintendencie...

Najdôležitejšia úloha seniorálneho dozorca je:

- zvolávať seniorálne presbyterstvo a viesť jej zasadnutia.

Seniorálne presbyterstvo

Seniorálne presbyterstvo je štatutárnym orgánom seniorátu, jeho správnu radou.

Počet členov seniorálneho presbyterstva, jeho zloženie a náplň práce jednotlivých členov stanoví seniorálny štatút. Členom seniorálneho presbyterstva z úradu je seniorálny dozorca ako jeho predseda a senior. Senior má právo požadovať, aby sa niektorý z bodov rokovania seniorálneho presbyterstva prerokovával len za jeho účasti.³² Ostatných členov seniorálneho presbyterstva v zmysle seniorálneho štatútu volí seniorálny konvent. Na ošoh veci by možno bolo, keby sa ústava pokúsila stanoviť tzv. zo zákona povinné seniorálne výbory (oblasti práce, ktorým sa seniorát musí venovať). Mali by to byť nasledujúce oblasti:

- misia, šírenie evanjelia,
- diakonia, služba blíznym,
- výchova deti a mládeže (SEM),
- oltárne krúžky žien (SEŽ),
- hospodárenie a výchova k darcovstvu

a možno ešte niektoré ďalšie - oltárne spoločenstvo mužov, spevokoly a pod. Keďže v seniorátoch (superintendenciách) nepredpokladáme vlastníctvo nehnuteľností, ubudlo by práce v ekonomickej

³² Podrobnosti stanoví rokovací poriadok.

oblasti. Rozhodne by na úrovni seniorátov nemali vznikáť výbory, ktoré by zasahovali do kompetencií generálnej cirkvi (vieroučné, bohoslužobné a cirkevnolegislatívne otázky cirkvi).

Seniorálne presbyterstvo plní najmä tieto funkcie:

- rozhoduje o organizačných a hospodárskych záležitostiach seniorátu v rozsahu určenom štatútom,
- zodpovedá za vedenie účtovníctva cirkevného zboru a za plnenie všetkých povinností voči štátu a vyšším COJ,
- vykonáva povinnosti zamestnávateľa vo vzťahu k všetkým neordinovaným zamestnancom seniorátu,
- vykonáva pôsobnosť valného zhromaždenia, respektíve zriaďovateľa, vo všetkých ním zriadených účelových zariadeniach, organizáciách a školách,
- vykonáva rozhodnutia seniorálneho konventu a plní ďalšie úlohy, ktorými ho poverí seniorálny konvent,
- zabezpečuje administratívnu činnosť, archív a kroniku seniorátu.

Seniorálne predsedníctvo

Je tvorené seniorom a seniorálnym dozorcóm. Jeho kompetenciou je:

- zvolávať seniorálny konvent a predsedáť mu.

Revízna komisia seniorátu

Revíznú komisiu seniorátu volí seniorálny konvent, ktorý následne menuje predsedu revíznej komisie seniorátu spomedzi zvolených členov revíznej komisie seniorátu. Návrhy na členov revíznej komisie seniorátu predkladajú zborové presbyterstva.

Seniorálny konvent

Seniorálny konvent je okrem seniora a seniorálneho dozorcú tvorený všetkými zborovými farármi a zborovými dozorcami cirkevných zborov seniorátu. Seniorálny konvent plní tieto úlohy:

- schvaľuje štatút seniorátu,
- volí a odvoláva zborového dozorcú a ďalších členov seniorálneho presbyterstva podľa seniorálneho štatútu a schvaľuje podmienky výkonu ich funkcií,
- berie na vedomie výročnú správu seniora o duchovnom živote seniorátu,
- schvaľuje správu o činnosti seniorálneho presbyterstva,
- schvaľuje ročnú závierku seniorátu a rozpočet na nasledujúci rok,
- zriaďuje a zrušuje účelové zariadenia seniorátu, seniorátne organizácie a školy v zriaďovateľskej pôsobnosti seniorátu,
- volí a odvoláva delegátov na synodu.

Generálna cirkev (ústredie cirkvi)

Novú náplň a kompetencie dostanú v novej ústave aj predstavitelia a orgány generálnej cirkvi.

(Generálny) biskup ECAV

V súčasnosti sa na synode, ale aj v novinách, na rôznych internetových fórach a na seniorálnych pastorálnych konferenciách propaguje model reštrukturalizácie, pracovne nazvaný „Tri dištrikty“. Nejde však ani tak o zriadenie troch dištriktov ako skôr o zrušenie funkcie generálneho biskupa v podobe v akej je jeho postavenie definované v aktuálnej ústave, zrušenie generálneho biskupského úradu a zrušenie celej štvrtej úrovne správy cirkvi. Funkciu generálneho biskupa by mal vykonávať v úrade najstarší dištriktuálny biskup alebo by funkcia mala byť rotujúca mali by sa v nej striedať postupne všetci traja dištriktuálni biskupi. Generálnemu biskupovi sa vyčíta centralizácia moci, ktorá

sa má navonok prejavovať uplatňovaním disciplinárneho stíhania ordinovaných i neordinovaných predstaviteľov ECAV údajne kvôli ich iným názorom, podávaním podnetov na trestné stíhanie, zaujaté rozhodovanie o personálnych otázkach a pod.

V prvom rade treba povedať, že súčasné cirkevnoprávne predpisy sú nevyvážené pokiaľ ide o práva a povinnosti generálneho biskupa. Ústava naložila na pleciah generálneho biskupa príliš veľa zodpovednosti a naopak, nedala mu skoro žiadne kompetencie, aby svoju zodpovednosť mohol aj naplniť konkrétnymi krokmi. Po druhé: podľa súčasných pravidiel nerozhoduje generálny biskup sám, ale sa rozhoduje v orgánoch – či je to to Predsedníctvo ECAV, generálne presbyterstvo, zbor biskupov alebo synoda, alebo sa rozhoduje v ústavou osobitne zriadených komisiách, ako je napríklad komisia pre kaplánske či farárske skúšky. Ak neurobíme systémové zmeny vo fungovaní správy a len zrušíme funkciu generálneho biskupa, dospejeme iba k tomu, žepo čase nám prestane vyhovovať z tých istých dôvodov aj funkcia dištriktuálneho biskupa. Zrušíme aj tú a zaradíme tak reverzný chod, negujúc 500-ročný vývoj správy od čias reformácie? Bolo by nešťastím prevziať závery, ktoré vznikli na základe skúsenosti z jedného či z dvoch vôbec nie štandardných cirkevných zborov a uplatniť ich na celú cirkev. Rotujúca funkcia generálneho biskupa v systéme správy by bola prešľapom v cirkevnej legislatíve rovnakou akou bola rotujúca funkcia predsedajúceho zborového farára v jednom bývalom, vtedy ešte jednotnom cirkevnom zbore, kde bývalý predsedajúci farár odmietol pri skončení „svojho“ predsedníctva odovzdať zmluvy o predaji majetku nastupujúcej predsedajúcej farárke. Zboroví farári rotovali, až sa napokon odstredivou silou celý cirkevný zbor rozpadol.

Najdôležitejšie pri riešení celého problému je správne nastaviť kompetencie (generálneho) biskupa. V našej cirkvi niet náročnejšej funkcie, ako je funkcia generálneho biskupa. Ani enormná pracovitosť terajšieho generálneho biskupa a jeho viac ako maximálne nasadenie nie je zárukou že dokáže splniť povinnosti z ústavy, *aby sa evanjelium Kristovo zvestovalo v celej cirkvi podľa vieroučných zásad Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, aby chránil cirkev a jej jednotu, aby dozeral na duchovnú činnosť v celej cirkvi, zabezpečoval cirkevnú disciplínu*³³. Akékoľvek vyjadrenie generálneho biskupa je analyzované cirkevnými „analytikmi“ zvnútra i zvonka cirkvi. Akékoľvek napomenutie je prijímané s nevôľou. Uplatnenie disciplinárnych opatrení a požadovanie disciplíny iniciuje rôzne petície, čo je stálym zdrojom rizika rozkladu cirkvi. Ak biskup vysloví vlastný názor, je objektom osobných útokov. Ak je ticho, kritizujú ho, že je nečitateľný. Preto je v záujme cirkvi samotnej prevziať časť zodpovednosti generálneho biskupa na vlastné pleciah a pomôcť mu niest’ „ťažký“ biskupský kríž.

Ako na to, hovorí samotné Písmo sväté: *„Stojte teda: bedrá si opášte pravdou, oblečte si pancier spravodlivosti a obujte si pohotovosť k evanjeliu pokoja. Nadovšetko vezmite si štít viery, aby ste ním mohli uhasiť všetky ohnivé šípy tohto nešľachetníka. Vezmite si aj prilbu spasenia a meč Ducha, ktorým je slovo Božie.*“³⁴

Túto výzbroj by biskupovi mala dať aj naša ústava. Všetko navyše je v konečnom dôsledku na škodu. Vystavujeme najvyššieho predstaviteľa cirkvi nebezpečenstvuneustálej dehonestácie. A či chceme, alebo nie, ak niekto haní nášho predstaviteľa, haní celú cirkev.

Svet berie funkciu generálneho biskupa ako každú inú funkciu - napríklad funkciu predsedu politickej strany, kde „odpálenie“ jedného druhým je „plodom demokracie“. V cirkvi sa táto hra na „demokratickú opozíciu“ začalatiež s chuťou hrať, čo je absolútne neprípustné. Úplne sme zabudli na to, čo vyučujeme naše deti pri konfirmácii: *aby sme na svojho blížneho (aj keď je vo funkcii generálneho biskupa) falošne neluhali, nezrádzali ho a neohovárali, ani mu zlý chýr nerobili, ale aby sme ho ospravedlňovali, dobre o ňom zmýšľali aj hovorili a všetko v lepšom zmysle vysvetľovali.*³⁵

Stručne povedané: Nechajme všetky tie „neprijemné“ povinnosti na širší tím, alebo ináč povedané, zbavme (generálneho) biskupa povinnosti a práva „miešať sa“ do každodenných problémov cirkvi. A (generálny) biskup nech je zostane „iba“ najvyšším duchovným predstaviteľom ECAV. Je to dostatočne náročný cirkevný post.

A tak by (generálny) biskup mal ústavou stanovené tieto kompetencie:

³³ Ústava ECAV na Slovensku, čl. 44 ods. (5) písmeno a), b) a c), 1993.

³⁴ List apoštola Pavla Efezským, 6. kapitola, verše 14 -17.

³⁵ Luther Martin: Malý katechizmus.

- ako najvyšší duchovný predstaviteľ cirkvi reprezentuje cirkev doma a v zahraničí,
- zvoláva Zbor biskupov ECAV³⁶ a predsedá mu,
- predsedá komisii pre farárske a kaplánske skúšky,
- vykonáva posviacky nových chrámov,
- inštaluje ústavou určených duchovných predstaviteľov cirkvi a uvádza predstaviteľov cirkvi z radov neordinovaných,
- po prerokovaní v Zbore biskupov ECAV vymenováva duchovných v celocirkevných funkciách,
- plní ďalšie úlohy, ktoré mu vyplývajú z funkcií vo vrcholných orgánoch cirkvi.

Zbor biskupov ECAV

Variantná terminológia: Zbor biskupov ECAV – Najvyššia duchovná rada ECAV

Terajšia ústava definuje Zbor biskupov ako orgán, ktorý tvoria generálny biskup a dvaja dištriktuálni biskupi. Okrem toho zvykne Zbor biskupov zvolávať raz za polrok zasadnutie zboru biskupov so seniormi. Toto spoločné zasadnutie však nie je orgán, ktorý by bol definovaný ústavou. Jeho faktické postavenie je neformálne a nemá reálny vplyv na dianie v ECAV.

Nová ústava by mala definovať fungovanie takéhoto orgánu ako Najvyššej duchovnej rady ECAV. Zboru biskupov (podľa novej ústavy) by predsedal (generálny) biskup ECAV a tvorili by ho okrem (generálneho) biskupa aj všetci seniory (superintendenti či regionálni biskupi) ECAV.

Tento orgán by mal mať všetky kompetencie súčasného Zboru biskupov, a navyše by zabezpečoval lepšiu koordináciu seniorátov a cirkevných zborov pri realizácii rozhodnutí generálneho presbyterstva. Tento orgán by mal právo veta voči rozhodnutiam synody vo vieroučných otázkach.

Prostredníctvom tohto orgánu by sa v ECAV prakticky uplatňovala „moc biskupská“, ako o nej hovorí Biblia aj Augsburské vyznanie.

Zbor biskupov ECAV si plní tieto úlohy:

- dohliada, aby sa Kristovo evanjelium čistotne a úprimne zvestovalo a sviatosti správne prislúhovali,
- bdie nad vieroučnou a bohoslužobnou jednotou ECAV,
- zabezpečuje, aby cirkev plnila svoje duchovno-pastierske, katechetické a duchovno-charitatívne poslanie,
- pripravuje prejavy a pastierske listy určené celej cirkvi a v mene cirkvi,
- udeľuje a odníma kanonickú misiu učiteľom teologických predmetov na vysokých školách a na školách s celocirkevnou pôsobnosťou,
- zabezpečuje ordinovanie duchovných,
- je disciplinárnym orgánom vo veciach vieroučných
- volí spomedzi seniorov zástupcu (generálneho) biskupa a odvoláva ho,
- uplatňuje právo veta proti rozhodnutiam Synody ECAV v otázkach vierouky našej cirkvi.³⁷

Zriadením orgánu, ktorý združuje (generálneho) biskupa a seniorov (superintendentov), by sa zabezpečilo rozloženie zodpovednosti za stav duchovného života v ECAV na širší kolektív vrcholných predstaviteľov cirkvi. Odovzdaním kompetencie zasiahnuť, ak sa v cirkvi deje niečo nie správne, širšiemu kolektívu, sa v praxi naplní proklamovaná pozícia (generálneho) biskupa ako prvého medzi rovnými.

Generálny dozorca ECAV

Hlavné povinnosti generálneho dozorca v súčasnosti definuje Ústava ECAV na Slovensku (1993), podľa ktorej *generálny dozorca plní najmä tieto úlohy:*

³⁶ Označenie zbor biskupov by bolo relevantné iba vtedy, keby označenie najvyšších duchovných predstaviteľov v regióne bolo regionálny biskup, prípadne seniorálny biskup.

³⁷ Právo veta by nemalo byť absolútne, ale iba podnetom na pozastavenie účinnosti rozhodnutia synody. Realizácia práva veta a jeho konkrétne uplatnenie treba upresniť zákonom.

- a) dbá o duchovný rast cirkvi, chráni cirkev a jej jednotu,
- b) zabezpečuje ochranu a zveľadovanie cirkevného majetku a dozerá na hospodársku činnosť cirkvi,
- c) usmerňuje a zjednocuje činnosť cirkevných dozorcov,
- d) zabezpečuje cirkevnú disciplínu a dbá o dodržiavanie cirkevných a iných predpisov.³⁸

Na rozdiel od minulosti tu generálnemu dozorcovi pribudla zodpovednosť za duchovný rast cirkvi. Táto zodpovednosť sama osebe je v poriadku, jej napĺňanie v praxi však už je komplikovanejšie a vyvodzovanie osobnej zodpovednosti za pokles duchovného života alebo jeho stagnáciu je diskutabilné, ak generálny dozorca nemá vplyv a kompetencie generálneho biskupa a Zboru biskupov. Treba sa vyhybať takýmto všeobecným formuláciám.

Oveľa lepšie by bolo, keby sa posilnili - tak ako to bolo aj v minulosti - jeho kompetencie v hospodárskej oblasti.

Pri terajšej štruktúre cirkvi je problematické vyžadovanie zodpovednosti generálneho dozorca za zveľadovanie cirkevného majetku. Nie je jasné, o aký cirkevný majetok ide. Väčšina majetku cirkvi je totiž vlastníctvom cirkevného zboru, a ten má svoje orgány a svoju autonómiu. Pokusy generálneho dozorca zaviesť poriadky v hospodárení s nehnuteľnosťami v niektorých cirkevných zboroch vyzneli veľmi rozpačito. Výsledok je absolútne neadekvátny úsiliu, ktoré tomuto problému generálny dozorca venoval. Vznikli z toho len spory, ktoré zamestnali jeho aj všetkých okolo na celé funkčné obdobie. To neznamená, že sa v cirkevných zboroch môže šafáriť od buka do buka, ale na to, aby sa tak nešafáril, musí cirkev nájsť iné mechanizmy a nie dať toto do vienka povinnosti jedinej osoby generálneho dozorca a nechať ho v tom samého. Cieľom reformy by teda malo byť obrazne povedane nie hasenie požiarov v jednotlivých cirkevných zboroch, ale nastavenie systému tak, aby k požiarom nedochádzalo.

Ak chceme generálneho dozorca za niečo urobiť zodpovedným, tak je to zveľadovanie majetku „generálnej“ cirkvi.

Ústavou ECAV by mal mať generálny dozorca stanovenú predovšetkým túto kompetenciu:

- zvolávať generálne presbyterstvo a predsedať mu.

Generálne presbyterstvo ECAV

Súčasná ústava definuje Generálne presbyterstvo ECAV ako správny orgán, ktorý riadi cirkev medzi synodami. Generálne presbyterstvo je dnes tvorené 16 členmi. Polovica členov generálneho presbyterstva sú členovia z úradu, druhá polovica sú volení členovia.

Ex offio členmi generálneho presbyterstva sú predsedníctvo cirkvi a predsedníctva dištriktov. Z úradu sú členmi generálneho presbyterstva aj generálny právny zástupca a predseda Združenia evanjelických duchovných, čo považujeme za nesystémový prvok v štruktúre správy.

Pozícia generálneho právneho zástupcu, ktorého volí synoda, je totiž od základu zle definovaná. Nemôže totiž iný orgán (synoda) určiť štatutárnemu orgánu cirkvi (predsedníctvu), kto bude zastupovať cirkev v právnych veciach, za ktoré predsedníctvo zodpovedá zo zákona. Kompetenciu menovať generálneho právneho zástupcu treba dať štatutárnemu orgánu v generálnom presbyterstve priznať generálnemu právnenému zástupcovi maximálne poradný hlas.

Nesystémové je aj zastúpenie predsedu občianskeho Združenia evanjelických duchovných v presbyterstve. ZED predstavuje v presbyterstve akýsi „dozor“ duchovného stavu nad orgánmi cirkvi a je zvláštnou formou klerikalizácie ECAV. Aj toto treba z ústavy vypustiť.

Ďalej sú členmi generálneho presbyterstva volení členovia zastupujúci oba dištrikty a oba stavy (duchovný stav a svetský stav). U volených zástupcov je problém kompetencií - chýba im určenie osobnej zodpovednosti za konkrétnu oblasť činnosti.

Generálne presbyterstvo vykonáva v podstate náplň správnej rady cirkvi a malo by zostať naďalej kolektívnym orgánom. Avšak mali by byť v ňom jasne rozdelené kompetencie a zodpovednosti jednotlivých členov za konkrétnu oblasť života cirkvi. Podľa nového zámeru by presbyterstvo bolo

³⁸ Ústava ECAV na Slovensku, čl. 49 ods. (3), 1993.

tvorené okrem (generálneho) biskupa a generálneho dozorcú ex offio aj členmi volenými do funkcií definovaných ústavou.³⁹ Vzhľadom na nové postavenie ústredia by riadnym členom generálneho presbyterstva mal byť aj riaditeľ GBÚ.

Generálne presbyterstvo ECAV v novom ponímaní by prebralo na seba pôvodné úlohy doterajšieho generálneho presbyterstva, ale aj kompetencie Predsedníctva ECAV, (generálneho) biskupa a generálneho dozorcú.

A tak nie generálny biskup, nie generálny dozorca a ani nie Predsedníctvo ECAV, ale prioritne Generálne presbyterstvo ECAV, ktoré by bolo štatutárnym orgánom ECAV, by zodpovedalo za:

- ochranu cirkvi a jej dobrého mena v spoločnosti,
- zabezpečenie jednoty ECAV,
- ochranu a zveľaďovanie cirkevného majetku,
- zabezpečenie dohľadu nad hospodárskou činnosť cirkvi,
- dodržiavanie cirkevných a iných predpisov.

Generálne presbyterstvo by ďalej:

- schvaľovalo štatúty celocirkevných účelových zariadení, organizácií a škôl,
- vykonávalo pôsobnosť valného zhromaždenia respektíve zriaďovateľa vo všetkých celocirkevných účelových zariadeniach, organizáciách a školách.

Ústavné výbory

Synodálne výbory sú dnes cirkevnou legislatívou pokryté len veľmi okrajovo a ústava ich napríklad vôbec nespomína. Pritom výbory by mali byť odborným garantom práce ECAV. Predsedov synodálnych výborov volí v súčasnosti synoda a predsedovia sa zodpovedajú synode. Predsedovia synodálnych výborov nemajú zo zákona prepojenie na generálne presbyterstvo. Výstupy z výborov sa do generálneho presbyterstva dostávajú viac - menej len náhodou. Zákonite dochádza k problémom, keďže generálne presbyterstvo a príslušný výbor si vymieňajú názory často až na synode. Povinnosť prekonzultovať výstupy z výborov na generálnom presbyterstve pred ich predložením na synodu nie je uzákonená a ak sa tak deje, je to založené iba na „slušnosti“.

Nový návrh predpokladá ústavou definovať 6 ústavných výborov:

1. Výbor ECAV pre vierouku, ekuménu a internáboženský dialóg,
2. Výbor ECAV pre bohoslužobný život, cirkevnú hudbu, hymnológiu a kresťanskú kultúru,
3. Výbor ECAV pre misiu, diakoniú a spoluprácu s občianskym sektorom v ECAV,
4. Výbor ECAV pre mládež, cirkevné školstvo a vzdelávanie kňazov a neordinovaných funkcionárov,
5. Výbor ECAV pre financovanie ECAV, správu cirkevných fondov a správu majetku
6. Výbor ECAV pre právo a cirkevnú legislatívu.

Už z názvu jednotlivých výborov vyplýva, že pokrývajú aj oblasti, ktoré doteraz ležali akosi mimo záujmu ECAV. Ekuménu koordinuje zástupca ECAV v ERC, no chýba priame prepojenie na generálne presbyterstvo. Vzťahy so židovskou náboženskou obcou sa realizujú na báze neformálnych stretnutí najvyšších predstaviteľov kresťanských cirkví, kde pozorovateľom je aj predseda Ústredného zväzu židovských náboženských obcí. Kontaktom s inými náboženstvami sa vyhýbame, a ak sa nesmelé kontakty s islamom robia na úrovni cirkevného zboru, nikdy nevedia, či ich za to niekto nevezme na zodpovednosť. Najvyššieho duchovného predstaviteľa Dalajlámu nemal na Slovensku kto z kresťanských cirkví prijať.

Úplne na okraji záujmu cirkvi je oblasť kultúry. O niečo sa pokúša Transcius a ním založené občianske združenie Besednica priateľov Transcia, ale podprahovosú umelci považovaní potenciónálnych nositeľov vieroučné rizika.

³⁹ Pozri Ústavné výbory.

Mládež zostala v našej cirkvi bezprizorná a neustále konfrontácie s vedením SEM-u duchovne umŕtvili celú generáciu mladých.

A podobných bielych miest na mape cirkevného pôsobenia je viacero.

Predsedovústavných výborovby volil generálny konvent, členov výborovby menovalo a odvolávalo generálne presbyterstvo a to na návrh príslušných predsedov výborov. Považujeme za kľúčové, aby predseda výboru, ktorý prevzal na seba zodpovednosť za svoj „rezort“, mal možnosť ovplyvniť to, s kým bude spolupracovať.

Predsedovia ústavných výborov by sa podľa novej ústavy stali ex offio členmi GP a boli by osobne zodpovední za danú oblasť. Nová ústava by namiesto kompetenčne amorfných volených členov generálneho presbyterstva definovala svojich členov ex offio – z úradu. Ústava by v sebe zahrňovala aj tzv. „kompetenčný zákon“. Išlo by o týchto členov Generálneho presbyterstva ECAV:

1. predseda výboru pre vierouku, ekuménu a internáboženský dialóg,
2. predseda výboru pre bohoslužobný život, cirkevnú hudbu, hymnológiu a kresťanskú kultúru,
3. predseda výboru pre misiu, diakoniú a spoluprácu s občianskym sektorom v ECAV,
4. predseda výboru pre mládež, cirkevné školstvo a vzdelávanie kňazov aneordinovaných funkcionárov,
5. predseda výboru pre financie, správu cirkevných fondov a správu majetku,
6. predseda výboru pre právo a cirkevnú legislatívu.

Samozrejme, takto postavené oblasti kompetencií priam vyžadujú, aby sme zákonom stanovili aj základné kvalifikačné predpoklady pre kandidátov na uvedené funkcie. Celá práca ECAV by sa tak oproti súčasnému stavu výrazne profesionalizovala a „lobizmus“ pri voľbách by mal ďaleko menšie pole pôsobnosti. Namiesto práva hlasovať v generálnom presbyterstve by hlavným záujmom kandidátov uchádzajúcich sa o post v generálnom presbyterstve bola túžba odovzdať v službe cirkvi všetko, čo ako dar od Pána Boha dostali do vienka.

Generálne predsedníctvo

Ako už bolo povedané, zo všetkých povinností, ktoré súčasná ústava ukladá Predsedníctvu ECAV, by po novom generálnemu predsedníctvu mala zostať najmä kompetencia

- a) po rozhodnutí Generálneho presbyterstva ECAV zvolať Generálny konvent ECAV a viesť jeho zasadnutie,
- b) po rozhodnutí Generálneho konventu ECAV zvolať Synodu ECAV.

Revízná komisia generálnej cirkvi

Revízná komisia generálnej cirkvi by bola zložená z členov delegovaných do revíznej komisie generálnej cirkvi seniorálnym konventom (z každého seniorátu jeden člen revíznej komisie generálnej cirkvi). Generálny konvent by následne menoval jedného z členov revíznej komisie za predsedu revíznej generálnej cirkvi.

Generálny konvent

Členmi generálneho konventu by boli všetci seniori a seniorálni dozorcovia a členovia generálneho presbyterstva. S hlasom poradným sa ho môžu zúčastniť ďalší predstavitelia cirkvi, ktorých generálne presbyterstvo alebo zbor biskupov pozve.

Generálny konvent:

- prijíma zásadné opatrenia na zabezpečenie duchovného a mravno-náboženského života,
- zaujíma stanoviská k otázkam verejného života,
- rozhoduje o základných organizačných a hospodárskych záležitostiach cirkvi,
- schvaľuje rozpočet a účtovnú závierku generálnej cirkvi,
- schvaľuje správu o činnosti generálneho presbyterstva,
- berie na vedomie správu zboru biskupov o duchovnom živote cirkvi,
- zriaďuje a zrušuje celocirkevné účelové zariadenia, organizácie a školy,

- volí a odvoláva predsedov ústavných výborov,
- volí a odvoláva spomedzi seniorov/superintendentov zástupcu (generálneho) biskupa a spomedzi seniorálnych dozorcov zástupcu generálneho dozorca a odvoláva ich z funkcií,
- rozhoduje o zvolaní Synody ECAV.

Ústredná kancelária ECAV

Variantná terminológia: Generálny biskupský úrad – Ústredná kancelária ECAV – Ústredná cirkevná kancelária; Riaditeľ GBÚ – Ústredný tajomník ECAV – Generálny tajomník ECAV.

Otázka, koľko zamestnancov by malo pracovať v ústredí, môže byť zodpovedaná až potom, ako definujeme, akými úlohami bude ústredná cirkevná kancelária poverená. Treba si však dobre prepočítať, či „decentralizácia“ úloh v globále naozaj prinesie úsporu, alebo pôjde len o vykázanie nákladov v inej COJ. Aby sme po spočítaní všetkých parciálnych nákladov napokon neskončovali, že za vyššie náklady máme iba viac chaosu.

Generálna cirkev ako najvyššia úroveň správy ECAV musí mať svoju administratívu, ale aj ďalší personál, aby dokázala zabezpečovať úlohy, ktoré boli na túto úroveň správy delegované.

Sú to tieto úlohy štyri oblasti úloh: vlastná administratíva cirkvi, administratíva spojená s fungovaním orgánov cirkvi, kancelária generálneho biskupa a servisné služby pre ostatné COJ. Osobitnou úlohou je správa nehnuteľného majetku generálnej cirkvi.

Vlastná administratíva generálnej cirkvi

Generálna cirkev ako každá iná právnická osoba musí viesť základnú administratívu týkajúcu sa samej seba. Generálna cirkev ako najvyššia úroveň správy ECAV vlastní nehnuteľnosti a iné aktíva, ktoré musí spravovať, starať sa o ne a plniť všetky povinnosti vlastníka. Má svoje príjmy a výdavky a vedie teda vlastné účtovníctvo, má svojich zamestnancov a vedie teda mzdovú a personálnu agendu. Má povinnosti voči daňovým úradom a ostatným orgánom štátu ako ktorákoľvek iná organizácia. Vedenie vlastnej administratívy je hlavnou náplňou ústrednej cirkevnej kancelárie.

Administratíva spojená s fungovaním výborov a orgánov ECAV

Ak chceme mať v generálnych presbyteroch odborne zdatných a problematiky znalých manažérov koordinujúcich prácu ústavných výborov, a ak nemôžeme mať tieto pozície zaplatené, lebo by sme neobstáli v konkurencii na trhu práce, nesmieme takýchto vzácnych pracovníkov zaťažovať administratívou. Preto každý predseda ústavného výboru (čestná funkcia) by mal mať na ústredí príslušného tajomníka (zamestnanca), ktorého by metodicky usmerňoval v odbornej práci svojho výboru. Išlo by o týchto 6 tajomníkov ústrednej cirkevnej kancelárie:

- tajomník pre vierouku, ekuménu a internáboženský dialóg,
- tajomník pre bohoslužobný život, cirkevnú hudbu, hymnológiu a kresťanskú kultúru,
- tajomník pre misiu, diakoniú a spoluprácu s občianskym sektorom v ECAV,
- tajomník pre mládež, cirkevné školstvo avzdelávanie kňazov a neordinovaných funkcionárov,
- tajomník pre financovanie ECAV, správu cirkevných fondov a správu majetku,
- tajomník pre právo a cirkevnú legislatívu.

Pozícia tajomníkov je čiastočne zavedená už aj v dnešnej organizačnej štruktúre generálneho biskupského úradu. V podstate ide len o to, aby tajomník prešiel spod metodického riadenia generálneho biskupa (predsedníctva ECAV) priamo pod metodické riadenie príslušného predsedu ústavného výboru. Za materiálno-technické zabezpečenie fungovania tajomníkov zodpovedá ústredná cirkevná kancelária.

Do tejto kategórie úloh patrí aj doterajšia administratíva spojená s fungovaním najvyšších správnych orgánov – generálneho presbyterstva, zboru biskupov, generálneho konventu, ale aj zákonodarného orgánu ECAV Synody ECAV a orgánu vykonávajúceho súdnu právomoc generálneho súdu.

Kancelária (generálneho) biskupa

Aj keď chceme (generálneho) biskupa oslobodiť od mnohých povinností, musí mať k dispozícii príslušný aparát, ktorý mu bude nápomocný pri plnení jeho reprezentačných a ostatných povinností vyplývajúcich z jeho kompetencií. Sekretariát s biskupským kaplánom, osobným tajomníkom a šoférom je nevyhnutný.

Servisné služby pre ostatné COJ

Bolo by vhodné, aby sa určité činnosti zabezpečovali centrálné pre všetky COJ. Veľa z týchto činností zabezpečuje už dnešný generálny biskupský úrad. Do náplne GBÚ sú tieto činnosti zahrnuté aj kvôli pravidlám čerpania financií z účelového transferu (financie účelovo viazané na tzv. prevádzku ústredia). Ak by došlo k odluke financovania ECAV od štátu, bolo by zbytočné, aby sa plnenie takýchto úloh „schovávalo“ pod plášť GBÚ a mohli sa jasne vyprofilovať ako služby pre cudzie COJ. Samozrejme, predpokladáme, že tieto služby by sa poskytovali za úhradu.

Medzi služby, ktoré už dnes GBÚ poskytuje, patrí

- vedenie mzdovej agendy duchovných,
- finančné služby - vedenie fondov, účelových prostriedkov, zahraničných grantov,
- služby ústredného archívu,
- prevádzkovanie informačnej webovej stránky,
- vedenie rôznych celocirkevných agend,
- internetová televízia,
- sprostredkovávanie služieb mobilnej siete,
- vedenie Zbierky cirkevnoprávných predpisov a podobne.

Takéto servisné služby by sa mohli rozšíriť napríklad o spoločné nakupovanie tovarov a služieb (plyn, elektrina, PHM, vody a podobne). Nevyhnutnosťou bude aj centrálné spravovanie elektronického informačného systému, ktorého spustenie sa už pripravuje. Tieto služby by mohli fungovať v režime ako účelové zariadenia cirkvi bez právnej subjektivity a vedúci pracovníci (zamestnanci Ústrednej cirkevnej kancelárie) by po odbornej stránke zodpovedali cirkvou menovanej príslušnej správnej rade. Účtovníctvo by bolo vedené finančným oddelením ústrednej cirkevnej kancelárie ako účtovníctvo hospodárskeho strediska. Neskôr by sa z nich mohli vyprofilovať aj účelové zariadenia s právnou subjektivitou.

Naopak, niektoré služby môžu časom aj vypadnúť. Napríklad, ak odmeňovanie duchovných prejde pod pôsobnosť cirkevného zboru, bude sa musieť cirkevný zbor, respektíve zborový farár, sám postarať aj o vedenie svojej mzdovej agendy.

Správa nehnuteľného majetku

Dlhé roky deformovaná správa nehnuteľného majetku prostredníctvom obchodnej spoločnosti Reformata sa postupne dostáva do správnych kolí, keď úlohy správcu a vlastníka sú správne zakotvené v zmysle platných predpisov tohto štátu. Tento model by mohol zostať funkčný aj naďalej, s tým, že do riadenia správy nehnuteľnosti bude viac ako doteraz zaangażovaný Výbor pre financie, správu cirkevných fondov a správu majetku. Po zrušení dištriktov by pod správu tohto subjektu prešla aj správa nehnuteľností ECAV v Prešove a vo Zvolene.

Reforma financovania

Štátna legislatíva k odmeňovaniu duchovných

Financovanie cirkví v prvej ČSR sa podobne ako aj v bývalom Uhorsku odvíjalo v závislosti od pomeru štátu k jednotlivým cirkvám. Československá republika prevzala z Uhorska európsky systém a rozdelenie cirkví na recipované (latinské slovo recipere znamená prijať, prevziať), uznané zákonom,

a cirkvi neuznané zákonom. Európsky systém považoval cirkvi za verejné korporácie a náboženské záležitosti za vec verejnú. Právnu a hmotnou pomocou podporoval štát len recipované cirkvi. K nim patrila aj Evanjelická cirkev augsburského vyznania. Prvýkrát ju v Uhorsku recipoval zákonný článok č. XXVI z roku 1791. Zákon č. XX z roku 1848 vyhlásil všetky recipované cirkvi v Uhorsku za rovné. Kongrua (teda príspevok štátu k mzde duchovného) v Uhorsku bola zavedená na základe zákonných článkov z r. 1898 a 1909.

Od roku 1926 vláda ČSR na základe zákona č. 122/1926 obnovila vyplácanie štátneho príplatku k platu farára a kaplána, ktorý duchovným poskytoval cirkevný zbor na základe vokátora. Odvtedy bola poskytovaná duchovným na území Slovenskanepretržite do r. 1949⁴⁰.

Po prevzatí moci v štáte komunistickou stranou v rokoch 1948- 1949 došlo k strate finančnej nezávislosti ECAV. Evanjelická cirkev a. v. poukazovala na to, že v novom zákone o financovaní cirkví a náboženských spoločností „... ustanovenie ruší významnú biblickú a vieroučnú zásadu, že údovia zemskej cirkvi majú povinnosť, ale i právo sa starať i o vecné potreby svojej cirkvi a jej pracovníkov a tak i o jej misijnú prácu. Ak by to nemali konať, a mal by to za nich a miesto nich robiť štát, teda teleso necirkevné, stratili by morálne právo menovať tú cirkev svojou, a tým by sa otriasol celý podklad a smysel starostlivosti o svoje duchovné a cirkevné veci. Preto v takom zákone videli by sme nesmierne nebezpečenstvo pre celý cirkevný a duchovný život, a tak sme proti nemu... Naša cirkev vidí osudné nebezpečenstvo i v tom, že ak by údovia Cirkvi mali byť úplne oslobodení od priameho prispievania na riadne potreby svojej Cirkvi a svojich cirkevných sborov, tým by sa mohol osudovo narušiť celý stáročný poriadok, zvyky, cit povinnosti voči Cirkvi... Cirkev by bola vystavená tomu, že ak by vláda neskoršie razom vylúčila cirkvi z tejto štátnej protekcie a zrušila by hmotné vydržiavanie cirkví, napr. pri nejakej náhlej odluke cirkví a štátu, v takom prípade cirkvi by razom stratili možnosť hmotnej existencie a mohli by sa dostať do ťažkej hmotnej krízy... S veľkou obavou hľadáme i na ustanovenie návrhu o štátnej kontrole majetku evanjelickej cirkvi, ktorý majetok si sám evanjelický ľud dobrovoľne naskladal pre svoju Cirkev. Tak myslíme, že jedine tento evanjelický ľud má právo o majetku rozhodovať...“⁴¹

Po roku 1989 Ústavou Slovenskej republiky, zákonom č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností a zákonom č. 250/2002 Z. z. Zmluva medzi SR a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami sa Slovenská republika zaviazala rešpektovať registrované cirkvi a náboženské spoločnosti ako nezávislé a autonómne subjekty práva Slovenskej republiky. Čiastočne sa zákonom č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd a zákonom č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva... k niektorým nehnuteľnostiam aj majetkovo s cirkvami vysporiadala. Zákon č. 218/1949 Sb. o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností však deformuje postavenie cirkví dodnes. Je veľká škoda, že cirkvi nevyužili svoju prestíž z čias svojho protikomunistického pôsobenia a nedotiahli finančnú odľuku po roku 1989 do konca. A tak dodnes štát, prostredníctvom nariadenie vlády č. 299/2007 Z. z. o poskytovaní hmotných požitkov duchovným cirkví a náboženských spoločností⁴² určuje systém odmeňovania duchovných, čo považujú mnohí veriaci aj neveriaci za neprijateľné „kupovanie si duchovných“ politikmi.

Reforma financovania cirkví a náboženských spoločností

Pozitívom je skutočnosť, že Synoda ECAV na Slovensku prijala na svojom zasadnutí 13. júna 2015 v Nových Zámkoch stanovisko k transformácii systému financovania cirkví a náboženských spoločností v Slovenskej republike. V deviatich bodoch definovala základné východiská a prístup k reforme financovania. ECAV deklarovala, že predpokladá, že na základe novej dohody uzatvorenej medzi cirkvami a štátom sa uzatvorí diskusia o historických krivdách a podporí sa pozitívny vplyv cirkvi v spoločnosti.

⁴⁰Klátik Miloš: Financovanie ECAV. Prednáška na Konferencii MK SR a ÚpVŠaC, 2009.

⁴¹ Piešťanský manifest Spolku evanjelických kňazov na Slovensku, 1949.

⁴² Nariadenie vlády č. 299/2007 Z. z. je v nadväznosti na valorizáciu základných plátov pravidelne novelizované.

P.č.	Cirkev	Počet veriacich pri sčítaní v roku 2011	Príspevok štátu v roku 2016 ⁴³	Príspevok štátu na člena
	Počet obyvateľov	5 397 036		
1	Apoštolská cirkev	5 831	417 014	72
2	Bratská jednota baptistov	3 486	310 712	89
3	Cirkev adventistov siedmeho dňa ⁴⁴	2 915	19 087	7
4	Cirkev bratská	3 396	343 378	101
5	Cirkev československá husitská	1 782	105 977	59
6	Evanjelická cirkev a. v.	316 250	4 123 775	13
7	Evanjelická cirkev metodistická	10 328	283 466	27
8	Gréckokatolícka cirkev	206 871	4 055 316	20
9	Novoapoštolská cirkev	166	8 300	50
10	Pravoslávna cirkev	49 133	1 796 956	37
11	Reformovaná kresťanská cirkev	98 797	2 163 847	22
12	Rímskokatolícka cirkev	3 347 277	26 080 967	8
13	Starokatolícka cirkev	1 687	110 450	65
14	Ústredný zväz žid. náboženských obcí	1 999	128 573	64
	<i>SPOLU</i>	<i>4 049 918</i>	<i>39 947 818</i>	<i>10</i>
15	Nábož. spoločnosť Svedkovia Jehovovi	17 222		
16	Kresťanské zbory	7 720		
17	Bahájske spoločenstvo	1 065		
18	Cirkev J. Krista Sv. neskorších dní	972		
	<i>SPOLU</i>	<i>4 076 897</i>		
	iné	23 340		
	bez vyznania	725 362		
	nezistené	571 437		

Tab. č. 4: Prehľad dotácií štátu pre jednotlivé cirkvi (r. 2016)

Dôležité je ustanovenie o tom, že cirkev nechce, aby sa štát akýmkoľvek spôsobom aj nepriamo, cez financovanie jej duchovných, vmiešaval do vnútorných záležitostí cirkvi. Takouto vnútornou záležitosťou ECAV je aj počet duchovných či stanovanie výšky ich odmien a kritérií pre odmeňovanie. Je to veľmi dôležitý moment pre budúcu reformu správy ECAV. Bez takejto skutočnej autonómie je reštrukturalizácia ECAV fiktívnym slohovým cvičením. ECAV chce, aby sa v novej dohode o financovaní rešpektovala pozitívna diskriminácia malých a menších cirkví, zaviedla sa každoročná valorizácia objemu dotácií a stanovilo sa prechodné obdobie, počas ktorého sa nielen ECAV na Slovensku, ale každá z cirkví bude môcť vnútorne reštrukturalizovať a prispôbiť na nové podmienky.

ECAV si je vedomá toho, že objem štátnych dotácií je zdôvodniteľný jedine počtom veriacich a sympatizantov, ktorí prostredníctvom daňového systému financujú štát. Súčasný systém financovania cirkví toto absolútne nerešpektuje (tab. č. 4). Aj z tohto dôvodu, akcentujúc potrebu misie, ECAV súhlasí, aby sa po každom ďalšom sčítaní obyvateľov SR prehodnocovali objemy dotácií poskytovaných štátom jednotlivým cirkvám.

⁴³ Vrátane príspevku na diakoniú a prevádzku dištriktuálnych biskupských úradov.

⁴⁴ CASD z vieroučných dôvodov nepožaduje príspevok na platy duchovných, iba príspevok na prevádzku ústredia.

Na synode v roku 2015 sa hovorilo aj o tom, ako presadiť uvedené názory v rokovaní so štátom. Naša cirkev je druhou najväčšou cirkvou v Slovenskej republike. Avšak i tak, podľa ostatného sčítania z roku 2011, z celkového počtu veriacich tých cirkví, ktoré od štátu poberajú príspevok, tvoria hlásiaci sa k ECAV iba 7,8 % podiel. Ak v systéme finančného zabezpečenia cirkví štátom dokáženiečo zabezpečiť, dokáže to iba v súčinnosti s ostatnými cirkvami. Preto bola stanovená postupnosť:

- dohoda medzi cirkvami,
- dohoda cirkví so štátom.

Preto ECAV konzultovala tieto názory s ostatnými cirkvami v rámci Ekumenickej rady cirkví v SR, ako aj s Rímskokatolíckou a Gréckokatolíckou cirkvou v SR. Je potešiteľné, že z týchto diskusií vzišlo memorandum, ktoré bolo podpísané na stretnutí najvyšších predstaviteľov kresťanských cirkví a náboženských spoločností v októbri 2016. V memorande sú v podstate všetky princípy zmeny financovania, ako boli schválené našou synodou, viac-menej akceptované. Je zachovaný princíp autonómie, princíp solidarity, princíp valorizácie, väzba na sčítanie obyvateľstva, je zakotvené prechodné obdobie 20 rokov, ako aj prechod od zákona k partnerskej dohode cirkví a štátu o financovaní.

Pred nami je druhá etapa, a to rokovania so štátom – reprezentovaným tak vládou SR, ako aj poslancami Národnej rady SR, ktorí by mali novú dohodu o financovaní cirkví v konečnom dôsledku schváliť.

Príprava ECAV na reformu svojho financovania

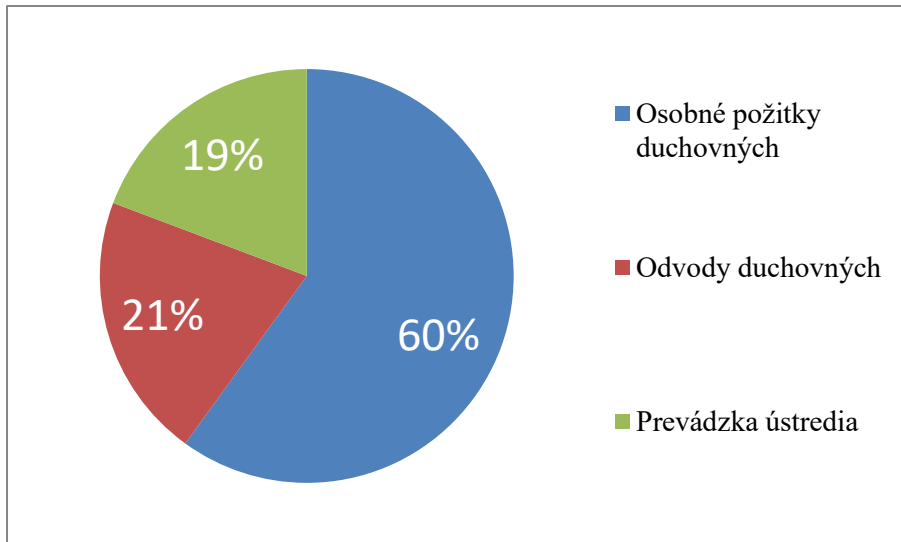
Podľa analýzy vykonanej za rok 2015 v jednotlivých cirkevných zboroch sa na celkových príjmoch, z ktorých cirkevné zbory financujú svoju činnosť, podieľa predovšetkým obetavosť jej členov - či už vo forme milodarov, ofier, alebo cirkevného príspevku - a príjmy z využívania nehnuteľného majetku (prenájmy).

Z celkového objemu, ktorý ECAV v roku 2015 dostala prostredníctvom GBÚ od štátu⁴⁵, bolo 81 %, t. j. 2 960 tisíc € použitých na osobné požitky duchovných a odvody do poisťovních fondov.

P. č.	Druh príjmu	€	%
1	Milodary	2 388 303,61	22,0 %
2	Cirkevný príspevok	1 290 782,57	11,9 %
3	Ofery	1 191 396,59	11,0 %
4	Príjmy z majetku	1 886 722,62	17,3 %
5	Príjmy z predaja majetku	1 131 989,86	10,4 %
6	Príjmy z poskytnutých služieb	960 880,03	8,8 %
7	Príjmy z dotácií	761 570,76	7,0 %
8	Ostatné	452 636,61	4,2 %
9	Ostatné dary	374 396,26	3,4 %
10	Príjmy z dedičstva	124 531,76	1,1 %
11	Príspevok z iných COJ	122 276,07	1,1 %
12	Pôžičky	108 246,62	1,0 %
13	Úroky	46 915,93	0,4 %
14	Príjmy z organizovania akcií	35 433,84	0,3 %
	Celkové príjmy CZ	10 876 083,13	

Tab. č. 5: Prehľad príjmov cirkevných zborov ECAV (r. 2015)

⁴⁵ V roku 2015 bola výška účelového transferu Ministerstva kultúry SR pre ECAV (mimo diakonie a dištriktov) 3 654 341 €.

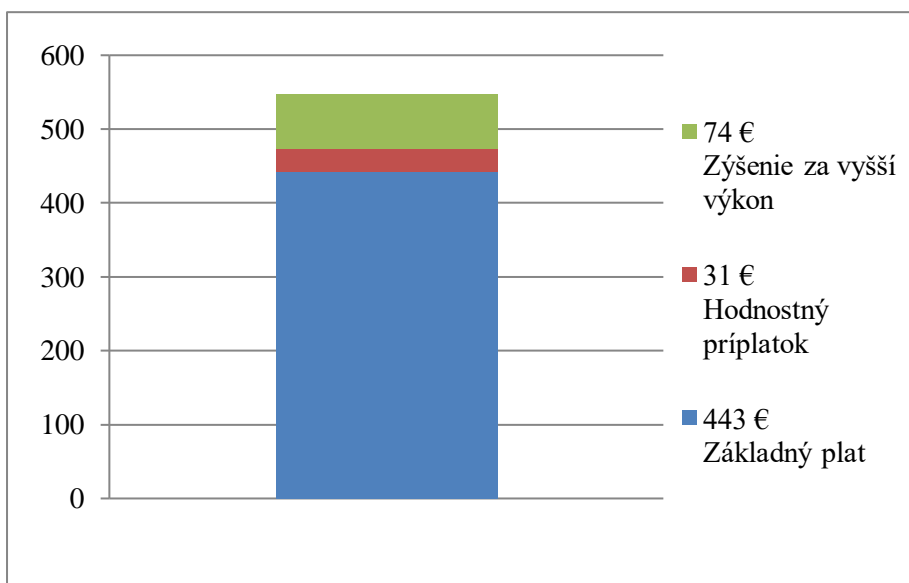
Obr. č. 4: Použitie účelového transferu ústredia ECAV (r. 2015)

Podstata reformy financovania miezd duchovných tkvie v tom, aby sme túto veľmi dôležitú oblasť financovania urobili menej citlivou na zásahy zvonku. Aby pri náhlej zmene „cirkevnej politiky“ štátu sme boli pripravenější ako dnes prevziať financovanie miezd duchovných na seba. Na to „má slúžiť“ prechodné obdobie.

ECAV teda dnes stojí pred rozhodnutím prispôbiť štruktúru ECAV a systém jej financovania novým podmienkam. Inšpiráciu možno čerpať z minulosti: Ústava z roku 1922 v § 88 v odseku a) stanovila, že určovanie platov je v kompetencii zborového konventu a v § 104 bol definovaný minimálny plat. Obdobné rozhodnutie by sme mali prijať aj pre budúcnosť a nová ústava by potom definovala, že určovanie platov zborových farárov je v kompetencii zborového konventu, pričom Synoda ECAV alebo priamo Ústava ECAV by definovali iba minimálny plat (napr. ako násobok minimálnej mzdy) a maximálny plat (napríklad ako násobok priemernej mzdy v národnom hospodárstve).

Sprehl'adnenie príjmu duchovného

Príjem duchovného v našej cirkvi je dnes viaczložkový.

Obr. č. 5: Zložky priemerného platu duchovného ECAV (r. 2015)

Ordinovaní (s výnimkou duchovných v Ekumenickej pastoračnej službe či duchovných pôsobiacich na fakulte či v niektorých účelových zariadeniach ECAV) sú v zamestnaneckom pomere k ECAV a ECAV im vypláca mzdu pozostávajúcu z troch zložiek: základného platu, hodnostného príplatku a príplatku za vyšší výkon.

ECAV, hoci je zamestnávateľom, nemá vplyv na výšku plátov svojich zamestnancov⁴⁶. Platy sú definované platovými tabuľkami, ktoré sú určené nariadením vlády SR. V roku 2015 bol priemerný príjem duchovného ECAV 548 €/mesiac v hrubom.

V niektorých platových zatriedeniach sa zamestnávateľ dostal do kolízie so zákonom o minimálnej mzde. V roku 2017 pri očakávanej výške minimálnej mzdy 435 €/mesiac a pri zatiaľ neznámej valorizácii základných plátov duchovných a pri neznámej výške objemu finančných zdrojov, ktorý je určený na príplatky za vyšší výkon, by boli „ohrozené“ minimálnou mzdou viaceré triedy a tarifné stupne, podľa ktorých ECAV svojich duchovných vypláca.

Platový stupeň	Započítateľná doba vykonávania duchovenskej činnosti v rokoch	Stupnica základných plátov a hodnostných príplatkov podľa zaradenia do skupiny, vykonávanej služby a započítateľnej doby vykonávania duchovenskej činnosti					
		Skupina					
		C kapláni a diakóni	D námestní farári	D zboroví farári	D konseniori	E seniori	G dištr. bisk. gen. bisk.
1	do 3	365,60 €	403,64 €	410,27 €	416,92 €	481,81 €	670,71 €
2	od 3 do 6	380,06 €	418,95 €	425,58 €	432,23 €	499,37 €	691,43 €
3	od 6 do 9	394,00 €	434,34 €	440,97 €	447,62 €	516,54 €	546,69 €
4	od 9 do 12	408,88 €	449,64 €	456,27 €	462,92 €	533,73 €	568,80 €
5	od 12 do 15	423,31 €	465,93 €	472,56 €	479,21 €	551,74 €	590,49 €
6	od 15 do 18	438,17 €	481,73 €	488,36 €	495,01 €	569,79 €	612,11 €
7	od 18 do 21	452,65 €	498,37 €	505,00 €	511,65 €	587,85 €	633,74 €
8	od 21 do 24	467,55 €	515,04 €	521,67 €	528,32 €	605,39 €	655,88 €
9	od 24 do 27	482,44 €	531,76 €	538,39 €	545,04 €	623,45 €	677,99 €
10	od 27 do 30	496,85 €	548,43 €	555,06 €	561,71 €	641,51 €	700,06 €
11	nad 30	511,72 €	565,16 €	571,79 €	578,44 €	659,55 €	723,54 €

Tab. č. 6: Sumár základných plátov a hodnostných príplatkov duchovných (r. 2016)

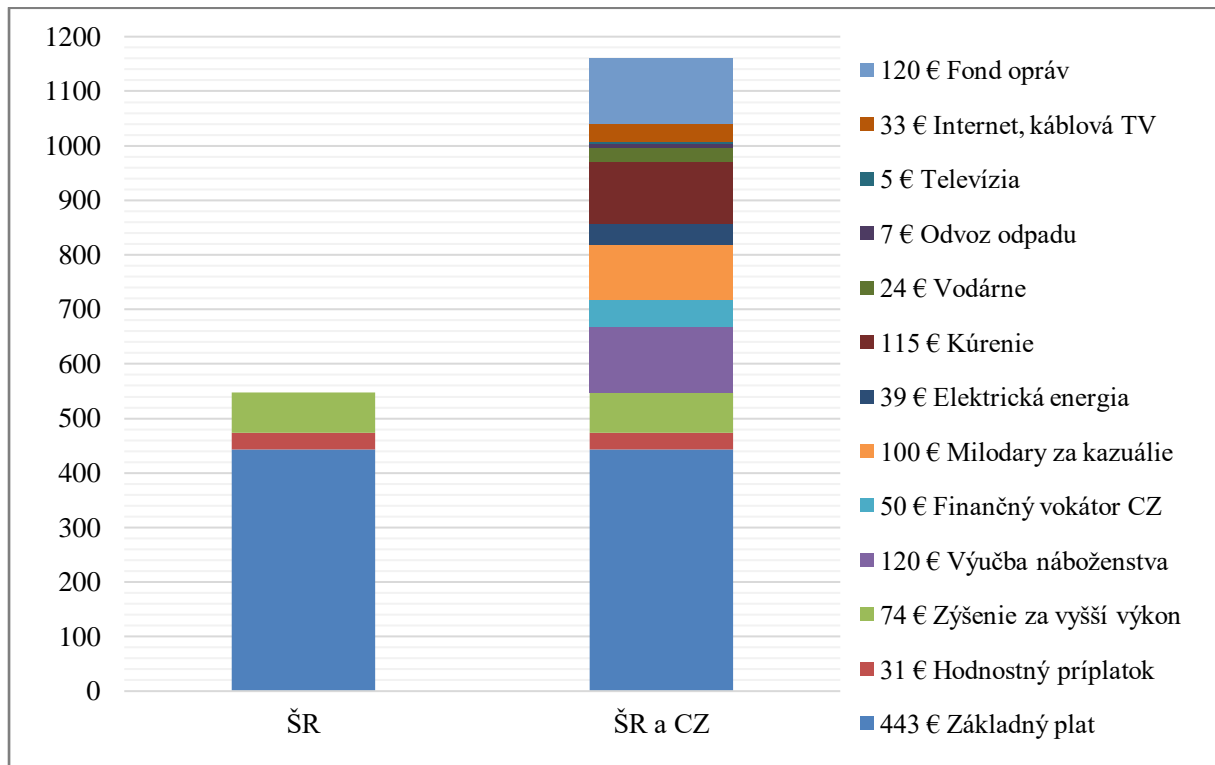
Okrem príjmu od svojho zamestnávateľa (ECAV) má takmer každý duchovný uzatvorený pracovný pomer so školou, na ktorej vyučuje evanjelické a. v. náboženstvo. O tomto príjme nie sú k dispozícii

⁴⁶ ECAV môže čiastočne prostredníctvom svojich seniorov ovplyvniť iba výšku príplatku za vyšší výkon.

žiadne informácie, a tak ECAV ani nevie zasiahnuť či nejakým spôsobom vyrovnať príjmy tam, kde škola z viacerých dôvodov nechce mzdu vyplácať⁴⁷.

Ďalší príjem má duchovný od svojho cirkevného zboru. Cirkevný zbor na základe vokátorapriamo vypláca dohodnutý finančný obnos alebo uhrádza náklady spojené s bývaním na fare (plyn, elektrina, voda atď.). O týchto príjmoch ECAV nezbera žiadne informácie. Dúfajme iba, že daňové priznania tak darcu, ako aj obdarovaného sú v poriadku.

ECAV sa musí vysporiadať aj s problémom milodarov za kazuálie. Zdaňovanie (presnejšie nezdaňovanie) takýchto príjmov je zbytočným rizikom tak pre duchovného, ako aj pre cirkev.

Obr. č. 6: Analýza príjmu duchovného ECAV

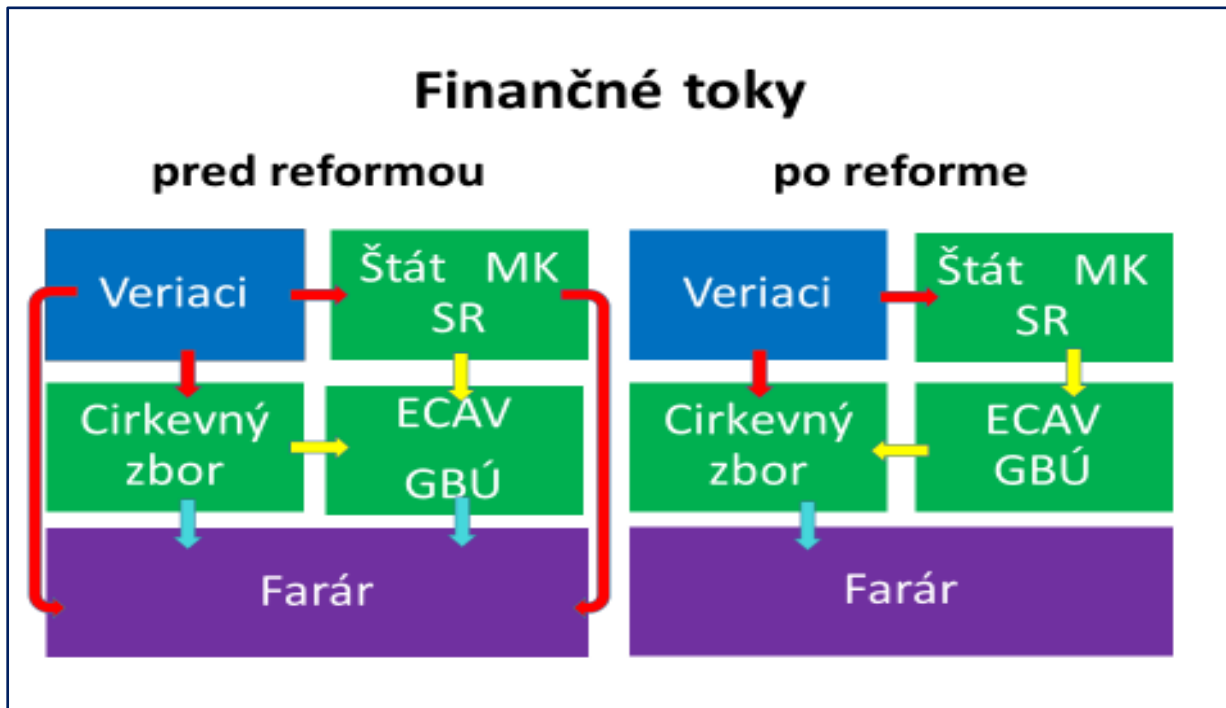
Reforma finančných tokov

Pokiaľ v prechodnom období bude cirkev naďalej prijímateľom dotácií od štátu, cirkev (generálny biskupský úrad) by mala tieto dotácie ďalej prerozdeliť ako príspevok do rozpočtu jednotlivých cirkevných zborov, s ktorými by duchovní mali uzatvorenú príslušnú zmluvu (o vokátore). Na „výplatnú pásku“ zborového farára by sa tak dostala nielen „štátna“ mzda (kongrua), ale aj príspevok od cirkevného zboru. Malo by to viaceré ďalšie výhody:

- Orgán ECAV by dostal do rúk nástroj, ktorýby pri vhodnom nastavení motivoval cirkevné zbory k vlastnej reštrukturalizácii zdola (spájanie malých zborov, optimalizácia počtu duchovných, motivovanie k misii medzi nečlenmi ECAV a pod.).
- Sprehľadnil by sa príjem duchovného a cirkev by cez rôzne fondy mohla adresnejšie zasiahnuť podporou tam, kde by to záujem cirkvi vyžadoval.
- Odstránila by sa riziková a pre evanjelického duchovného nedôstojná šedá zóna nezdanených príjmov a vylepšila by sa jeho budúca dôchodková pozícia.

⁴⁷ V niektorých iných štátoch, kde je náboženstvo takisto povinným alebo povinne voliteľným predmetom, štát na základe dohody s cirkvou poskytuje príspevok na výučbu náboženstva cirkvi, a tá potom vypláca svojich katechétov. Podobne je to s vyplácaním miezd duchovných vyslaných cirkvou do ekumenickej pastoračnej služby. Aj tu by bolo spravodlivejšie zabezpečiť výplatu miezd cez ECAV, a nie priamo z rozpočtov jednotlivých ministerstiev.

- Cirkevné zbory by sa v prechodnom období postupne pripravovali na úplne prevzatie zodpovednosti za hmotné zaopatrenie svojho kňaza.
- Dosiahla by sa vyššia motivácia duchovného smerom k úspore energií, ak by bolo „nariadené“ zahrnúť doterajšie preplácanie nákladov na bývanie do príjmu farára.

Obr. č. 7: Zmena finančných tokov súvisiacich s vyplácaním platov duchovných

Manažment finančných tokov v budúcnosti

Ak by cirkev v rámci novej dohody Slovenskej republiky a registrovaných cirkví o finančnom zabezpečení cirkví dostala úplnú autonómiu v nakladaní s finančnou dotáciou štátu, orgán cirkvi (napr. Výbor pre financie, správu cirkevných fondov a správu majetku ECAV na Slovensku) by pre generálny konvent pripravil návrh rozpočtu na základe dopredu známej výšky dotácie. Proces plánovania by prebiehal nasledovne:

1. stanovenie rozpočtu ústredia (bez miezd ordinovaných),
2. stanovenie rezervného fondu,
3. stanovenie rozpočtu na financovanie duchovných v mimozborových funkciách,
4. stanovenie kritérií na delimitáciu dotácie na cirkevné zbory.

Ad 1) Stanovenie rozpočtu ústredia

Pri súčasnom rozpočtovaní nákladov ústredia sa stretávame s týmito problémami:

- Pri príprave rozpočtu a jeho schvaľovaní na synode nie je dopredu známa výška účelového transferu, nie je známa budúca valorizácia základných miezd duchovných a nie je známa úroveň minimálnej mzdy. Rozpočet je postavený „na vode“.
- Pri zostavovaní rozpočtu sa musí rešpektovať zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a zákon č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole. V podstate sa pripravujú dva rozpočty – rozpočet zo štátnych prostriedkov a rozpočet z cirkevných príspevkov.
- Autonómia v nakladaní s prostriedkami štátnej dotácie umožní zrušiť povinný odvod cirkevného príspevku na dištrikt a oddeliť použitie výnosu z nájmov z nehnuteľností ECAV na jeho „neprejedanie“ v prevádzke.

- Objem zdrojov na mzdy a odvody duchovných je zvlášť veľký v porovnaní s ostatnými položkami rozpočtu a tvorí až 81 %. Akákoľvek štatisticky nevýznamná zmena na strane miezd duchovných vyvoláva percentuálne vysokú reakciu v ostatných položkách rozpočtu.

Rozpočet ústredia podľa nových pravidiel by bolo možné pripraviť ďaleko presnejšie. V konečnom dôsledku by sa sprehládnilo hospodárenie ústredia, ktoré by sa tak stalo ľahko kontrolovateľným, a teda dôveryhodnejším. V podstate by sa rozpočet nákladov týkal týchto položiek:

1. spotreba materiálu,
2. spotreba energie,
3. opravy a údržba,
4. cestovné,
5. ostatné služby,
6. osobné náklady prevádzkových zamestnancov,
7. dane,
8. iné ostatné náklady,
9. príspevky poskytnuté iným organizáciám.

Ad 2) Stanovenie rezervného fondu

V podmienkach našej ECAV bola tvorba rezervného fondu cez „povinné“ odvody cirkevných zborov v minulosti vždy zdrojom oprávnenej i neoprávnenej kritiky, podozrievania a príčinou krachu viacerých rozbehnutých projektov (napríklad Fond personálneho zabezpečenia, Kompenzačný fond). Preto by bolo ďaleko efektívnejšie nezaťažovať cirkevné zbory „zbytočnými“ odvodmi a rezervovať z obdržanej dotácie časť zdrojov na použitie tam, kde to záujem cirkvi vyžaduje. Konkrétne znenie štatútu fondu však musí rešpektovať ustanovenia dohodnuté v novej dohode so štátom o finančnom zabezpečení cirkví. Ide najmä o možnosť či nemožnosť prenosu nevyčerpaného zostatku zdrojov do budúceho roku.

Ad 3) Stanovenie rozpočtu na financovanie duchovných v mimozborových funkciách

- a) Okrem ordinovaných, ktorí budú zvolení za zborových farárov, a vyžiadaných námestných farárov či kaplánov v cirkevnom zbore, o ktorých odmeňovaní rozhodne cirkevný zbor sám, máme a budeme mať v cirkvi ešte niekoľko pozícií v celocirkevných alebo mimozborových funkciách. Mzdový poriadok pre týchto ordinovaných bude v kompetencii príslušného celocirkevného grémia (generálneho konventu).

P. č.	Pracovná funkcia	Mesačný príjem	Počet pracovných miest	Celkové ročné náklady (s odvodmi)
1	(Generálny) biskup	2 000	1	32 448
2	Biskupský kaplán	550	1	8 923
3	Tajomník ústredia	800	2	25 958
4	Senior (superintendent)	1 200	8	116 812
5	Seniorálny kaplán	550	6	53 539
6	Duchovný správca školy	800	15	194 688
7	Zahraničná misia	850	2	27 581
	Spolu		36	459949

Tab. č. 7: Rozpočet ECAV na mimozborové funkcie

ECAV musí dopredu rozhodnúť:

- a) aké funkcie pre ordinovaných mimo cirkevných zborov je ešte potrebné vytvoriť,
- b) koľko pracovných miest v jednotlivých funkciách je potrebné vytvoriť,
- c) aké bude mzdové zatriedenie na týchto funkciách.

Ak budú dopredu jasné a známe aké kňazské stanice mimo zborov v cirkvi máme, nebude problémom pripraviť rozpočet mzdových nákladov a odvodov.

Z pohľadu doterajšieho poznania situácie by rozpočet na mimocirkevné funkcie ordinovaných mohol vyzerat' tak, ako je to uvedené v tab. č. 7.

Táto ukážka rozpočtu vychádza z reformy správy ECAV, kde predpokladáme okrem (generálneho) biskupa aj 6 seniorátov (superintendencií), u ktorých funkcia seniora (superintendenta) je personálne oddelená od funkcie zborového farára.

Ad 4) Stanovenie kritérií na delimitáciu dotácie na cirkevné zbory

Ako posledné, ale najdôležitejšie rozhodnutie pri príprave rozpočtu, ktoré treba prijať, je rozhodnutie o kritériách na prerozdelenie štátnej dotácie do rozpočtov cirkevných zborov. Cirkev si tieto kritériá môže namixovať tak, aby viedli cirkevné zbory k napĺňaniu misijnej stratégie cirkvi. Pri predbežných úvahách na túto tému mohli byť vygenerované tieto kritériá:

- počet registrovaných členov cirkevného zboru,
- obsadenie funkcie zborového farára,
- obsadenie funkcie námestného farára,
- obsadenie funkcie kaplána alebo ordinovaného diakona.

V tejto úvahe sa počíta s tým, že by funkcia seniora bola personálne oddelená od funkcie zborového farára.

Ak príslušné grémium cirkvi nastaví kritériá napríklad takto:

- paušálna dotácia na obsadené miesto duchovného: 300 €,
- príplatok dotácie na miesto zborového farára: 150 €,
- príplatok dotácie na miesto námestného farára: 100 €,

z celkového počtu zborových farárov, námestných farárov a kaplánov (diakonov) možno vypočítať celkovú paušálnu čiastku dotácií pre cirkevné zbory.

Zvyšok dotácie sa pre jednotlivé cirkevné zbory rozdelí proporcionálne podľa počtu registrovaných členov cirkevného zboru k poslednému dňu predchádzajúceho roku.

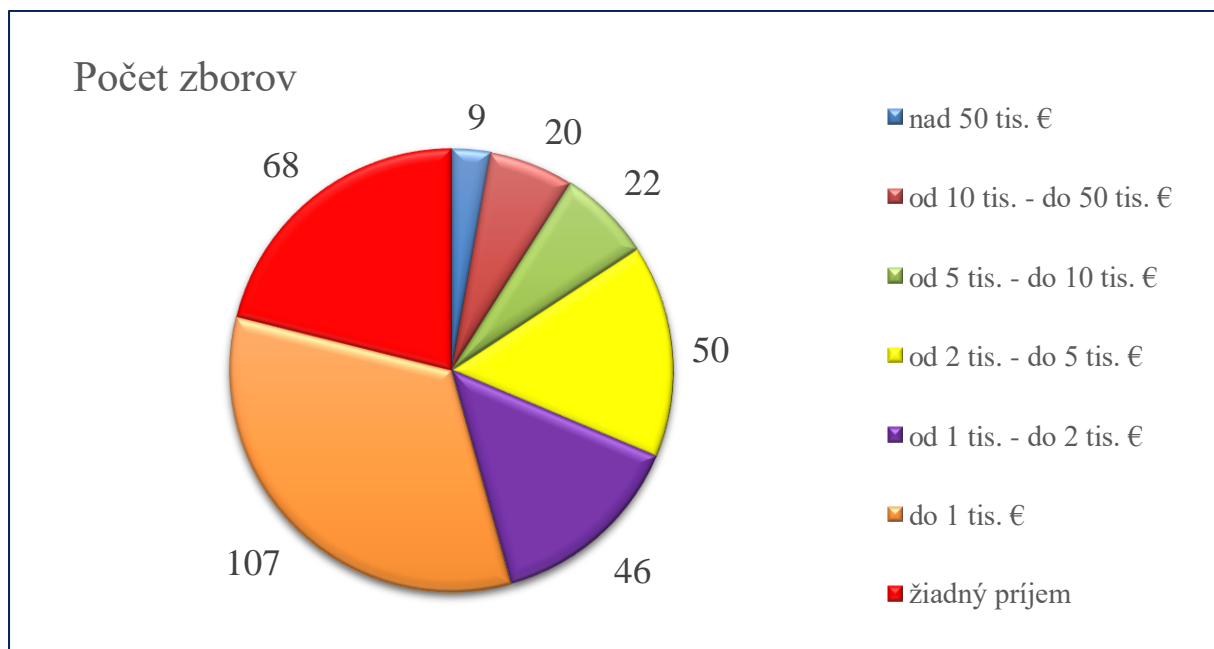
Tento model má niekoľko nepopierateľných výhod:

- Model je výrazne promisijný. Čím viac má cirkevný zbor registrovaných členov, tým väčšiu dotáciu do svojho rozpočtu dostane. Doterajšie odvody cirkevného príspevku na vyššie COJ, odvíjajúce sa od počtu registrovaných členov cirkevného zboru, viedli k opakovaným čistkám kartoték a vyškrtavaniu „neplatiacich“ členov CZ.
- Model rieši odmeňovanie za administrovanie neobsadeného zboru, ktoré doteraz nebolo riešiteľné. Podľa nového modelu cirkevné zbory dostanú časť dotácie z ústredia podľa počtu svojich členov nezávisle od toho, či majú, alebo nemajú obsadenú kňazskú stanicu. Túto dotáciu môžu použiť na odmenu administrujúcemu farárovi.
- Model prirodzenou formou napomáha reštrukturalizácii zdola. Malé cirkevné zbory môžu rozhodnúť o svojom zlúčení (združení) a dotácie z ústredia im pomôžu s financovaním svojho farára. Doteraz, keďže požitky duchovných financoval prostredníctvom GBÚ štát, malý cirkevný zbor bez svojho farára bol vylúčený z tejto podpory.

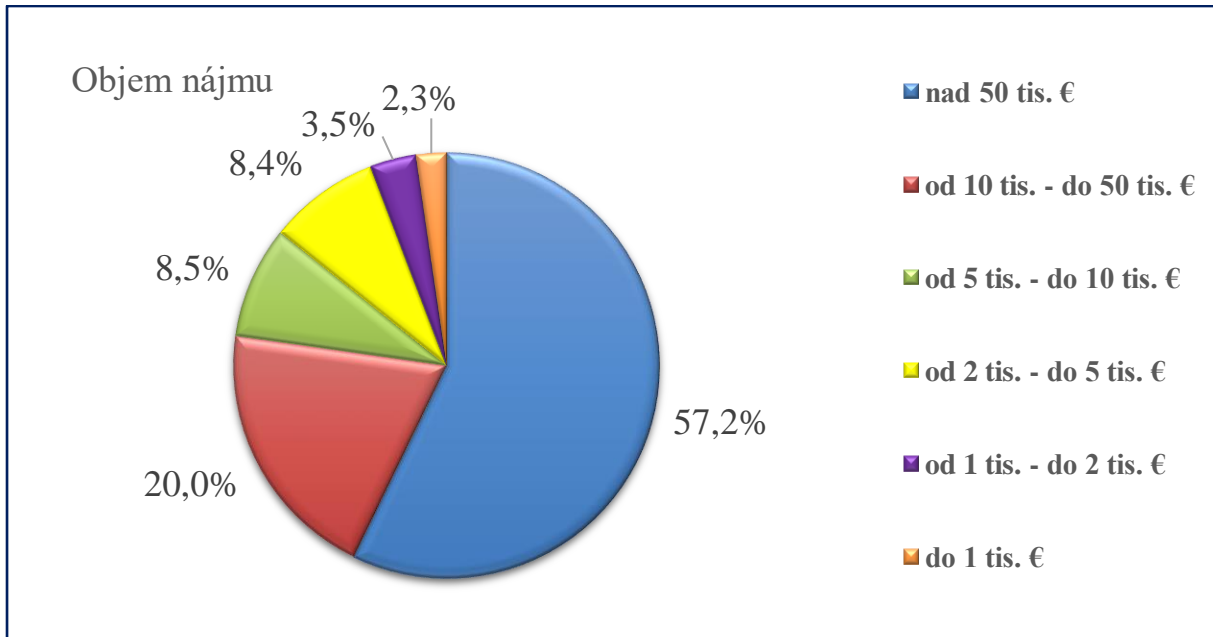
Solidarita v cirkvi

Odhliadnuc od zrušenia povinných odvodov cirkevných zborov na vyššie cirkevné organizačné jednotky, ktoré sa odvíjali od počtu členov cirkevného zboru, považujeme za prospešné a nutné podporovať v cirkvi určitú mieru solidarity. V podstate ide o dva typy solidárnych príspevkov: dobrovoľné a povinné.

1. **Dobrovoľné príspevky členov cirkevných zborov na celocirkevné účely.** Táto dobrovoľná aktivita má v našej cirkvi tradíciu, ktorú netreba rušiť, ale, naopak, podporovať. Ide o formu celocirkevných ofier na generálnou cirkvou schválený účel. Môže v ňom byť zahrnutá aj podpora konkrétneho cirkevného zboru pri výstavbe nového kostola alebo pri oprave prírodnými katastrofami poškodeného kostola. Treba však zdôrazniť, že tu by nemalo ísť o žiadne odvody cirkevných zborov – ako sa to niekedy nesprávne interpretuje, ale aj realizuje. Ide o ofery (alebo zbierky) členov cirkvi, ktoré cirkevný zbor „iba“ pomôže vyzbierať a celý výnos takejto ofery (zbierky) zašle na príslušný účet generálnej cirkvi. Celocirkevná ofera by preto nemala nahrádzať bežnú oferu pre svoj cirkevný zbor, s ktorou cirkevný zbor počíta ako so zdrojom svojho príjmu.
2. **„Vynútená“ solidarita majetnejších cirkevných zborov so zborními chudobnejšími.** Myšlienka takejto formy solidarity je inšpirovaná faktom, že relatívne malá časť cirkevných zborov zdedila v reštitúciách značné majetky po svojich, predovšetkým nemeckých predkoch, odsunutých po 2. svetovej vojne z územia Slovenska. Výsledky analýzy finančných výkazov za rok 2015 sú znázornené na obrázkoch č. 8 a 9. Deväť cirkevných zborov sa na celkovom príjme z nájmu, ktorý získali sumárne vo všetkých 323 cirkevných zboroch, podieľalo 57 %-ným podielom. Všetky dohody či nariadenia o spoločnom obhospodarovaní časti finančných prostriedkov však budú odsúdené na neúspech, ak sa vopred nedohodnú jasné pravidlá, ktoré musia byť rešpektované. A jedným z vážnych problémov je vymožitelnosť „povinných“ príspevkov do fondu. Z analýzy za rok 2015 sa dali jasne identifikovať potenciálne riziká. Vykázaný príjem z nájmu bol 1 877-tisíc €, niektoré cirkevné zbory avšak evidentne nevykazujú nájom tam, kde to štatistický výkaz predpokladá, alebo majú podľa vzoru Reformaty zriadené vlastné alebo možno aj cudzie správčovské spoločnosti, ktoré hospodária s nehnuteľnosťami mimo účtovníctva cirkevného zboru. Odhliadnuc od rizika (verím že nechcených) daňových únikov, je to aj otázka morálky. V každom prípade však treba pri tvorbe štatútu dopredu myslieť na to, aby sa nájom neskrýval ani za investície nájomcu do opravy nehnuteľnosti, ani do rôznych iných vzájomných zápočtov a výmenných obchodov.

Obr. č. 8: Rozdelenie cirkevných zborov podľa výšky príjmu za nájom

Obr. č. 9: Príjmy cirkevných zborov z prenájmu nehnuteľností

Je na škodu veci, že cirkvi nevyužili svoj morálny kredit, ktorý po 89-tom roku v spoločnosti mali, a otázku svojho financovania v rokovaní so štátom nedotiahli do praktickej podoby. Bola prijatá iba deklarácia, že „Slovenská republika a registrované cirkvi a náboženské spoločnosti uzavriú osobitnú dohodu o finančnom zabezpečení registrovaných cirkví a náboženských spoločností“.⁴⁸

V súčasnosti diskutovaná téma o odluke financovania cirkví od štátu a pripravovaná zmena vo finančnom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností štátom je nielen v záujme štátu, ale dáva šancu aj pre samotné cirkvi, aby si lepšie nastavili model svojho financovania a to tak, aby zodpovedal nielen historickej zvyklosti a tradíciám, ale aj súčasným a budúcim potrebám cirkví a podmienkam, v ktorých dnes pracujú.

Zmeny v rokovacom poriadku

Veľkým nešťastím našej cirkví je sklon k neplodným rokovaniam na presbyterstvách a konventoch (synode). Zasadnutia generálneho presbyterstva či synody sa stavajú arénou boja o presadenie svojich „jediných správnych“ predstáv, či pódium na predvedenie svojho rečníckeho umenia. Namiesto bratsko-sesterskej diskusie k problémom cirkevného života sú naše rokovania plné invectív, osočovaní, obviňovaní na základe neoverených informácií, neustáleho sa vracania do minulosti (kto čo kedy povedal) a diskusií k zástupným témam, ktoré nášmu duchovnému životuneprospievajú, či dokonca mu škodia.

Treba dôkladne zreformovať aj náš rokovací poriadok, aby každé zasadnutie generálneho presbyterstva, generálneho konventu či synody naozaj posunulo našu cirkev dopredu. Aby všetci, ktorým bola do rúk zverená správa vecí cirkevných, mohli v podvečer svojho končiaceho volebného obdobia povedať: „Dobrý boj som dobojoval, beh dokončil, vieru zachoval.“⁴⁹

⁴⁸Zákon 250/2002 Z. z. Zmluva medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami, čl. 20.

⁴⁹Druhý list apoštola Pavla Timoteovi, 4. kapitola, verš 7.

Aj keď súčasné cirkevné predpisy⁵⁰ sa v mnohom snažia pozitívne regulovať priebeh zasadnutí, často sa nedodržia, lebo to vyhovuje raz jednej, inokedy druhej strane.

Na rokovania grémií sa nesmú dostávať nepripravené veci a o uzneseniach „vystrelených“ z pléna sa nesmie hlasovať. Opačný prístup totiž obvykle namiesto toho, aby sa problém vyriešil, spôsobí pravý opak a situáciu ešte viac skomplikuje. Rokovací poriadok by mal byť preto jasnejší a čokoľvek, čo sa prijme v rozpore s rokovacím poriadkom, by malo byť vyhlásené za neplatné. Toto by malo platiť pre orgány cirkevného zboru, seniorátu (superintendencie) ale najmä pre orgány generálnej cirkvi a pre synodu.

Po druhé: musí sa zabrániť zneužívaniu inštitútu schvaľovania programu rokovania na vyradenie „nepohodlných“ bodov rokovania z programu. Orgán musí zaujať stanovisko k predloženému problému, ak je o to príslušnou kompetentnou osobou požiadaný.

Po tretie: materiál predložený na rokovanie oprávnenou osobou, ktorá nie je členom príslušného grémia, sa prerokováva v príslušnom grémiu výlučne za jej účasti. Stiahnuť bod z rokovania by mala mať právo výlučne osoba, ktorá ho na rokovanie predložila.

A po štvrté: treba spružniť proces rozhodovania o odvolaní sa kompetentných osôb k prijatým uzneseniam, aby sa umelo neblokoval chod cirkvi.

Do praktického života treba uviesť už aj v súčasnosti platné ustanovenia o obsahu zápisnice. Zápisnice nemajú byť opisom hádok na zasadnutí, ale faktografiou zahrňujúcou predovšetkým návrhy uznesení a výsledkov hlasovaní o nich.

Do systému zasadnutí by sa mala vnieť určitá pravidelnosť. Pokiaľ ide o generálne presbyterstvo, ktoré je podľa nového systému štatutárnym orgánom cirkvi, jeho zasadania by sa mali konať pravidelne, a to raz za mesiac, aby tento orgán bol pripravený operatívnejšie ako doteraz zasiahnuť, keď to záujem cirkvi bude vyžadovať. Aj táto vyššia frekvencia zasadnutí spolu s ostatnými opatreniami v rokovacom poriadku predurčuje, aby rokovania boli pružnejšie, závery z nich kvalitnejšie a aby sarýchlejšie uvádzali do života.

Zachovávanie prísnejších formálnych postupov v rokovaní nie je v rozpore so slobodným výkonom mandátu funkcie, do ktorej bol člen príslušného grémia ustanovený, ale, naopak, k jeho plnšiemu naplneniu.

Zvolanie zasadnutia orgánu

Zasadnutie príslušného orgánu (najmä generálneho presbyterstva, generálneho konventu, ale aj synody či ostatných orgánov cirkvi) zvoláva člen orgánu určený na to ústavou, a to písomnou pozvánkou najneskôr 14 dní pred konaním. Prílohou pozvánky musia byť písomné materiály, ktoré majú byť prerokované podľa navrhnutého programu. Z pozvánky musí byť jasné, kedy a kde sa rokovanie bude konať, na ktorú hodinu je plánovaný jeho začiatok a kedy najneskôr sa rokovanie ukončí. Pozvánky sa zasielajú všetkým členom orgánu a na vedomie aj ďalším členom, ktorí majú na zasadnutí v zmysle ústavy právo poradného hlasu. Materiály sa doručujú na adresy, ktoré sú vedené na GBÚ ako adresy na doručovanie, prípadne sa v uvedenom termíne sprístupnia oprávneným členom elektronickou formou na portáli našej cirkvi.

Program rokovania predstavenstva zostavuje predsedajúci. Obligatórnymi bodmi rokovania sú:

- otvorenie a úvodná modlitba,
- oboznámenie s organizačnými pokynmi a schválenie programu rokovania,
- schválenie zápisnice z ostatného zasadnutia,
- informácia o plnení uznesení z ostatného zasadnutia,
- jednotlivé body riadneho programu,
- záver a záverečná modlitba.

Predsedajúci je povinný do návrhového programu zaradiť každý bod, o prerokovanie ktorého včas⁵¹ požiadal ktorýkoľvek člen príslušného orgánu alebo ktorákoľvek ďalšia osoba definovaná

⁵⁰ CZ č. 15/1999 o rokovacom poriadku a Pokyn GP pre prípravu materiálov predkladaných na rokovanie GP.

⁵¹ 21 dní pred plánovaným zasadnutím.

ústavou ECAV alebo v súlade s ústavou schválenými cirkevnými štatútmi, a to aj v prípade, že by táto osoba nebola riadnym členom tohto orgánu⁵² (ďalej len oprávnení predkladatelia).

O požiadavke iného ako oprávneného predkladateľa, aby bol do programu rokovania zaradený konkrétny bod rokovania, je riaditeľ GBÚ povinný informovať všetkých členov orgánu. Takejto požiadavke je predsedajúci povinný vyhovieť a požadovaný bod zaradiť do návrhu riadneho programu, ak si túto požiadavku osvojí aspoň jeden člen orgánu.

Žiadny zo zaradených bodov riadneho programu bez súhlasu predkladateľa nemožno z programu stiahnuť.

Rozšíriť riadny program je možné priamo na zasadnutí príslušného grémia, ak sa zasadnutia zúčastňujú všetci členovia orgánu a všetci súhlasia so zaradením nového bodu do riadneho programu rokovania.

Svoju neúčast' na zasadnutí je povinný príslušný člen oznámiť (telefonicky, e-mailom a podobne) riaditeľovi GBÚ najneskôr 24 hodín pred plánovaným termínom zasadnutia.

Všetku administratívnu prácu spojenú so zvolaním a s prípravou zasadnutia vykonáva na základe pokynu predsedajúceho riaditeľ GBÚ a jeho aparát.

Zasadnutie orgánu môže zvolať aj ktorýkoľvek ďalší člen orgánu, revízna komisia alebo riaditeľ GBÚ, ak predsedajúci do 15 dní na požiadavku zvolať zasadnutie nereaguje a záujmy cirkvi to vyžadujú. Platí pri tom ten istý postup, ako je uvedený v prípade, že zasadnutie orgánu zvoláva predsedajúci.

Príprava materiálov na rokovanie

Požiadavku na zaradenie bodu do riadneho programu rokovania uplatní oprávnený predkladateľ cestou GBÚ. Súčasťou požiadavky musí byť spracovaný písomný materiál, ktorý obsahuje ďalej popísané náležitosti. Bez predloženého písomného materiálu je požiadavka na zaradenie bodu do rokovania príslušného orgánu irelevantná. Materiál sa predkladá v písomnej alebo po dohode v elektronickej podobe.

Riaditeľ GBÚ materiál prekontroluje po formálnej stránke, a pokiaľ spĺňa všetky náležitosti uvedené v tomto predpise, zaradiť ho do zoznamu materiálov pripravovaných na najbližšie rokovanie. Ak je potrebné, materiál doplní, prípadne vyzve predkladateľa, aby tak urobil.

Predkladaný materiál musí obsahovať návrh uznesenia a nasledujúce informácie:

- dátum zasadnutia⁵³,
- bod (poradové číslo) riadneho programu⁵⁴,
- meno predkladateľa,
- kompetenčné vymedzenie orgánu⁵⁵,
- názov materiálu,
- návrh uznesenia, ktoré má predstavenstvo spoločnosti prijať,
- dôvodová správa (komentár),
- meno spracovateľa materiálu,
- dátum a miesto spracovania materiálu,
- pripojené stanovisko ďalších dotknutých orgánov cirkvi alebo iných štátnych úradov, ak to z povahy materiálu vyplýva,
- samotný dokument, ktorého znenie má byť schvaľované, posudzované alebo ináč hodnotené.

Predkladaný materiál by malsplňat' aj formálne náležitosti. Ak sa jedná o viacstránkový materiál, každá strana má byť označená poradovým číslom. Každá tabuľka má byť označená poradovým číslom a názvom tabuľky; pri rozsiahlejších tabuľkách je vhodné označiť poradovým číslom aj každý stĺpec a každý riadok tabuľky. Materiál má byť spracovaný gramaticky správne a úhladne. Návrhy uznesení je potrebné formulovať jasne a stručne. V prípade uznesení, ktorým sa ukladá niekomu nejaká povinnosť, musí byť uvedený termín, dokiaľ sa má uvedená povinnosť splniť.

⁵² Myslí sa tu napríklad na predsedu revíznej komisie, predsedu generálneho súdu, predsedu synody, riaditeľov účelových zariadení, predsedov správnych rád fondov a podobne.

⁵³ Doplní riaditeľ GBÚ na základe pokynu predsedajúceho.

⁵⁴ Doplní riaditeľ GBÚ na základe pokynu predsedajúceho.

⁵⁵ Odvolanie sa na príslušné ustanovenie ústavy, cirkevného zákona, štatútu alebo iného vnútorného predpisu cirkvi alebo na uznesenie príslušného orgánu cirkvi, v zmysle ktorého je o príslušnom bode kompetentné rokovať toto grémium.

Predseda júci grémia (alebo ten kto zasadnutie zvoláva) najneskôr 14 kalendárnych dní pred plánovaným zasadnutím materiály zaradí do návrhu riadneho programu rokovania.⁵⁶

Priebeh rokovaniagrémia

Rokovanie vedie predsedajúci, prípadne z jeho poverenia ďalší člen orgánu.

Po otvorení zasadnutia a po úvodnej modlitbe predsedajúci konštatuje uznášaniaschopnosť grémia a oboznámi prítomných s organizačnými pokynmi, navrhovanými prestávkami na obed a podobne. Ak je potrebné, spresní informácie zaslané v pozvánke.

Predseda júci určí zapisovateľa, ktorý bude vyhotovovať zápisnicu zo zasadnutia; v prípade, že zapisovateľom nie je člen orgánu, poučí ho o charaktere zasadnutia (verejné alebo neverejné) a o povinnosti zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvie pri výkone práce zapisovateľa. Zároveň menuje overovateľov zápisnice.⁵⁷

Okrem členov príslušného orgánu sa na zasadnutí orgánu zúčastňujespracovateľ materiálu alebo iná osoba prizvaná predkladateľom materiálu, a to počas uvedenia materiálu a diskusie k nemu.⁵⁸

Z rokovania sa vyhovuje zvukový záznam, ktorý slúži zapisovateľovi na vyhotovenie zápisnice. Záznam sa nesmie kopírovať; vypočuť si ho smú v sídle GBU len zapisovateľ, overovatelia zápisnice, členovia príslušného orgánu a osoby prítomné na zasadnutí orgánu. Po schválení zápisnice je záznam zmazaný. Za zmazanie zápisnice zodpovedá zapisovateľ.

Každý bod rokovania otvorí predsedajúci a po ňom nasleduje úvodné slovo prekladateľa alebo ním prizvaného spracovateľa materiálu. Nie je potrebné, aby v úvodnom vystúpení boli opakované všetky fakty, ktoré sú uvedené v predloženej materiály. Po uvedení problematiky nasleduje diskusia k predloženému materiálu a úvodnému vystúpeniu.

Členovia orgánu sa postupne hlásia o slovo, kladú predkladateľovi, prípadne spracovateľovi, otázky, a formulujú vlastné stanoviská. Predkladateľ má právo prednostnej reakcie po každom vstupe diskutujúceho. Po členoch orgánu majú právo položiť svoje otázky alebo vysloviť svoj názor aj ďalšie oprávnené osoby, prítomné na zasadnutí. V prípade, že sa vyčerpá obsah otázok alebo sa otázky a stanoviská už opakujú, predsedajúci ukončí diskusiu. Prizvanému spracovateľovi poďakuje za účasť na rokovaní.

Po ukončení diskusie mákaždý člen predstavenstva právo vysloviť svoje záverečné stanovisko k navrhnutému uzneseniu, pričom môže predložený návrh uznesenia pozmeniť alebo navrhnúť nové – iné uznesenie. Pred samotným hlasovaním dostane ešte záverečné slovo predkladateľ. Predkladateľ vo svojom vystúpení zhodnotí diskusiu a predložené návrhy zmien uznesení. Má právo svoj návrh uznesenia stiahnuť alebo ho korigovať.

Hlasovanie o uznesení riadi predsedajúci tak, že vychádza z návrhu predkladateľa, pričom najprv sa hlasuje o vznesených pozmeňovacích návrhoch k uvedenému návrhu a potom o celkovom návrhu uznesenia. O ostatných (iných) návrhoch uznesení dá hlasovať len vtedy, ak nie sú v rozpore s už prijatým uznesením. Návrh uznesenia je prijatý, ak za jeho prijatiehlasovala nadpolovičná väčšina prítomných riadnych členov orgánu; v prípade rovnosti hlasov má predsedajúci 2 hlasy. Člen neprítomný na hlasovaní sa nezapočítava do celkového kvóra.

Ktorýkoľvek člen predstavenstva má právo požiadať uviesť do zápisnice, ako hlasoval.Každý člen grémia má právo zaprotokolovať bez ďalšej diskusie do zápisnice svoj odlišný názor na prerokúvanú záležitosť, svoj nesúhlas s prijatým uznesením a prípadne svoje zdôvodnenie. Táto požiadavka však nemôže byť vznášaná dodatočne po uzavretí rokovania k danému bodu.

Predseda júci preruší zasadnutie na časopotrebný na občerstvenie (obed), prípadne vtedy, ak si to odhlasuje väčšina prítomných členov grémia.

⁵⁶Návrh programu rokovania sa stáva definitívnym jeho schválením na začiatku rokovania.

⁵⁷ Overovatelia zápisnice by sa mali striedať podľa určitého kľúča alebo ich treba určiť losovaním, aby sa predišlo akýmkoľvek podozreniam z úmyselného zhotovenie neobjektívnej zápisnice.

⁵⁸ Po skončení diskusie a zodpovedaní prípadných otázok prizvaná osoba musí opustiť rokovaciu miestnosť a ďalšie rokovanie pokračuje bez jej prítomnosti.

V prípade, že do určeného termínu sa neprerokujú všetky schválené body programu, predsedajúci preruší rokovanie a zvolá ďalšie pokračovanie zasadnutia. Miesto, termín a čas pokračovania zasadnutia sa uvedie do zápisnice, nové pozvánky sa však nezasielajú.

Predsedajúci je oprávnený zvoliť ďalšie zasadnutie orgánu nezávisle od toho, či predchádzajúce zasadnutie bolo alebo nebolo riadne ukončené a či jeho program bol alebo nebol vyčerpaný.

Vyhotovenie zápisnice

Orgány ECAV sú kolektívne orgány a vyhotovenie zápisnice zo zasadnutia orgánu je povinné.

Medzi neopomenuteľné náležitosti zápisnice patrí uvedenie:

- kto, kedy a ako zasadnutie zvolal,
- kedy a kde sa zasadnutie konalo,
- kto zasadnutie viedol,
- kto sa na rokovaní zúčastnil,
- kto, kedy a kde zápisnicu vyhotovil a
- kto zápisnicu overil.

Ku každému prerokúvanému bodu musí byť v zápisnici uvedený text prijatého uznesenia a výsledok hlasovania.

Pokiaľ ktorýkoľvek člen grémia na zasadnutí požiadal uviesť do zápisnice ako hlasoval, zapisovateľ túto skutočnosť v zápisnici zachytí.

Súčasťou zápisnice je podpísaná prezenčná listina.

Všetky písomné materiály predložené na prerokovanie predstavenstva tvoria prílohu zápisnice.

Koncept zápisnice je zapisovateľ povinný vyhotoviť do 10 kalendárnych dní a do ďalších 7 kalendárnych dní prekonzultovať jej znenie s overovateľmi a s predsedajúcim. Takto vyhotovenú zápisnicu podpisujú zapisovateľ, overovatelia a predsedajúci, čím sa zápisnica a uznesenia v nej stávajú platnými. Do 17 dní od konania zasadnutia musí byť podpísaná zápisnica rozposlaná e-mailovou poštou všetkým členom orgánu prítomnýmna zasadnutí.

Prílohy zápisnice (prerokované materiály) sa znovu nezasielajú.

Zoznam uznesení z platnej zápisnice riaditeľ GBÚ zverejňuje do 17 dní od konania zasadnutia na internetovej stránke cirkvi. Pokiaľ nejde o neverejné zasadnutie, zverejňuje sa na webovej stránke cirkvi celá zápisnica aj s prílohami, ktoré tvoria jej súčasť.

Proti prijatým uzneseniam môže do 5 dní od ich zverejnenia vzniesť odvolanie ktorýkoľvek riadny člen orgánu, ktorý uznesenie prijal. Riaditeľ GBÚ po piatich dňoch u tých uznesení, proti ktorým nebolo vznesené odvolanie, vyznačí nadobudnutie ich účinnosti. O odvolaní rozhoduje ten istý orgán na svojom nasledujúcom zasadnutí. Uznesenie nadobudne účinnosť, ak zaň hlasovala viac ako polovica všetkých členov príslušného orgánu. Právo dvoch hlasov sa u predsedajúceho neuplatňuje.

Zápisnica sa definitívne schvaľuje na najbližšom zasadnutí orgánu po tom, ako uplynul stanovenýčas, počas ktorého mohli oprávnené osoby podať proti prijatým uzneseniam odvolanie.

V ďalšej zápisnici sa uvedie opätovné hlasovanie o tých uzneseniach z predchádzajúceho zasadnutia, proti ktorým bolo včas a riadne podané odvolanie.

Koncepty zápisnice a pripomienky oprávnených osôb ku konceptu zápisnice sa po schválení zápisnice skartujú a zvukový záznam zo zasadnutia sa vymaže. Za skartáciu a výmaz zodpovedá zapisovateľ.

Za odovzdanie zápisníc do cirkevného archívu zodpovedá riaditeľ GBÚ, za ich archivovanie zodpovedá vedúci ústredného archívu.

Zápisnice určené na archivovanie musia byť opatrené originálnymi podpismi. Neoddeliteľnou prílohou zápisnice je prezenčná listina zo zasadnutia a všetky materiály, ktoré na zasadnutie boli predložené. Originál zápisnice s prílohami musí byť zviazaný a nesmie obsahovať voľné listy. (Archivovaná zápisnica s prílohami musí byť napríklad previazaná špagátikom ktorého konce budú prelepené etiketou, opečiatkované pečiatkou spoločnosti a podpísané riaditeľom GBÚ). V archívnom poriadku treba definovať, kto, kedy a za akých podmienok je oprávnený nahliadať do archivovaných zápisníc a akým spôsobom sa z nich vyhotovujú kópie alebo výpisy.

Volebná reforma

Význam priamych volieb

Na ostatných voľbách generálneho biskupa v roku 2012 sa zúčastnilo 21 772 členov ECAV na Slovensku; generálneho dozorcú volilo 21 795 členov. Aj keď berieme do úvahy, že medzi členmi ECAV sú aj deti a mládež, ktorá nemá právo voliť, volebná účasť je zarážajúco nízka. K 31. 12. 2011 mala naša cirkev 227 440 registrovaných, a teda tých, ktorí mali záujem podieľať sa na spolurozhodnutí o obsadení postu generálneho biskupa a generálneho dozorcú bolo iba 9,5%. Ak berieme do úvahy, že pri sčítaní obyvateľstva sa v roku 2011 k evanjelickej cirkvi a. v. prihlásilo 316 250 obyvateľov našej krajiny, potom 6,8 %-tná účasť na voľbách generálneho predsedníctva núti nás k zamysleniu, či „všeobecné a priame“ voľby zavedené do ústavy po roku 1993 naplnili očakávania. Záver je skôr opačný – žiadne „prebudenie sa“ más veriacich sa nekonalo. Emócie, ktoré prežívame vo vedení a medzi duchovnými našej cirkvi, veriaci ľud s nami nezdieľa. Veriaci človek sa identifikuje so svojou cirkvou hlavne vtedy, ak jej mediálny obraz je pozitívny, ale hlavný duchovný pokrm dostáva na úrovni cirkevného zboru od svojho domáceho farára. Priame voľby majú teda význam tam, kde veriaci poznajú svojho kazateľa a poznajú sa aj navzájom, aby si vyvolili svojho zborového dozorcú. Kandidátov do vyšších funkcií nepoznajú a ani poznať nemôžu, najmä ak mediálne sa prezentujú najmä biskupi vo funkcii. To vytvára nerovnaké východiskové pozície pre kandidátov, a zároveň je tu veľké riziko priameho ovplyvnenia voličov - či už z kazateľnice, alebo aj zo „súkromných“ rozhovorov so „svojím“ farárom.

Priame voľby farára majú význam na úrovni cirkevných zborov a túto stáročnú prax treba zachovať a podporovať. Zborový (volebný) konvent je orgán, ktorý túto úlohu zvládne.

Čo však by bolo treba zaviesť do ústavy, a najmä do cirkevnej praxe, je povinnosť zborového presbyterstva viesť zoznam voličov. V minulosti to tak aj fungovalo a voličské zoznamy boli dopredu pripravené a vyvesené v predstihu, aby sa každý mohol domáhať nápravy, ak by náhodou z voličského zoznamu neoprávnene vypadol. Táto povinnosť po zavedení elektronického informačného systému by nemala robiť problémy. Prehodnotiť však treba, kto má byť do zoznamu voličov zaradený a kto nie. Doteraz platí jediné kritérium na priznanie „aktívneho“ volebného práva⁵⁹: „*aktívne volebné právo na zborovom konvente má člen cirkevného zboru, ktorý dovŕšil 18. rok veku.*“ Toto treba trochu upraviť:

- Ak sa pod aktívnym volebným právom myslí právo voliť, potom by malo význam toto právo rozšíriť aj na mladšie ročníky. Jedinou vek obmedzujúcou podmienkou by bola konfirmácia a zloženie konfirmačného sľubu. Účasť pokonfirmačnej mládeže na voľbe zborového farára a zborového dozorcú zvýši povedomie ich spolupatričnosti k cirkevnému zboru. Vo svetskom práve sa hranica veku znižuje pri trestnej zodpovednosti, pri oprávnení získať vodičský preukaz a podobne, a voľba cirkevných predstaviteľov rozhodne nie je tá oblasť, kde by sme mali rigorózne trvať na veku 18 rokov.
- Naopak, zo zoznamov treba vylúčiť tých „členov“ cirkevného zboru, ktorí nemajú napríklad 5 rokov dozadu vyrovnaný cirkevný príspevok. Vylúčenie takýchto „členov“ cirkevného zboru z účasti na voľbách zníži riziko manipulácie s výsledkami volieb, na čo sa občas poukazuje najmä vo väčších mestách s lukratívnym majetkom.

Obe opatrenia sa dajú jednoducho realizovať zostavením a zverejnením voličských zoznamov.

Voľba prvého medzi rovnými

Niektoré vyjadrenia našich cirkevných predpisov ako napríklad „*Všetci členovia Evanjelickej cirkvi bez rozdielu rasy, pohlavia, jazyka, sociálneho či spoločenského postavenia majú rovnaké práva*“⁶⁰ alebo „*v Evanjelickej cirkvi majú jej duchovní a laickí členovia rovnaké postavenie*“⁶¹, zvyrazňujú rovnosť pred (cirkevným) zákonom. Je to však urobené nie najšťastnejším spôsobom. Medzi

⁵⁹Cirkevný zákon č. 11/1994 o cirkevných predstaviteľoch, ich voľbách a o charakteristike niektorých funkcií, §15, ods. (2).

⁶⁰ Ústava ECAV na Slovensku, čl. 8, ods. (1), 1993.

⁶¹Cirkevný zákon č. 11/1994 o cirkevných predstaviteľoch, ich voľbách a o charakteristike niektorých funkcií, §2, ods. (1).

duchovným stavom a laickým stavom je a bude v cirkvi podstatný rozdiel, ktorý by sme nemali prekryvať takými či obdobnými vyhláseniami. Premieta sa to potom „násilne“ do tzv. princípu parity alebo aj do princípu reciprocitu a to aj tam, kde to vôbec nie je potrebné. Pripomeniem len jednu zásadu, ktorú v ECAV rešpektujeme alebo aspoň by sme mali rešpektovať, a síce, že „bez riadneho ustanovenia nik nemôže v cirkvi verejne učiť, kázať alebo prisluhovať sviatosti“.⁶² Ak sa tým riadnym ustanovením myslí ordinácia, potom rozdiel medzi duchovným a laickým stavom je zrejмый. Preto aj voľby duchovných predstaviteľov a voľby svetských predstaviteľov cirkvi sa môžu líšiť, a bude to len na prospech samotnej veci.

Senior (ale aj biskup) je prvý medzi rovnými. Ak je to tak, potom je prirodzené, že aj proces ustanovovania toho prvého (teda voľby) má prebiehať odlišným spôsobom, ako to predpisujú dnes platné cirkevné zákony. Nie je nevyhnutné, aby neordinovaní zasahovali do volieb seniora či biskupa, ak tento má byť prvý medzi rovnými. Seniora by si mali zvoliť farári spomedzi seba, aby ich ako ich duchovný vodca viedol, a rovnako by si aj (generálneho) biskupa zvolili spomedzi tých, ktorí vyhovujú kritériám kladeným na (generálneho) biskupa. Pri zmene kompetencií seniora (zodpovedá spolu s ostatnými duchovnými za duchovný stav v senioráte) je to prirodzené. Rovnako (generálny) biskup, oslobodený od starosti o hmotné statky cirkvi, zodpovedá so Zborom biskupov za duchovný stav cirkvi. Preto aj voľba prvého medzi rovnými by sa mala udiať v takomto grémiu. Ved' 346 členný zbor našich duchovných je

- dostatočne veľký a reprezentatívny, aby si vedel vybrať svojho a nášho predstaviteľa s najlepšimi predpokladmi na výkon funkcie (generálneho) biskupa,
- dostatočne malý, aby každý vedel o každom skoro všetko, teda nielen to čo si od neho prečíta v Evanjelickom posle, alebo čo si od neho vypočuje z kazateľnice pri televíznom prenose, ale aj to čo si myslí, ako uvažuje, ako sa - obrazne povedané – správa, „keď kamery zhasnú“.

Funkčné obdobia

„Cirkevní predstavitelia s výnimkou zborových farárov sa volia na 6 rokov. Zboroví farári sa volia na 10 rokov.“⁶³ „Funkcie, do ktorých boli zvolení, s výnimkou funkcií v cirkevnom zbore, môžu zastávať len 2 po sebe nasledujúce funkčné obdobia. Znovu kandidovať môžu až po uplynutí najmenej jedného celého funkčného obdobia.“⁶⁴ Treba zvážiť klady a zápory v našej cirkvi ustanoveného 6-ročného funkčného obdobia. Rovnaké pravidlo pre všetkých predstaviteľov nezávisle od toho, na akom poste pracujú, je zbytočne zväzujúce.

Ak sa v cirkevných predpisoch jasne stanoví proces odvolania, nie je potrebné, aby zborový farár bol opakovane volený každých 10 rokov. Vytvára to zbytočné napätia v cirkevnom zbore. Právomoci disciplinárnych orgánov by sa mali v tomto prípade oveľa pružnejšie uplatňovať a disciplinárnym trestom zákazu výkonu kňazskej a diakonskej služby na doterajšom pôsobisku riešiť premiestnenie duchovného skôr, než sa celý cirkevný zbor rozháda. Nie je dôvod obmedzovať 6-ročné funkčné obdobie na dve obdobia idúce po sebe pre výkon funkcie predstaviteľa vtedy, keď tento predstaviteľ dobre zastáva svoju funkciu.

Zvážiť treba aj funkčné obdobia najvyšších predstaviteľov cirkvi. (Generálny) biskup, ako aj generálny dozorca by radšej mali byť volení na jedno dlhšie funkčné obdobie (alebo doživotne) ako na dve obdobia. V prvom období sa totiž logicky pozerá na to, aby bol znovu zvolený aj druhýkrát, a tak z požadovanej pozície vodcu ho dostávame do pozície vedeného. V druhom období sa to všetko akoby kompenzuje s vedomím, že už aj tak nemôže byť zvolený na tretie obdobie. Lepšie by bolo posunúť vekovú hranicu na voľbu napríklad na 50 rokov a voľbu vykonať doživotne (teda do 65. roku života). Vždy však musí byť k dispozícii nielen teoreticky, ale aj prakticky realizovateľný inštitút odvolania. Dôležitejšie však ako dĺžka funkčného obdobia je zavedenie pevného volebného obdobia.

⁶² Augsburské vyznanie. XIV. článok O cirkevnej správe (1530).

⁶³ Ústava ECAV na Slovensku, čl.40, ods. (3), 1993.

⁶⁴ Ústava ECAV na Slovensku, čl.40, ods. (2), 1993.

Volebné obdobia

V našej cirkvi volebné obdobie prakticky neexistuje. Ľudia sú v doplňujúcich voľbách vždy „dovoľovaní“ na 6-ročné funkčné obdobie. Najmä na generálnej úrovni to nepovažujem za ideálne. Zástancovia tejto praxe argumentujú kontinuitou. Žiaľ, ale jediná kontinuita, ktorá sa prenáša z roka na rok, je kontinuita hádok a delenia sa na tábory. Novozvolení členovia grémií sú vtáňovaní do existujúcej praxe, respektíve sú už dopredu volení s tým, že sa „vie“, na ktorej strane budú. Túto prax treba raz a navždy zavrhnúť.

V niektorých - aj evanjelických - cirkvách majú zavedené volebné obdobia. V praxi by to fungovalo tak, že súčasne by bolo zvolené na celé volebné obdobie (napríklad na 5 alebo na 10 rokov) celé generálne presbyterstvo vrátane predsedníctva. Bude to pôsobiť na cirkev veľmi ozdravujúco, ak predstavitelia vyčerpaní hádkami, frustrovaní neúspechom a poviazaní všakovakými poprepájaniami, sa naraz nahradia novými predstaviteľmi, ktorí chcú vo svojom volebnom období ako nový tím realizovať svoj „volebný program“. Voľby by sa vykonali v jednom „supervolebnom“ roku s tým, že volebné obdobie by im začalo vplynúť od 1. januára nasledujúceho roku. Nebol by problém ani s odovzdávaním agendy, keďže účtovne rok uzatvorí k 31. 12. odchádzajúce presbyterstvo, a od 1. 1. už zodpovedá za hospodárenie, ale nielen za to, už nový štatutárny orgán – nové generálne presbyterstvo. Ak by niekto z uvedeného grémiavypadol, nahradí ho náhradník – ale len do konca platného volebného obdobia.

Kandidačné porady a udeľovanie súhlasu k voľbe

Na jednej strane sa najmä pred rímskokatolíckmi chvastáme „úžasnou“ demokraciou, kde si veriaci ľud vyberá svojho kňaza, dokonca aj toho na najvyššom poste, a na druhej strane určitá úzka skupina osôb (tzv. kandidačná porada) určí, koho si ľud môže a koho nemôže voľiť. Voľby prebiehajú aj vtedy, ak je kandidačnou poradou určený len jeden kandidát. Kandidačné porady s tou kompetenciou, ako ju majú teraz, treba raz a navždy zavrhnúť. Riziko zneužitia je totiž priveľké. Pocit „doživotnej“ krivdy má raz jedna raz druhá strana.

Pred hlasovaním o tzv. dôvodnej námietke ktoréhokolvek člena kandidačnej porady, voči ktorej sa kandidát nemôže ohradiť, lebo tam nie je, o ktorej sa dokonca ani nediskutuje, a voči ktorej sa nemožno účinne brániť ani na cirkevnom súde, treba uprednostniť sprísnenie kritérií, kto môže a kto nemôže zastávať pozíciu seniorálneho dozorcú, seniora (superintendentu), generálneho dozorcú a (generálneho) biskupa. Tzv. kandidačná porada by len kontrolovala, či kandidát na príslušnú funkciu spĺňa všetky predpoklady, ako ich (budúca) Ústava ECAV ustanoví.

Medzi tzv. predpoklady pre výkon funkcie (generálneho) biskupa by napríklad mohli patriť:

- ukončený 3. stupeň vysokoškolského vzdelania,
- medzinárodne uznaný certifikát z nemčiny a angličtiny,
- minimálne 5-ročná prax vo funkcii seniora (superintendentu),
- čistý register trestov (odpis z registra trestov),
- evanjelický a. v. pôvod (evanjelický krst, konfirmácia, nepretržité členstvo v ECAV od krstu).

Takýmto spôsobom by sme mali zaručené, že do najvyšších funkcií sa dostanú tí najlepší.

Podobne treba zavrhnúť prax tzv. udeľovania súhlasu k voľbe seniora. Ak voľby prebehnú na zasadnutí seniorálnej pastorálnej konferencie (duchovnej rady seniorátu) a duchovní seniorátu si sami spomedzi seba zvolia seniora (superintendentu) ako prvého medzi rovnými, je zasahovanie do takto nastaveného procesu volieb z pozície generálneho predsedníctva kontraproduktívne.

Prehľad volených predstaviteľov cirkvi

V tabuľkách č. 8 až 10 je uvedený prehľad predstaviteľov cirkvi na jednotlivých úrovniach správy cirkvi, prehľad orgánov cirkvi na týchto úrovniach správy, zloženie orgánov a spôsob ich ustanovovania.

Predstaviteľ ECAV	Počet	Vznik	Zloženie	Volebný orgán
(Generálny) biskup	1	volení na 10 rokov		Duchovní ECAV (komora evanjelických duchovných)
Zbor biskupov	7	ex offo	(Generálny) biskup (1) Seniori (6)	
Generálny dozorca	1	volení na 10 rokov		Generálny konvent
Generálne presbyterstvo	9	ex offo	Generálny dozorca (1) (Generálny) biskup (1) Predsedovia ústavných výborov (6) Riaditeľ GBÚ (1)	
Predsedovia ústavných výborov	6	volení na 10 rokov	Profesijná klauzula	Generálny konvent
Členovia ústavných výborov	9	volení na 10 rokov	Na návrh predsedu ústavného výboru	Generálne presbyterstvo
Generálny konvent	27	ex offo	Generálne presbyterstvo (8) Seniorálne predsedníctva (12) Revízna komisia (7)	
Členovia revíznej komisie	6	volení na 10 rokov	jeden zvolený z každého seniorátu	Seniorálny konvent
Predseda revíznej komisie	1	menovaný na 10 rokov	jeden zo 6 zvolených členov	Generálny konvent
Riaditeľ ústredia	1	menovaný na dobu neurčitú	na návrh generálneho presbyterstva	Generálny konvent
Poslanci synody	46	volení na 10 rokov	volení dvaja na 10 000 členov seniorátu	Seniorálny konvent
Predseda synody	1	volení pre každú synodu	z členov synody	Synoda
Podpredseda synody	3	volení pre každú synodu	z členov synody	Synoda
Členovia GS	12	volení na 10 rokov	dvaja z každého seniorátu	Seniorálny konvent
Predseda a podpredseda GS	2	menovaný na 10 rokov	dvaja zo zvolených členov GS	Generálny konvent GS
Generálny žalobca a zástupca GŽ	2	volení na 10 rokov		Generálny konvent

Tab. č. 8: Predstavitelia generálnej cirkvi a jej orgány

Predstaviteľ seniorátu	Počet	Vznik	Zloženie	Volebný orgán
Senior	1	volený na 10 rokov		Zboroví farári (Seniorálna pastorálna konferencia)
Seniorálna pastorálna konferencia	1 + počet CZ	ex offo	Senior Zboroví farári seniorátu	
Seniorálny dozorca	1	volený na 10 rokov		Seniorálny konvent
Seniorálne presbyterstvo	2 + počet výborov podľa seniorálneho štatútu	ex offo	Seniorálny dozorca Senior Predsedovia seniorálnych výborov (podľa štatútu)	
Predsedovia seniorálnych výborov	podľa seniorálneho štatútu	volení na 10 rokov	Profesijná klauzula	Seniorálny konvent
Členovia seniorálnych výborov	podľa seniorálneho štatútu	volení na 10 rokov	Na návrh predsedu seniorálneho výboru	Generálne presbyterstvo
Seniorálny konvent	podľa seniorálneho štatútu a počtu cirkevných zborov	ex offo	Seniorálne presbyterstvo Zborové predsedníctva Revízna komisia seniorátu	
Členovia revíznej komisie seniorátu	podľa seniorálneho štatútu	volení na 10 rokov	jeden zvolený z každého seniorátu	Seniorálny konvent
Predseda revíznej komisie seniorátu	1	menovaný na 10 rokov	jeden zo zvolených členov	Seniorálny konvent
Členovia seniorálneho súdu	podľa seniorálneho štatútu	volení na 10 rokov	na návrh zborových presbyterstiev	Seniorálny konvent
Predseda a podpredseda seniorálneho súdu	2	menovaní na 10 rokov	dvaja zo zvolených členov GS	Seniorálny konvent
Seniorálny žalobca a zástupca SŽ	2	volení na 10 rokov		Seniorálny konvent

Tab. č. 9: Predstavitelia seniorátu (superintendencie) a jeho orgány

Predstaviteľ cirkevného zboru	Počet	Vznik	Zloženie	Volebný orgán
Zborový farár	1	volený na 10 rokov		Všetci členovia CZ, zapísaní v zozname voličov, prítomní na volebnom konvente
Zbor duchovných CZ	1 + počet CZ	ex offo	Zborový farár Námestní farári Kapláni Duchovní správcovia	
Zborový dozorca	1	volený na 10 rokov		Všetci členovia CZ, zapísaní v zozname voličov, prítomní na volebnom konvente
Zborové presbyterstvo	2 + počet výborov podľa štatútu CZ	ex offo	Zborový dozorca Zborový farár Predsedovia zborových výborov (podľa štatútu)	
Predsedovia zborových výborov	podľa štatútu CZ	volení na 10 rokov	Profesijná klauzula	Všetci členovia CZ, zapísaní v zozname voličov, prítomní na volebnom konvente
Členovia zborových výborov	podľa štatútu CZ	volení na 10 rokov	Na návrh predsedu zborového výboru	Zborové presbyterstvo
Zborový konvent	neobmedzene	ex offo	Zborové presbyterstvo, revízna komisia CZ a všetci confirmovaní členovia CZ, prítomní na zasadnutí	
Členovia revíznej komisie CZ	podľa štatútu CZ	volení na 10 rokov	profesijná klauzula	Všetci členovia CZ zapísaní v zozname voličov prítomní na volebnom konvente
Predseda Revíznej komisie CZ	1	menovaný na 10 rokov	jeden zo zvolených členov	"-"

Tab. č. 10: Predstavitelia cirkevného zboru a jeho orgány

Postavenie duchovného v ECAV

Už takmer 10 rokov v našej cirkvi najmä medzi duchovnými a právnikmi prebieha zanietená diskusia o tom, či má, alebo nemá cirkev uzatvárať s duchovnými pracovné zmluvy a či by postavenie duchovného v duchovenskej službe nemal upravovať iný predpis – cirkevný zákon o duchovenskej službe. V tomto spore zredukovanom na otázku „Pracovná zmluva - áno alebo nie?“ uniká pravá podstata problému.

Pod pôsobnosťou Zákonníka práce

Zákonník práce môže mať vecnú pôsobnosť:

- úplnú, keď na určité pracovné vzťahy sa ustanovenia Zákonníka práce použijú priamo bez toho, že by k tomu bol akýkoľvek ďalší právny predpis;
- delegovanú, keď sa Zákonník práce vzťahuje na určité pracovné vzťahy len vtedy, ak to ustanovujú osobitné predpisy, ako napríklad právne vzťahy pri výkone štátnej služby alebo vzťahy vyplývajúce z výkonu verejnej funkcie;
- subsidiárnu, keď Zákonník práce sa na pracovné vzťahy použije vtedy, ak osobitné predpisy nevyklúčujú pôsobnosť ZP a predmetnú otázku neupravujú inak.

„Pracovnoprávne vzťahy zamestnancov cirkví a náboženských spoločností, ktorí vykonávajú duchovenskú činnosť, sa spravujú Zákonníkom práce, ak tento zákon, osobitný predpis, medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, zmluva uzatvorená medzi Slovenskou republikou a cirkvami a náboženskými spoločnosťami alebo vnútorné predpisy cirkví a náboženských spoločností neustanovujú inak.“⁶⁵ V pracovnoprávnom vzťahu duchovného a cirkvi sa teda uplatňovať Zákonník práce na princípe subsidiarity. A keďže naša cirkevná legislatíva v ECAV, pokiaľ ide o postavenie duchovného, je veľmi slabá, platí zásada, že vo všetkých otázkach, kde chýba cirkevný zákon, sa uplatňuje Zákonník práce. A ten v mnohých bodoch ani cirkev ani duchovný nie súobjektívne schopnírešpektovať (pracovná doba, dovolenky, preradenie na inú prácu, ale aj dodržiavanie Desatora). Je to na škodu, pretože pracovnoprávne súdne spory v takomto prípade cirkev prehráva.

Od Zákonníka práce k výlučnej kompetencii cirkvi⁶⁶

Kňazi ako štátni zamestnanci patrili v dobe socializmu pod priamu, plnú pôsobnosť Zákonníka práce, aj keď ani vtedy túto pôsobnosť nebolo možné plne uplatňovať. No ani po roku 1990 sa nepodarilo hneď optimálne sklbiť úpravu právneho statusu osôb v duchovenskej službe tak, aby sa naplnila nezávislosť cirkvi pri správe vnútorných záležitostí. Táto požiadavka vyplýva z Ústavy SR, ale aj zo zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery, kde je uvedené: „Osoby vykonávajúce duchovenskú činnosť ju vykonávajú z poverenia cirkví a náboženských spoločností podľa vnútorných predpisov a všeobecne záväzných predpisov“⁶⁷. Teda tak, ako cirkev poverenie dá, môže ho aj odňať.

Európska únia v Amsterdamskej zmluve výslovne zakotvuje, že rešpektuje postavenie cirkví. Preto si členské štáty môžu prijímať osobitné predpisy o zásadných, zákonných a oprávnených požiadavkách povolania, ktoré by sa mohli vyžadovať na výkon niektorých pracovných činností. V tomto smere teda iné požiadavky na povolanie duchovného oproti iným povolaniam nie sú diskrimináciou z dôvodu náboženskej príslušnosti. Nie je teda ani v rozpore s európskym právom, ak ECAV v súlade s ústavou a právnym poriadkom ECAV žiada od svojich zamestnancov lojalitu s duchom organizácie, v ktorej sú zamestnaní.

Situáciu v postavení cirkvi zásadne zmenila Základná zmluva medzi Svätou stolicou a Slovenskou republikou. Táto zmluva ako medzinárodný prameň práva má prednosť pred Zákonníkom práce. Aj nekatolícke cirkvi majú tento problém ošetrený v Zmluve medzi registrovanými cirkvami a Slovenskou republikou, kde sa hovorí: „Registrované cirkvi a náboženské spoločnosti majú výlučné právo podľa vlastných vnútorných predpisov voliť, vymenúvať svojich členov do cirkevnej služby,

⁶⁵ Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, § 3, ods. (3).

⁶⁶ Barancová Helena: Zákonník práce. Komentár. 2. vydanie, 2010.

⁶⁷ Zákon č. 308/1991 Zb. O slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností, § 7, ods. (1).

prekladať ich, odvolávať a rozhodovať o zániku ich cirkevnej služby“.⁶⁸Oblasť ustanovenia do služby sa teda spravuje prednostne Základnou zmluvou, a nie Zákonníkom práce.

Duchovní sú teda v pracovnom pomere, ktorého časť obsahu sa síce bude spravovať vnútornými predpismi cirkvi, ale časť obsahu pracovného pomeru tak, ako ho zakotvuje Zákonník práce, bude platiť aj naďalej - napríklad otázka prekážok v práci, sociálnej starostlivosti, zodpovednosti za škodu, zodpovednosti za pracovné úrazy a podobne. Na pracovný vzťah nadväzuje celý rad povinností v oblasti nemocenského a dôchodkového poistenia a plnenie odvodových povinností do jednotlivých sociálnych fondov.

Dikcia čl. 6, ods. 2 Základnej zmluvy umožňuje taký výklad, že voľba do úradu alebo vymenovanie do služby či úradu sa bude posudzovať ako nevyhnutný predpoklad, na základe ktorého sa právny vzťah medzi duchovným a cirkvou upraví ako pracovný pomer, založený na základe pracovnej zmluvy. Pri formulovaní jej obsahu sa však niektoré jej zložky nebudú uplatňovať. Medzi ne patrí napríklad uvedenie výpovednej doby, miesto výkonu práce a podobne. Teda tieto ustanovenia na rozdiel od „svetského“ práva má cirkev (zamestnávateľ) možnosť meniť (po splnení krokov podľa príslušnej legislatívy ECAV) jednostranne, teda bez súhlasu druhej strany (zamestnanca).

Duchovný v pracovnom pomere

V súčasnosti, keď duchovný poberá hmotné požitky prostredníctvom GBÚ, pracovná zmluva je potrebná napriek tomu, že ustanovovanie do úradu je výlučným právom cirkvi. Založenie pracovného pomeru, dokumentované pracovnou zmluvou, je predpokladom uplatňovania ďalších pracovnoprávných nárokov i nárokov a povinností vyplývajúcich z poistného systému. Mali by sme sa vyhýbať pokušeniu nekompetentne zasiahnuť do vybudovaného systému a zrušiť pracovné zmluvy, pretože do zložitého systému vzťahov zamestnanec – zamestnávateľ – štát by to prinieslo iba chaos a neporiadok.

Na druhej strane však vnútorný predpis cirkvi – zrejme zákon, ktorý by definoval právomoci cirkvi, ktoré štát správne zveril pod jej výlučnú právomoc – už dávno mal byť súčasťou právneho poriadku ECAV. Medzi právomoci cirkvi patrí aj vznik, zmena a ukončenie pracovného pomeru, ustanovenia o pracovnom čase, o kolektívnych pracovnoprávných vzťahoch a podobne. Podmienky poskytovania dovolenky osobám v duchovenskej službe sú podľa ustanovení Zákonníka práce tiež veľmi diskutabilné.⁶⁹ Treba s plnou vážnosťou rešpektovať fakt, že v prípade majetkových sporov medzi cirkvou a jej zamestnancom vystupuje do popredia súkromnovlastnícky charakter cirkvi ako právnickej osoby, ktorá má záväzky voči fyzickým osobám. Pred zákonom majú tieto osoby rovnaké postavenie. O to viac by teda cirkev tie veci, ktoré sú jej prenechané do výlučnej kompetencie, mala ošetriť vnútorným predpisom. Zákonník práce definuje podstatné náležitosti zmluvy, ďalšie pracovné podmienky a ostatné dohodnuté podmienky.

Podstatné náležitosti pracovnej zmluvy⁷⁰

Medzi podstatné náležitosti zmluvy patria ustanovenia o druhu práce, na ktorý sa zamestnanec prijíma, a jeho stručná charakteristika, o mieste výkonu práce, o dni nástupu do práce a o mzdových podmienkach. Vzhľadom na charakter práce duchovného by tieto náležitosti mali byť správne formulované:

Druh práce: Zamestnanec bude v ECAV pracovať na pozícii určenej „Osvedčením o voľbe“ alebo „Dekrétom o menovaní“ vystavenými v zmysle cirkevnoprávných predpisov (ďalej len CPP) ECAV na Slovensku. Charakteristika jeho funkcie vrátane práv a povinností je uvedená v CPP. Zamestnanec súhlasí s tým, že druh práce môže zamestnávateľ v súlade s platnými CPP jednostranne zmeniť.

⁶⁸Zákon č. 250/2002 Z. z. Zmluva medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami, čl. 6, odsek (2).

⁶⁹Poskytovanie dovolenky osobám v duchovenskej službe v štátom registrovaných cirkvách by sa malo riadiť Zákonníkom práce, ktorý zakotvuje najnižšiu výmeru dovolenky v rozsahu 4 týždňov. Ak cirkev nemá osobitný vnútorný predpis upravujúci dovolenku, potom by mal platiť Zákonník práce.

⁷⁰ Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, § 43 ods. (1).

Miesto výkonu práce zamestnanca je určené v „Osvedčení o voľbe“ alebo „Dekréte o menovaní“. Zamestnanec súhlasí s tým, že miesto výkonu práce u menovaných funkcií môže zamestnávateľ v súlade s platnými CPP aj jednostranne zmeniť.

Deň nástupu do zamestnania: Zamestnanec nastúpi do práce v deň, ktorý je uvedený v „Osvedčení o voľbe“ alebo „Dekréte o menovaní“. Zamestnanec súhlasí s tým, že dátum nástupu do práce pri odvolaní a novom menovaní sa môže zo strany zamestnávateľa v súlade s platnými CPP jednostranne zmeniť.

Mzdové podmienky zamestnanca sú určené platovým dekrétom. Platový dekrét tvorí prílohu pracovnej zmluvy. Vystavením nového platového dekrétu sa rušia mzdové podmienky vystavené predchádzajúcim platovým dekrétom. Platový dekrét vystavuje zamestnávateľ jednostranne v súlade s platnými CPP a štátnymi predpismi.

Ďalšie náležitosti pracovnej zmluvy⁷¹

Ďalšími náležitosťami pracovnej zmluvy sú ustanovenia o výplatných termínoch, o pracovnom čase, o výmere dovolenky a o dĺžke výpovednej doby. Dôležité je správne nadefinovať najmä nasledujúce ustanovenia:

O pracovnom čase. Vzhľadom na charakter činnosti duchovného by napríklad ustanovenie o pracovnej dobe malo vyzerat' asi takto: Duchovný je v duchovenskej službe 7 dní v týždni a 24 hodín denne. Svoj pracovný čas, čas odpočinku a čas osobného voľna si riadi sám tak, aby poskytovanie pastorálneho zaopatrenia veriacich v okruhu jeho parochiálneho pôsobenia nebolo ohrozené. Evidencia pracovného času sa nevykonáva.

O dovolenkách. Duchovný má nárok na dovolenku v rozsahu maximálne dvadsaťosem dní a ten zamestnanec, ktorý do konca príslušného kalendárneho roka dosiahne 33 rokov a viac v rozsahu tridsaťpäť dní za kalendárny rok. K čerpaniu dovolenky je povinný zamestnanec vyžiadať si súhlas svojho priameho nadriadeného. Duchovný rešpektuje, že ak by poskytovanie pastorálneho zaopatrenia veriacich v okruhu jeho parochiálneho pôsobenia bolo ohrozené, jeho priamy nadriadený má právo nepovoliť mu čerpanie dovolenky. Dovolenka nevyčerpaná v príslušnom roku sa neprenáša a ani neprepláca. Čerpanie dovolenky sa eviduje na dovolenkovom lístku.

O výpovednej dobe: Výpovedná doba zo strany zamestnávateľa sa s ohľadom na charakter pracovnej činnosti zamestnanca neuplatňuje. Ak zamestnanec nebol zvolený na nové funkčné obdobie alebo menovaný do novej funkcie, jeho pracovný pomer sa končí posledným dňom volebného obdobia, na ktoré bol zamestnanec zvolený, respektíve odvolaním, ak bol na svoju funkciu menovaný. Výpovedná lehota zo strany zamestnanca je 6 mesiacov.

Ostatné dohodnuté podmienky⁷²

V cirkevnom predpise o pracovnoprávných vzťahoch duchovných treba dohodnúť aj ostatné podmienky, napríklad:

Závazok lojálnosti. ECAV v súlade s ústavou a právnym poriadkom Slovenskej republiky vyžaduje od svojich duchovných konanie v dobrej viere a lojalitu s ECAV. Duchovný sa k tejto lojálnosti voči ECAV dobrovoľne zaväzuje.

Závaznosť CPP. Zamestnanec vyhlasuje, že bol oboznámený s CPP ECAV na Slovensku a zaväzuje sa ich dodržiavať pri výkone duchovenskej služby i v súkromnom živote. Zamestnanec prijíma záväzok oboznámiť sa so všetkými novo vydanými CPP tak, ako budú v budúcnosti publikované v Zbierke CPP, a zaväzuje sa ich dodržiavať.

Závaznosť všeobecne záväzných právnych predpisov. Zamestnanec je povinný dodržiavať platné všeobecné právne predpisy Slovenskej republiky všade tam, kde platné cirkevno-právne predpisy alebo táto pracovná zmluva neurčujú inak. Zmluvné strany sa dohodli, že ostatné práva a povinnosti zamestnanca sa budú riadiť ZP, pokiaľ CPP a táto zmluva neurčujú ináč.

⁷¹ Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, § 43, ods. (2).

⁷² Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, § 43, ods. (4).

neboli súčasne členmi orgánov výkonnej moci – generálneho presbyterstva a generálneho konventu a ani členmi orgánu zákonodarnej moci – synody. Rovnako zákonom by malo byť definované, že seniorálnymi sudcami a seniorálnymi žalobcami sa nemôžu stať členovia výkonnej moci v senioráte – teda členovia seniorálneho presbyterstva, a seniorálnych sudcov alebo seniorálnych žalobcov nemožno delegovať ani za členov seniorálneho konventu.

Disciplína

V dnešnom chaose, kde sa stráca akákoľvek úcta k autoritám, a to nielen v spoločnosti, ale, žiaľ, aj v cirkvi, je disciplína či skôr sebadisciplína takou dôležitou otázkou, že si zasluhuje samostatnú kapitolu.

Možno hneď na úvod treba dementovať dve v spoločnosti zakorenené fámy.

Prvá fáma: *Evanjelická cirkev je (v katolíckom prostredí) tá liberálnejšia.* Je to veľký omyl. Keď Martin Luther prišiel so svojou reformáciou, prišiel s ňou preto, lebo bol zhrozený zo zosvetáčenia vtedajšej cirkvi. Základ viery a pravidlo života je jedine v slove Božom. Tradíciu odstavil na vedľajšiu koľaj. Preto *Solascriptura*.

Druhá fáma: *Evanjelická cirkev je oproti katolíckej cirkvi demokratickejšia.* Iste, pri ustanovovaní svojich predstaviteľov a pri rozhodovaní o hmotných statkoch to platí. Avšak prenášať systém demokracie do učenia cirkvi – to je ďalší hrubý omyl. V Evanjelickej cirkvi platí „diktatúra“ Písma. „*Ak niekto vezme niečo zo slov tejto prorockej knihy, tomu Boh vezme podiel na strome života a zo svätého mesta, opísaných v tejto knihe!*“⁷⁷

V našej cirkvi máme dva cirkevné zákony, ktoré sa týkajú problematiky disciplíny:

- cirkevný zákon č.3/2004 o disciplinárnych previneniach a
- cirkevný zákon č. 2/2004 o disciplinárnom konaní.

S disciplínou v cirkvi súvisí aj

- cirkevný zákon č. 5/1999 o cirkevných súdoch, cirkevných sudcoch a cirkevných žalobcoch,
- cirkevný zákon č.1/2004 o konaní na cirkevných súdoch a
- cirkevný zákon č. 4/2008 o sťažnostiach.

Zdalo by sa, že táto oblasť je dostatočne legislatívne pokrytá. A každý v cirkvi uznáva potrebu disciplíny. Napriek tomu takmer každé disciplinárne konanie je spojené s nevôľou - niektorí majú pocit, že sa nekonalo razantne, iní zasa, že sa konalo účelovo; raz je to prísne, inokedy formálne, alebo že sa nekonalo vôbec.

Keď som na zasadnutí GP položil otázku, či je tu niekto spokojný s našim disciplinárnym poriadkom, nebol nikto, kto by s ním bol spokojný. K žiadnej podstatnej zmene v legislatíve však nedošlo.

Len vylepšovaním existujúcich pravidiel však k podstatnej zmene nedôjde, skôr mám pocit, že tzv. vylepšovanie legislatívy je iba jej prispôsobovanie konkrétnemu prípadu, čo zákonite vedie k ďalším a ďalším problémom.

Je veľkým nešťastím, že podľa súčasných pravidiel je disciplinárnym orgánom predsedníctvo príslušnej COJ a odvolacím orgánom presbyterstvo príslušnej COJ, a to hneď z troch dôvodov:

1. Zrušenie rozhodnutia predsedníctva hlasovaním na presbyterstve môže byť vnímané ako vyslovenie nedôvery predsedníctvu, a naopak potvrdenie rozhodnutia predsedníctva príslušným presbyterstvom môže byť vnímané iba ako formálne konanie s vopred jasným výsledkom. Oboje je zlé.
2. Vťahovanie širokého pléna presbyterstva do citlivých otázok trestania vinníka je zdrojom klebiet, ktorým sa cirkevný zbor neubráni, a to v konečnom dôsledku poškodí cirkvi, uškodí

⁷⁷ Zjavenie Jána, 22. kapitola, verš 19.

vinníkovi a spravidla rozdelí celý cirkevný zbor. I keď disciplinárne konanie nemá byť verejné, opak je pravdou. Namiesto citlivého posúdenia priestupku nastupuje verejné zhanobenie brata či sestry vo viere.

3. Presbyterstvu ako odvolaciemu orgánu chýba znalosť disciplinárneho poriadku a zručnosť s vedením disciplinárnych konaní. V konfrontácii s právnym zástupcom obvineného môže dochádzať k najrôznejším procesným chybám zo strany disciplinárneho orgánu, čo je len ďalším zdrojom na seba nadväzujúcich problémov.

Pri formulovaní nových disciplinárnych pravidiel treba akceptovať dve základné východiská:

1. Je nesporné, že medzi duchovnými a neordinovanými členmi cirkvi je vo vzťahu k disciplíne podstatný rozdiel. Ten vyplýva aj z toho, že duchovný má za sebou výnimočné štúdium na EBF, je viazaný ordinačným sľubom, je, respektíve by mal byť, morálnou autoritou v spoločnosti, reprezentuje cirkev a je v pracovnoprávnom respektíve inom podobnom vzťahu k ECAV. Neznamena to však, že by neordinovaní nespádali pod cirkevnú disciplínu. Disciplinárne previnenie je disciplinárnym previnením tak u ordinovaného, ako aj u neordinovaného. Avšak disciplinárne konanie a aj disciplinárne opatrenie vo vzťahu k ordinovaným môžu byť iné ako v prípade neordinovaných. Disciplinárne orgány sa s tým stretávajú už aj dnes – ak disciplinárny priestupok spáchali spoločne ordinovaný a neordinovaný člen predsedníctva, ordinovanému možno udeliť disciplinárne opatrenie odňatie práva vykonávať kňazskú a diakonskú službu, čo v prípade neordinovaného neprichádza do úvahy. Disciplinárny poriadok pre ordinovaných a neordinovaných bude preto rôzny.
2. Disciplinárny poriadok bude rôzny aj v závislosti od toho, o aký druh disciplinárneho previnenia ide. V podstate máme štyri skupiny disciplinárnych previnení (i keď deliaca hranica medzi nimi je úzka).
 - a) disciplinárne previnenia vieroučného charakteru,
 - b) disciplinárne previnenia morálneho charakteru,
 - c) disciplinárne previnenia hospodárskeho a ekonomického charakteru,
 - d) disciplinárne previnenia voči služobnej (pracovnej) disciplíne.

Je jasné, že disciplinárne previnenie v hospodárskej oblasti je zároveň disciplinárnym previnením morálnym a často je to aj previnenie proti služobnej disciplíne. Je preto potrebné v cirkevnom predpise jasne definovať príslušnosť disciplinárneho orgánu, respektíve, ako a kto o príslušnosti bude s definitívnou platnosťou rozhodovať.

Disciplinárne previnenia vieroučného charakteru

Pri previneniach vieroučného charakteru by disciplinárne konanie spadalo pod zbor biskupov ako najvyššiu duchovnú radu cirkvi. V prípade dokázania viny v podstate pripadajú do úvahy štyri disciplinárne opatrenia:

- napomenutie s výstrahou,
- dočasný zákaz výkonu kňazskej a diakonskej služby v ECAV na Slovensku,
- doživotný zákaz výkonu kňazskej a diakonskej služby v ECAV na Slovensku,
- vyobcovanie z cirkvi.

Pokiaľ ide o trest vyobcovania z cirkvi (zrušenie členstva v ECAV), tento trest by sa končil prejavenu ľútosťou.

Rozhodnutie duchovnej rady cirkvi by bolo konečné, a nebolo by proti nemu odvolania.

Morálne previnenia

„A zjavné sú skutky tela ako: [cudzoložstvo], smilstvo, nečistota, zmyselnosť, modloslužba, čarodejníctvo, nepriateľstvá, svár, nenávisť, hnevy, zvady, rozbroje, roztržky, závisť, [vraždy], opilstvá, hodovania a im podobné. O týchto vám vopred hovorím, ako som už skôr povedal, že tí, čo

robia také veci, nebudú dedičmi kráľovstva Božieho.“⁷⁸Priestupky proti morálke, ako je cudzoložstvo, smilstvo, opilstvo, obžerstvo, drogová či internetová závislosť, fajčenie, ublíženie na zdraví, krivé svedectvo, ohováranie a ďalšie, u duchovných by si mali duchovní riešiť sami medzi sebou. „*Bratia, ak by niekoho aj pristihli pri nejakom poklesku, vy, duchovní, napravte ho v duchu tichosti - a daj si pozor, aby si aj ty nepadol do pokušenia.*“⁷⁹Samoočistný proces v duchovenskom stave je ďaleko efektívnejší ako tresty od biskupov či predsedníctiev alebo presbyterstiev príslušných COJ. Bolo by dobré, keby sa občianske združenie ZED transformovalo do stavovskej Komory duchovných ECAV s povinným členstvom. Komora by mala ustanovené disciplinárne senáty:

- prvostupňové na úrovni seniorálneho bratstva,
- druhostupňové na celocirkevnej úrovni.

Ako disciplinárne opatrenie by pripadalo do úvahy

- napomenutie s výstrahou,
- zákaz výkonu kňazskej a diakonskej služby na doterajšom pôsobisku,
- pozastavenie výkonu kňazskej a diakonskej služby v ECAV na určité obdobie.

Prvostupňové disciplinárne konanie by sa konalo pred disciplinárnym senátom komory evanjelických duchovných v senioráte, druhostupňové (odvolacie) konanie by sa konalo pred celocirkevným disciplinárnym senátom. Disciplinárne opatrenie uložené komorou by bolo záväzné pre všetky ďalšie orgány cirkvi, ktoré ho v nadväznosti na právoplatné rozhodnutie komory musia bezodkladne vykonať.

Hospodárske delikty

Priestupky hospodárskeho charakteru, teda porušenie cirkevných alebo štátnych predpisov o hospodárení, ako je napríklad

- krádež,
- sprenevera finančných prostriedkov,
- nehospodárne nakladanie s majetkom cirkvi,
- nezaevidovanie prevzatých milodarov a podobne,

by spadali pod disciplinárnu právomoc presbyterstva príslušnej COJ, ktorej škoda vznikla. Disciplinárnym opatrením pri takýchto druhoch disciplinárnych previneniach by mohlo byť

- napomenutie s výstrahou,
- percentuálne krátenie mzdy (dohodnutej vokátorom alebo ináč dohodnutej) na určenýčas,
- náhrada škody.

Odvolacím orgánom pri hospodárskych deliktoch by bolo presbyterstvo vyššej COJ; v prípade generálnej cirkvi by odvolacím orgánom bol cirkevný súd.

V prípade disciplinárnych previnení spôsobených nie nedbalosťou by bola v zákone zakotvená povinnosť vydať podozrivého trestnému stíhaniu orgánom činným v trestnom konaní.

Zanedbanie služobných povinností

Pri riešení disciplinárnych previnení vyplývajúcich zo zanedbania služobných povinností, ako je napríklad

- neospravedlnená neúčast' na odbavovaní služieb Božích a ostatných bohoslužobných výkonoch (ako je prisluhovanie sviatosti, vykonávanie pastoračnej, vnútromisijnej a pedagogickej práce, vykonávanie cirkevných obradov pri konfirmácii, sobášoch, požehnávaní manželstva a pohreboch),
- neospravedlnená neúčast' na výučbe náboženstva alebo na príprave konfirmandov,
- porušovanie bohoslužobných poriadkov,
- lenivosť,

⁷⁸ List apoštola Pavla Galatským, 5. kapitola, verše 19-21.

⁷⁹ List apoštola Pavla Galatským, 6. kapitola, verš 1.

- lajdáctvo pri výkone služobných povinnosti,
- neospravedlnená neúčast' na poradách organizovaných nadriadeným a podobne,

by disciplinárnym orgánom bol príslušný nadriadený duchovného.

Disciplinárnym opatrením by bolo

- napomenutie,
- napomenutie s výstrahou,
- krátenie výmeru dovolenky,
- pozastavenie vyplácania požitkov z celocirkevných fondov,
- finančná pokuta,
- návrh na rozviazanie pracovného (služobného) pomeru.

Odvolanie proti uloženému disciplinárnemu opatreniu prerokováva seniorálny cirkevný súd. V prípade seniorov (superintendentov) by bol príslušným odvolacím súdom generálny súd.

Disciplinárne previnenie (generálneho) biskupa by riešil v prvostupňovom konaní zbor biskupov, v druhostupňovom odvolacom konaní generálny súd.

Disciplinárne konania vedené proti neordinovaným

V prípade funkcionárov z radov neordinovaných by sa disciplinárne konanie viedlo v presbyterstve príslušnej COJ, v ktorej neordinovaný vykonáva svoju funkciu. Tento orgán je povinný postúpiť disciplinárne konanie presbyterstvu vyššej COJ vtedy, ak obvinený zastáva cirkevnú funkciu aj vo vyššej COJ. Disciplinárny orgán koná vo všetkých typoch disciplinárnych previnení. Disciplinárnym opatrením by bolo

- napomenutie s výstrahou,
- odvolanie zo všetkých funkcií,
- vo výnimočných prípadoch aj návrh na vyobcovanie z cirkvi (zrušenie členstva v ECAV), o ktorom rozhoduje zbor biskupov. Návrh na toto disciplinárne opatrenie však by bolo možné podať len vtedy, ak súčasne by bol udelený disciplinárny trest odvolanie zo všetkých funkcií.

Odvolacím orgánom je presbyterstvo vyššej COJ; ak je prvostupňovým disciplinárnym orgánom generálne presbyterstvo, odvolacím orgánom by bol cirkevný súd.

V prípade neordinovaných členov ECAV, ktorí nezastávajú cirkevné funkcie, by bolo možné pri dokázanom disciplinárnom previnení uložiť tieto disciplinárne opatrenia:

- napomenutie s výstrahou
- vo výnimočných prípadoch aj vylúčenie z cirkvi.

Disciplinárnym orgánom je zborové presbyterstvo, odvolacím disciplinárnym orgánom je seniorálne presbyterstvo.

ZÁKONODARNÁ MOC

Variantná terminológia: poslanec synody – člen synody - synodál

Požiadavka definovať synodu ako orgán, na ktorom sa prerokovávajú cirkevné zákony platné pre celú ECAV, a odlíšiť ju od konventu, ktorý - podobne ako ktorýkoľvek iný konvent dnes na úrovni dištriktov, seniorátov alebo cirkevných zborov - rieši otázky správy príslušnej COJ, zaznieva čoraz naliehavejšie. Malo by to okrem už uvedeného aj pozitívne praktické dôsledky. Generálny konvent by mohol byť čo do počtu členov menší, a teda pružnejší v rokovaní, a samotná náplň každoročného konventu by sa dala splniť aj v priebehu jedného dňa. Tým sa (ako vedľajší efekt) znížia náklady na cestovné, ubytovanie, stravovanie, prenájom miestnosti.

Tento návrh reformy synody nadväzuje na zriadenie generálnej cirkvi (ústredia) ako najvyššej úrovne správy ECAV, teda na zriadenia generálneho konventu a nanovo definované zloženie a kompetencie generálneho presbyterstva a generálneho predsedníctva.

Pokiaľ ide o synodu, tam by sa mali dodržiavať prísnejšie zásady nezávislosti synody od orgánov generálnej cirkvi. Termín poslanec synody, ktorý by bol uzákonený v ústave, evokuje paralelu s obvyklým označením v sekulárnom svete, kde poznáme poslancov Národnej rady, zastupiteľstva a podobne. V tomto prípade však nejde o prispôsobovanie sa terminológii vonkajšieho sveta, ale o návrat k pôvodnému označeniu, keď ústava z roku 1922 synodálov označovala ako „vyslancov“ cirkevných zborov, ktorí cez seniorálny konvent boli vyslaní na synodu s mandátom rozhodovať o prijímaných zákonoch a ostatných záležitostiach spoločného záujmu.

Mandát poslancu synody je však univerzálny a nie je a ani nesmie byť viazaný na žiadne uznesenie seniorátu. V tomto smere je treba formulovať aj text prísahy, ktorú pred Bohom a ostatnými poslancami bude do rúk predsedu generálneho súdu skladať každý poslanec pred tým, než začne rozhodovať. Bude teda veľmi záležať na tom, koho zo seniorátu vyšlú do synody.

V ústave by bolo jasne definované, že predstavitelia generálnej cirkvi (členovia generálneho konventu) nemôžu byť zvolení za poslancov synody, rovnako ako sa nimi nemôžu stáť ani sudcovia generálneho súdu či generálny žalobca.⁸⁰

Synoda by mala mať presne definované funkčné obdobie, po skončení ktorého sa zvolí nová synoda (ďalšia v poradí). Tá istá synoda zasadá vo svojom funkčnom období podľa potreby, a to aj opakovane. Nie je pritom vylúčené, aby poslanec synody nemohol byť členom niekoľkých synodpo sebe.

Poslanci synody by boli volení na seniorálnych konventoch pri zachovaní parity (ordinovaní – neordinovaní).

P.č.	Seniorát (superintendencia)	Počet členov (stav k 31. 12. 2015)	Základňa pre výpočet - zaokrúhlený počet členov	Počet poslancov synody
1	Gemerský seniorát	8 183	10 000	2
2	Košický seniorát	7 382	10 000	2
3	Liptovsko-oravský seniorát ⁴	26 300	30 000	6
4	Šarišsko-zemplínsky seniorát	25 137	30 000	6
5	Tatranský seniorát	9 442	10 000	2
6	Turčiansky seniorát	29 031	30 000	6
7	Bratislavský seniorát	25 399	30 000	6
8	Dunajsko-nitriansky seniorát	10 079	10 000	2
9	Hontiansky seniorát	6 460	10 000	2
10	Myjavský seniorát	17 041	20 000	4
11	Novohradský seniorát	12 866	10 000	2
12	Považský seniorát	20 839	20 000	4
13	Rimavský seniorát	6 186	10 000	2
14	Zvolenský seniorát	18 710	20 000	4
	Celkový súčet	223 055		50

Tab. č. 11: Počet poslancov synody (podľa štatistiky k 31. 12. 2015)

⁸⁰ Keďže chceme mať nezávislé súdnictvo, potom sudca generálneho súdu nemôže byť ani členom seniorálneho predsedníctva, pretože každý člen seniorálneho predsedníctva je ex offio členom generálneho konventu.

Počet poslancov by zohľadňoval aj veľkosť seniorátu. Na každých zaokrúhlene 10 tisíc členov by mal seniorát v synode dva mandáty – jeden pre ordinovaného a jeden pre neordinovaného poslanca. Pri súčasných hraniciach seniorátov by podľa štatistík k 31. 12. 2015 mali jednotlivé senioráty taký počet poslancov synody, ako je uvedené v tab. č. 11. Nezanedbateľnou otázkou je aj finančná nezávislosť synody od generálnej cirkvi. Preto pobyt poslancov na synode by mal byť hrazený zo seniorálnej pokladne. Samozrejme, to predpokladá zároveň, že seniorálne rozpočty sa budú naplňať podľa iných pravidiel ako doteraz a na náklady poslancov spojené s uplatňovaním ich mandátu sa bude pamätať v rozpočte seniorátu.

Predstavitelia generálnej cirkvi, ako už bolo povedané, by sa nepodieľali na hlasovaní, mali by však prednostné právo vyjadriť sa k prerokovávaným zákonom. Týkalo by sa to všetkých členov generálneho presbyterstva (správnej rady cirkvi), ako aj zboru biskupov (najvyššej duchovnej rady cirkvi).

Pokiaľ by sa štruktúra seniorátov prispôsobila štruktúre vyšších územných celkov, jednotlivé senioráty by mali nasledovné počty poslancov synody:

P.č.	Nový seniorát (superintendencia)	Počet členov (stav k 31. 12. 2014)	Základňa pre výpočet - zaokrúhlený počet členov	Počet poslancov synody
1	Banskobystrický	46 475	50 000	10
2	Bratislavský	16 040	20 000	4
3	Košický	16 420	20 000	4
4	Nitriansky	12 185	10 000	2
5	Prešovský	31 950	30 000	6
6	Trenčiansky	35 470	40 000	8
7	Trnavský	17 147	20 000	4
8	Žilinský	48 894	50 000	10
	Celkový súčet	224 581		48

Tab. č. 12: Počet poslancov synody pri regionálnej štruktúre ECAV podľa hraníc VÚC

Ak by nové senioráty vznikli zlúčením dvoch či troch doterajších seniorátov, celkový počet poslancov synody by sa nezmenil, iba by sa preskupili ich počty medzi jednotlivými seniorátmi, a to nasledovne:

P.č.	Nový seniorát (superintendencia)	Počet členov (stav k 31. 12. 2015)	Základňa pre výpočet - zaokrúhlený počet členov	Počet poslancov synody
1	Bratislavský seniorát	42 440	40 000	8
2	Košický seniorát	21 751	20 000	4
3	Nitriansky seniorát	30 918	30 000	6
4	Prešovský seniorát	34 579	30 000	6
5	Žilinský seniorát	55 331	60 000	12
6	Zvolenský seniorát	38 036	40 000	8
	Celkový súčet	223 055		44

Tab. č. 13: Počet poslancov synody pri regionálnej štruktúre ECAV v hraniciach zlúčených seniorátov

REKAPITULÁCIA NA ZÁVER

Samotná zmena počtu dištriktov, ani samotná zmena na vedúcich postoch ECAV na Slovensku, ani zrušenie jednej či druhej úrovne správnevyriešia samy osebe problémy fungovania našej cirkvi. Oveľa dôležitejšie sú zmeny v interných procesoch výkonu správy cirkvi. Evanjelickej cirkvi je záslužníctvo cudzie a všetko, čo robíme, robíme pre slávu Božiu. To však neznamená, že pracovníkom v ECAV - ordinovaným aj neordinovaným, plateným aj dobrovoľným - netreba dať pocit, že ich práca je potrebná, že je dôležitá a že je aj cirkvou podporovaná. Desiatky pracovníkov, ktorí znechutení odišli z vinice Pánovej do ústrania, je najbolestnejším dôkazom nášho zlyhania.

Reforma správy ECAV, ako je predstavená v tejto práci, je postavená na viacerých princípoch. Ich komplexnosť zaručí synergický efekt vo výsledku.

Najdôležitejších 21 téz na záver ešte raz zrekapitulujeme:

1. Vrátiť duchovno do života cirkvi. *Cirkevný zbor, cirkev má svoje dve podstaty: duchovnú a materiálnu.*
2. Oddeliť duchovnú správu od správy majetkov. *Ordinovaným dať viac priestoru pre prácu na poli duchovnom tým, že ich oslobodíme od starostlivosti o hmotné fungovanie cirkevného zboru, cirkvi.*
3. Vytvoriť na všetkých úrovniach správy ECAV duchovnú radu (kde sa to dá aj v CZ) ako kolektívny orgán, ktorý by zodpovedal za stav duchovného života.
4. Zjednodušiť systém riadenia. *Z trojstupňového modelu riadenia treba sa vrátiť na dvojstupňový (presbyterstvo a konvent). Zrušiť predsedníctvo ako orgán cirkvi.*
5. Posilniť kolektívnosť riadenia a tímovú prácu. *Za štatutárny orgán cirkevných organizačných jednotiek určiť presbyterstvo.*
6. Zjednodušiť správu cirkvi. *Štvorúrovňovú správu nahradiť trojúrovňovou.*
7. Vrátiť plnú samosprávu cirkevným zborom. *Uplatniť princíp nezasahovania vyšších orgánov do právomoci orgánov nižších COJ.*
8. Profesionalizovať zloženie presbyterstva. *Radšej mať menej početné presbyterstvo ale s jasnými kompetenciami členov v príslušnej oblasti.*
9. Zvýšiť profesionálnu úroveň zasadnutí najvyšších grémií. *Prijat' jasnejšie pravidlá rokovani.*
10. Posilniť postavenie revíznych komisií. *Uzákoniť a garantovať nezávislosť revíznych komisií.*
11. Zrušiť pracovnoprávny vzťah duchovného s ústredím ECAV.
12. Odmeňovanie zborových farárov vrátiť do kompetencie príslušného zborového presbyterstva.
13. Oddeliť funkciu seniorov (superintendentov) od funkcie zborových farárov.
14. Prijat' rozhodnutie o stálych sídlach seniorátov (superintendencií).
15. Znížiť počet regionálnych ústredí. *Namiesto 2 dištriktov a 14 seniorátov zriadiť 6 superintendencií.*
16. Zriadiť generálny konvent ako najvyšší správny orgán generálnej cirkvi. *Odčleniť právomoci synody od právomoci generálneho konventu.*
17. Dôsledne dodržiavať nezávislosť správnej (výkonnej), zákonodarnej a súdnej moci.
18. Zjednodušiť volebný systém. *Priame voľby realizovať len na úrovni cirkevných zborov.*
19. Volebné obdobia orgánu uprednostniť pred funkčným obdobím jeho členov.
20. Morálne zlyhania duchovných riešiť ako poškodenie stavovskej cti.
21. Odvolacie konania v disciplinárnych záležitostiach viesť pred nezávislým cirkevným súdom.

Reforma správy ECAV, ako je predstavená aj v tejto práci, bude nádejou a povzbudením pre všetkých, že ich práca na cirkevnom poli nie je zbytočná. Mnohé vzťahy treba ponaprávať, mnohé ublíženia si navzájom odpustiť.

Netreba sa báť vyznať pred Bohom, ale aj pred svojím blíznym vlastnú vinu. Máme predsa vieru, že naše viny nám budú Bohom odpustené. Nebojme sa pokánia. Pokánie nie je znakom slabosti, ale, naopak, znakom vnútornej sily kresťana.

A najmä nebojme sa odpúšťať tým, ktorí sa proti nám previnili,. Nezaťažujme si srdcia nenávisťou a budeme mať nádej, že aj nám budú v očiach našich blízných zahladené naše previnenia, a že nám ich už nik viac nebude pripomínať.

D. Vagaský
Bratislava, 31. 1. 2017

DOSLOV

V dobe, keď som spracovával podklady do tejto správy, sme v našej cirkvi mali do volieb takmer dva roky. Na diskusiu som všetkým synodálom a ďalším predstaviteľom a funkcionárom ECAV som rozoslal analytický materiál „Reforma správy ECAV“. Sedemdesiatstranová brožúra obsahovala závere dvadsať vybraných návrhov opatrení, ktoré sledovali naplnenie konkrétnych cieľov pri napĺňaní strategického zámeru cirkvi.

Žiaľ návrh cieľov, ktoré by sme mali v organizácii našich cirkevných záležitostí dosiahnuť a opatrení, ktoré by nás priviedli k zabezpečeniu týchto cieľov sa vo víre predvolebných kampaní na rokovací stôl ECAV ani len nedostal.

Dnes nové vedenie cirkvi začína otvárať diskusiu o vízii, ktorú ECAV vraj musí mať nanovo spracovanú. Priznám sa, že vždy spozorniem, ak sa niekto na pôde cirkvi začne prezentovať svojimi víziami.

Cirkev totiž nie je ľudským, ale Božím dielom. Hlavou cirkvi nie je ani pápež, ani generálny biskup, ale Pán Ježiš Kristus. A On nám svoju víziu cirkvi predostrel dávno - už pred 2000 rokmi. V závere Matúšovho evanjelia čítame o tom, ako Pán Ježiš Kristus predkladá skupine svojich nasledovníkov jasnú víziu toho, čo chce vidieť, aby sa práve skrze nich a s nimi vo svete udialo: „**Ježiš pristúpil k nim a povedal im: Daná je mi všetka moc na nebi a na zemi. Chod'te teda, čiňte mi učeníkmi všetky národy, krstiac ich v meno Otca i Syna, i Duchu Svätého učiac ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám prikázal. Ajhľa, ja som s vami po všetky dni až do konca sveta.**“ (Mt 28, 18 – 20) Je to obrovský projekt – poslanie, do ktorého sme prizvaní aj my všetci.

Čo teda hriešny a biedny človek aj keď na pozícii generálneho hodnostára Evanjelickej cirkvi a. v. na Slovensku chce na tejto Ježišovej vízii naprávať, čo dopĺňať, čo ináč interpretovať? Vari už neplatí napomenutie apoštola, že „**Ježiš Kristus ten istý včera i dnes, i naveky**“ (Žid 13, 8)? Naša cirkev má teda víziu jasne formulovanú; vedúci predstavitelia cirkvi ju nemusia (a ani nesmú) riešiť, musia ju iba rešpektovať a plne sa k nej hlásiť.

S Kristom je všetko jednoduché. Ak nebudeme vymýšľať daromnosti, víziu našej cirkvi danú nám samým Pánom Ježišom Kristom Pána naplníme, ak sa budeme pridržať Jeho „stratégie“, ak „národom“ budeme hlásať evanjelium nášho Pána a krstiť ich v meno Boha Otca i Syna i Duchu Svätého a ak národy budeme vyučovať k tomu, aby dodržiavali všetko, čo On prikázal. Problém našej cirkvi, ak sme už len úplne nezišli z cesty augsburského vyznania, netkvie teda v chýbajúcej vízii alebo v chýbajúcej stratégii. Tie spracované máme. Chýbajú nám však konkrétne ciele pri napĺňaní Jeho vízie, a konkrétne opatrenia.

Toho, čo nám Pán Ježiš Kristus prikázal zachovávať, je totiž dost. Z Desatora Božích prikázaní (2M 20, 2 – 17 alebo 5M 5, 6 – 21) postačuje na začiatok siedme a deviate Božie prikázanie: „**Nepokradneš!**“ a „**Nepožiadaj dom svojho bližneho!**“, čo vo výklade Dr. Martina Luthera znamená, že sa máme Pána Boha báť a Ho milovať, „**aby sme svojmu bližnemu nebrali peniaze alebo majetok, ani si ich neprivlastňovali falošným kupovaním alebo predávaním, ale aby sme mu majetok a živobytie pomáhali zveľadiť a ochrániť,**“ a „**aby sme dedičstvo a dom svojho bližneho ľstivo nežiadali, ani pod zdaním práva si ho neprivlastňovali, ale radšej mu pomáhali, aby si ho mohol zachovať.**“

Náš evanjelický a. v. prístup k hospodárskym deliktom v cirkvi i v spoločnosti by mal ísť nad rámec svetských zákonov. Martin Luther ako keby z hlbín dejín predvídal aktuálnu súčasnosť: vysvetľuje, že krádež je hriechom, aj keď sa vykonáva pod zdaním práva. Dnes totiž často po „náležitom“ vyšetrení orgánov činných v trestnom konaní počúvame, že to či ono sa udialo v súlade so zákonmi, že to teda nie je trestný čin a vyšetrovanie rozkrádania sa často uzatvára dnes už zľudovelou frázou: „Skutok sa nestal“.

Žiaľ, takýto výklad čo je a nie je krádež, prenikol už aj do cirkvi .A to ešte v obludnejšej forme - keď aj to, čo svetské orgány podľa svetského práva definujú ako porušenie zákonov, my vo svojej chybne vysvetľovanej a bolestne zneužívanej cirkevnej autonómii ignorujeme a vynášame vlastné rozsudky, odsudzujeme čestných ľudí a rehabilitujeme vinníkov. Majme však na pamäti slová Písma svätého: „***I ten, čo ospravedlňuje vinného, i ten, čo odsudzuje nevinného, obaja sú odporní Hospodinovi.***“ (Pr 17, 15) A ja si tu kladiem otázku, ktorú som už niektorým členom generálneho presbyterstva položil aj osobne: Ako môže veriaci človek žiť s pocitom, že je Hospodinovi odporný? Dá sa to?

Ako riaditeľ GBÚ som s bolesťou v srdci sledoval, ako sa naša ECAV odkláňa od svojho poslania a od vízie stanovenej cirkvi Pánom Ježišom Kristom. Pre mňa zásadná otázka znela: Je ECAV schopná vybudovať samočistiace mechanizmy, ktoré by zabránili rôznym nešvárom v cirkvi? Moje presvedčenie bolo a stále je, že áno. Treba však reformovať celý systém správy ECAV. Musíme nastaviť systém, ktorý nečestných alebo neschopných ľudí vytesní z rozhodovacích pozícií v cirkvi.

D. Vagaský
Bratislava, 15. 4. 2019

Asociácia slobodných zborov ECAV
Máj 2019